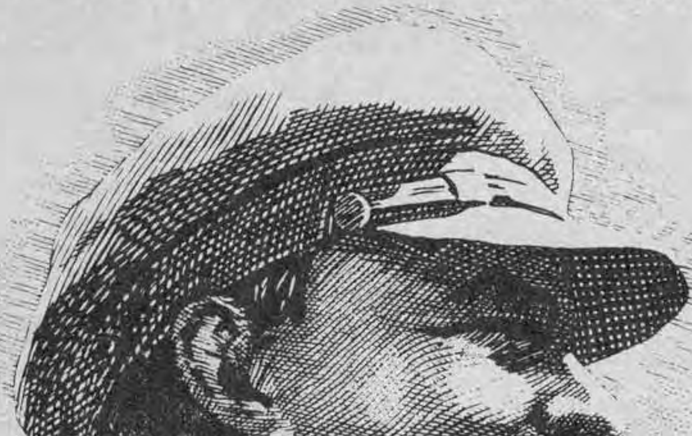
ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ



büyük
ekim devriminin
59. yılı

CİLT/5 KASIM 1976 SAYI/35

ilke

Kasım / 1976

Sayı : 35

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

DGM'lere karşı demokratik güçlerin zaferi yeni atılımların ve devrimci demokratik kazançların müjdecisidir / İLKE 3

59. Yılında Ekim Devrimi / İLKE 5

Tarihsel devrimci pratikte anti-faşist strateji ve taktiklerin ... ... biçimlenmesi / İLKE 15

Şah rejiminin devrilmesi mücadelesi için birleşelim 29

İran'da İedolojik mücadele / Hamid Safari 35

Sosyalist Federal Devlet: Teoriden Pratiğe / T. Vadimov 44

Devrimin anti-monopolist aşaması / Gennadi Chernikov 51

Helsinki'den bir yıl sonra 59

Macaristan'da 1918 Ekim devrimi ve onu izleyen Macaristan Sovyetler Cumhuriyeti 65

Bağımsızlık Demokrasi Sosyalizm Yolunda TSİP Çankaya İlçesi 2. Olağan Kongre raporu 83

Sahibi: **Öner Ciravoğlu** - Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **İlker Demir** - Yazışma ve havle adresi: P.K. 71 İstanbul - Yönetim ve Dağıtım adresi: Cağaoğlu Başmuhasip Sokak Tan Apt. 10/11 İSTANBUL - Abone şartları: Yıllık 100, altı aylık 50 lira. - Dış ülkeler iki katıdır - Dizgi: **Kent Basımevi** - Baskı **Ören Basımevi,** Piyerloti Cad. Öztürk İş Hanı Kat 1 İstanbul - İlân tam sayfa 500 Lira Diğer ilânlar santimi 25 Lira - Son baskı tarihi 31 EKİM 1976.

DGM'LERE KARŞI DEMOKRATİK GÜÇLERİN ZAFERİ YENİ ATILIMLARIN VE DEVRİMCİ-DEMOKRATİK KAZANÇLARIN MÜJDECİSİDİR

DGM'lere karşı verilen geniş demokratik mücadele, tüm devrimci ve demokratik güçlerin zaferiyle sonuçlandı. Gerçi bu konuda MC partileri DGM'yi çıkarmaktan vazgeçmiş değillerdir. Bu nedenle DGM'ye karşı mücadelemiz de sona ermemiştir. Ama, MC partilerinin DGM yasasını parlementodan geçirmeleri çok güçleşmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı verilen mücadelenin başarısı, ülkemizde, tüm devrimci, ilerici, yurtsever ve demokratik güçlerin ne denli büyük bir ağırlık kazandığını göstermesi bakımından çok önemlidir. MC'ye karşı verilen bu politik meydan muharebesini, işçi sınıfı ve tüm ilerici, demokrat, anti-faşist güçler kazanmıştır.

Bundan sonra, DGM'yi hortlatacak her girişime karşı, daha kesin ve etkin bir mücadelenin verileceğini MC partileri görmüştür.. Ve bizlerin de bu mücadelenin tümüyle sona ermediğini unutmamamız gerekir.

Bunun dışında, DGM'lerin aldığı tüm kararların geçersiz sayılması, DGM'lerin tutukladığı siyasî mahkumların salıverilmesi için mücadele vermek de, bu mücadelenin zorunlu bir görevidir.

Türkiye'de sosyalist ve ilerici, diğer anti-faşist güçlerin demokratik-politik planda kazandıkları bu zafer, gerçekte yeni zaferlerin müjdecisidir.

İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın, güncellik taşıyan mücadeleleri arasında, 141 ve 142'nin kaldırılması için mücadele etmek büyük bir önem taşımaktadır. Hakim sınıfların, DGM'leri başlıca ve adeta hemen hemen TCK'nun faşist 141 ve 142'nci maddelerine indirgediğini hepimiz biliyoruz. Bu nedenle, halkımız DGM yasasını parlamentodan çıkarttırmayıp, MC'ye ağır bir darbe indirirken, aynı zamanda 141 ve 142'nci maddelerin de karşısında olduğunu açıklamış olmaktadır.

Önümüzdeki dönemin demokratik görevleri arasında çok önemli bir yer tutan bu mücadeleye, mümkün olan en geniş anti-faşist, demokratik kesimleri katabilmek şarttır. Bunun için, planlı, programlı, hedefleri, ilkeleri ve yöntemleri çizilmiş, etkin ve sürekli bir mücadele ile 141 ve 142'nci maddelere karşı politik savaşı güçlendirmek, kitleler içinde yaygınlaştırmak, sosyalistler başta olmak üzere bütün ilerici güçlerin en acil ödevlerindendir.

İLKE Dergisi, bu konuda verilecek, tüm mücadeleleri sonuna dek destekleyecektir.

59. YILINDA EKiM DEVRİMİ

G İ R İ Ş

İnsanlığın tarihi, çeşitli toplum biçimlerini yaşayarak, sömürüye dayanan şekillenmelerin yenilgisini bundan 59 yıl önce Çarlık Rusyasında gördü. Fransız İhtilalinden bu yana çağ yaratan 1917 Büyük Ekim Devrimi Lenin ve Partisinin önderliğinde kapitalizmin egemenliğine son verdi.

Bu çığır açan olay, bilimsel sosyalizmin doğuşundan, Mark - Engels'-in miras bıraktığı zengin hazineden yaratıcı biçimde yararlanan işçi sınıfı devrimcilerinin insanlık tarihine attıkları şanlı bir imzadır.

Ekim Devrimi pratik bakımdan Paris Komünü deneyi üzerine, 1905 deneyi üzerine, teorik bakımdan ise Marksizmin emperyalist çağda derinleştirilmesi olan Leninizme bağlı olmanın üzerine zaferle taçlanmıştır.

Bilimsel sosyalizmin iki kurucusu Marks ve Engels ile tarihsel işlevi yolunda proletaryayı kucakladığı ve onu iktidar savaşına yönelttiği andan itibaren, özellikle ulurlararası çapta örgütlenme ve Manifesto'nun kaleme alınışından sonra, yükselen Avrupa işçi hareketi çok geçmeden öteki ülkeleri de etkileyecek ve Çarlık Rusyasında devrimci hareketlenmeler başlayacaktı. İşte bu ateş içinde yetişen bir kuşağın temsilcisi Lenin, emperyalist aşamaya ulaşan kapitalizmin sağlam tahlilinin ve devrim yapacak örgütlenmenin, yeni tipte bir Parti'nin inşasını üstleniyordu.

Ekim devrimini muzaffer kılan ögelerden birkaçı işte bunlardı.

Marks - Engels'in kapitalizmin mutlaka yıkılacağı ve yerine kurulacak toplumun proletarya tarafından gerçekleştirileceği öngörüleri Lenin'le doğrulanıyor, hayata geçiriliyordu.

Paris Komünü deneyi, iktidarın ele geçirilmesi, korunması ve devlet mekanizmasının niteliği konusunda ayrıntılı tecrübeleri işçi sınıfına kazandırmıştı. Rusya işçi sınıfı devrimin başarması gereken bir dizi görevlerini Paris Komününden ve 1905 Sovyet deneyiminden aldığı derslerle tesbit etmişti.

1905 deneyi, ona proletaryanın iktidar biçimi konusunda bir fikir veriyor, onu gelecekteki Sovyet iktidarının embiryonu olarak görüyordu 1905 Sovyetlerinin etkisi muazzamdı. Çoğu kendiliğinden ortaya çıkmalarına, kesin bir yapıdan yoksun olmalarına ve gevşek örgütlenmelerine rağmen bir iktidar organı gibi davranıyorlardı.

1917 Ekiminde muzaffer çarlık Rusyası proletaryası, bütün ülkelerin işçilerine yepyeni bir örnek, birleşebilmeleri için büyük bir güç kazandırıyordu.

Ekim devriminin önemini kavramak tüm dünya halklarının başta gelen görevi olmuştur. Bu görevi birkaç noktada toplayabiliriz:

- Sosyalist devrimler çağını başlatan, bütün ülkelerin işçi sınıfını yüreklendiren, onlara büyük destek ve güç sağlayan Ekim Devrimi, dünyada güçler dengesinin değişmesini, dünya devrimci hareketinin yeni bir aşamaya yükselmesini sağladı.
- Ezilen ve sömürülen ulusların siyasal ve sosyal kurtuluşları için aynı zamanda bir çağrı, emperyalist boyunduruktan kurtulma savaşında bir omuzdaş olarak dayanışma örneği verdi. Kurtuluş yolunda ezilen uluslar, proletaryanın kararlı adımlarla öncülük görevi için dayanak oldu.
- Böyle bir devrimi başarabilecek örgütün demokratik merkeziyetcilik ilkesinin egemen olduğu Leninist yeni bir tip parti olması gerektiği.
- Proletarya diktatörlüğünün devrimin vazgeçilmez sonucu, onun kesin başarıya götürülmesinde yine vazgeçilmez güvence olduğu ispatlandı.

EKİM DEVRİMİ ARİFESİNDE EMPERYALİZM

Bilindiği gibi, Ekim Devrimi birinci dünya savaşının sürdürüldüğü dönemde kotarıldı ve zafere ulaştı. O dönemde emperyalistlerin çıkardığı savaş tam dört yıl halklara kan kusturacaktı. Lenin, birinci dünya davaşının ilk yıllarında kapitalizmin emperyalistleştiğini görerek bu konuda derinlemesine tahlillerin işçi hareketinin başarısı için gerekliliğine inanarak «Emperyalizm» broşürünü yazmaya koyuldu.

Lenin, kapitalist tekellerin iktisadî ve siyasî alanda birinci sırayı aldığını, dünyanın paylaşılmasının sürdürüldüğünü tesbit etti ve emperyalizmi şu noktalarla, tanımladı:

«1 — Üretimde ve sermayede görülen yoğunlaşma öyle yüksek bir gelişme derecesine ulaşmıştır ki, iktisadî hayatta kesin rol oynayan tekelleri yaratmıştır.

2 — Banka sermayesi sanayi sermayesiyle kaynaşmış ve bu 'mali sermaye' temeli üzerinde bir mali oligarşi kurulmuştur.

3 — Sermaye ihracı, meta ihracından ayrı olarak, özel bir önem kazanmıştır.

4 — Dünyayı aralarında bölüşen uluslararası tekelci kapitalist birlikler kurulmuştur.

5 — En büyük kapitalist güçlerce dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır.» (Lenin, Emperyalizm, sf. 105-6, Sol Y.)

Bu tahlil, Ekim devriminin başarıya ulaştırılmasında emperyalist müdahalecilerin püskürtülmesinde şaşmaz pusula oldu. Devrimi boğazlamak için yapılan iç ve dış komploların, girişimlerin, ekonomik ablukanın sonuçsuz kalmasında saldırgan emperyalistlere karşı işçi sınıfının elinde bir silâhtı. Daha da ötede, anti-emperyalist mücadelenin ve barış davasının yaygınlaştırılmasında, dünya halklarının seferber olmasında bu Leninist teşhisler büyük rol oynadı.

Lenin bu tezlere dayanarak devrimin Rusya'da veya birkaç ülkede gerçekleşeceği öngörüsünü bizzat kendisi uygulayarak gerçekleştirdi.

Lenin ve Partisi, Çarlığın inanılmaz baskılarına göğüs gererek, ateşin içinde yoğrularak mücadele etti ve gelişti. Rusya işçi sınıfının siyasî örgütü ve onun önderi, doğru karar ve tahlillerle yığınların güvenine lâyık olduğunu gösterdi. Öteki siyasî kuruluşlar zamanla karşıdevrim saflarına geçtiler ya da yokoldular. Sonuna kadar dipdiri ve kaya gibi sağlam kalacak olan Lenin'in destanlar yaratıcı Partisiydi.

Ekim Devriminin zafere ulaşmasında Lenin ve Partisinin uluslararası durumu ve Rusya'nın özgül yerinin tesbiti büyük rol oynadı. Güçler dengesinin ve işçi sınıfının burjuvazinin kalelerini zorlamasının taktik hedeflerini yaratıcı bir şekilde değerlendiren Bolşevikler, devrim yapmanın gerçekten bir sanat, işçi sınıfının egemen güçleri altetmesi sanatı olduğunu çarpıcı bir şekilde gösterdiler.

Bu zaferin temel nedenleri şöyle sıralanabilir:

• Ekim Devrimi, Rus burjuvazisi gibi oldukça zayıf, kötü bir şekilde örgütlenmiş ve siyasî bakımdan oldukça tecrübesiz olan bir düşmanla karşı karşıyaydı. İktisadî bakımdan hâlâ zayıf ve tamamen hükümet ihalelerine bağımlı olan Rus burjuvazisi, buhranlardan sıyrılabilmek için gerekli siyasî yeterlilik ve insiyatiften yoksunda. Örneğin ne Fransız burjuvazisinin, geniş çapta siyasî tertip ve siyasî hilekârlık alanındaki engin tecrübesine, ne de İngiliz burjuvazisinin geniş kapsamlı kurnazca uzlaşmalar yapma geleneğine sahipti. Daha son zamanlarda çarla anlaşma yoluna gitmiş, fakat Şubat devrimiyle çar devrilip kendisi iktidara gelince, esasta menfur çarın politikasını sürdürmekten daha iyi birşey akledememişti. Savaş ülkenin gücünü aşmış ve halkı ile orduyu tam bir bitkinliğe düşürmüş olduğu halde, Rus burjuvazisi tıpkı çar gibi «zafere kadar savaşmayı» savunuyordu. Köylülük topraksızlıktan ötürü ve toprak ağalarının boyunduruğu altında

mahvolurken, burjuvazi tıpkı çar gibi büyük toprak mülkiyetini geniş ölçüde korumaya kararlıydı. Çalışma politikasına gelince Rus burjuvazisi, işçi sınıfına olan nefretinde çarı bile geçiyordu, çünkü yalnız fabrika sahiplerinin boyunduruğunu korumaya ve güçlendirmeye çalışmakla kalmıyor, aynı zamanda kitle halinde işten çıkarmalarla baskısını çekilmez hale getiriyordu.

Halkın, burjuvazinin politikasıyla çarın politikası arasında hiçbir önemli fark görmemesi ve çara olan nefretini bu defa burjuvazinin Geçici Hükümetine yöneltmesinde şaşılacak birşey yoktu.

Uzlaşıcı Sosyalist Devrimci ve Menşevik partiler halk üzerinde belli bir etkiye sahip oldukları sürece, burjuvazi bunları bir siper olarak kullanabilir ve iktidarını koruyabilirdi. Fakat menşevikler ve sosyalist devrimciler kendilerini emperyalist burjuvazinin ajanları olarak ortaya koyup halk üzerindeki etkilerini böylece kaybettikten sonra, burjuvazi ve onun Geçici hükümeti çaresiz kalmıştı.

• Ekim Devrimi, savaşta çelikleşmiş, kısa bir süre içinde iki devrim yaşamış ve üçüncü devrimin arefesinde barış, toprak, özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde halka önderliğini kabul ettirmiş, bir sınıf tarafından, Rusya işçi sınıfı gibi devrimci bir sınıf tarafından yönetiliyordu. Eğer Ekim Devriminin Rusya işçi sınıfı gibi bir önderi, halkın güvenini kazanmış bir önderi olmasaydı, işçiler ve köylüler arasında ittifak kurulamazdı ve böyle bir ittifak kurulmadan da Ekim Devriminin zafere ulaşması imkânsız olurdu.

• Rusya işçi sınıfının, köylü nüfusunun büyük bir çoğunluğunu kapsayan yoksul köylülük gibi çok güçlü bir müttefiki vardı. Devrimin sekiz aylık deneyi —bu deney, tereddütsüz, onyıllar süren «olağan» gelişimin deneyiyle karşılaştırılabilir— emekçi köylü kitleleri açısından boşa gitmemişti. Bu dönem boyunca Rusya'nın bütün partilerini pratikte sınamak, ne Anayasacı Demokratların, ne Sosyalist Devrimcilerin ne de Menşeviklerin toprak ağalarıyla ciddi bir şekilde bozuşmayacaklarını veya köylülerin menfaatleri için kendilerini feda etmeyeceklerini görmek ve Rusya'da toprak ağalarıyla hiçbir bağı olmayan, köylülerin ihtiyaçlarını karşılamak için toprak ağalarını ezmeye hazır olan tek bir partinin —Bolşevik Partisi'nin— bulunduğu kanısına varmak imkânını elde ettiler. Bu, yoksul köylülerle proletaryanın ittifakı için sağlam bir temel teşkil etti. İşçi sınıfı ile yoksul köylüler arasındaki bu ittifak, uzun zamandan beri bocalayan ve ancak Ekim ayaklanmasının arefesinde devrime yürekten katılıp yoksul köylülerle güçbirliği yapan orta köylülerin tavrını belirledi

Bu ittifak olmadan Ekim devriminin zafere ulaşamayacağını söylemeye gerek yoktur.

• İşçi sınıfı, siyasî savaşlarda çok denenmiş ve sınanmış olan Bolşevik Partisi gibi bir parti tarafından yönetiliyordu. Ancak son taarruzda halkı yönetebilecek kadar cesur ve hedefe giden yolda en ufak bir engele ta-

kılmayacak kadar temkinli olan Bolşevik Partisi gibi bir parti, barış için genel demokratik hareket, malikâne topraklarının ele geçirilmesi için yapılan demokratik köylü hareketi, ezilen ulusların millî bağımsızlık ve millî eşitlik hareketi ve burjuvaziyi devirerek proletarya diktatörlüğünü kurmaya yönelen sosyalist proletarya hareketi gibi birbirinden ayrı devrimci hareketleri tek bir ortak devrimci akımda bu denli ustaca kaynaştırabilirdi.

Hiç kuşkusuz, bu birbirinden ayrı devrimci akımların tek bir güçlü devrim şeklinde kaynaştırılması, Rusya'da kapitalizmin kaderini tayin etti.

• Ekim Devrimi, emperyalist savaşın hâlâ doğrudan olduğu, önde gelen burjuva devletlerinin iki düşman kampa ayrıldığı, birbirleriyle savaşmakta ve birbirlerinin gücünü baltalamakta oldukları, «Rusya işleri» ile etkili bir şekilde ilgilenemedikleri ve aktif olarak devrime karşı çıkamadıkları bir sırada başladı.» SBKP Kısa Tarihi, sf. 260-62)

DEVRİM SAATLERİ

Bolşevikler, ayaklanma için hazırlıklarını sürdürüyorlar, Lenin ise bu hazırlıklarla ilgili görüşmelerini ve değişikliklerle ilgili taktikleri Parti Merkez Komitesine ulaştırıyordu. Lenin'in, ünlü «halkın çoğunluğu bizimledir» tesbiti Bolşeviklerin iktidara yürümelerinde esas tayin edici faktör oldu.

7 Ekim'de Lenin'in Petersburg'a gelişiyle, ayaklanmanın başlatılması kararının verilmesi Merkez Komitesinde şöyle formüle ediliyordu:

«Merkez Komitesi, Rus devriminin uluslararası durumunun (dünya sosyalist devriminin bütün Avrupa'da geliştiğinin kesin bir ifadesi olan Alman donanmasındaki ayaklanma, emperyalistlerin, Rusya'daki devrimi boğazlamak amacıyla sovurdukları tehdit) yanısıra, askerî durumunu (Rus burjuvazisi ile Kerenski ve şürekasının Petersburg'u Almanlara teslim etmek için verdiklerine şüphe olmayan karar) ve proletarya partisinin Sovyetlerde çoğunluğu ele geçirmiş olmasının, köylü ayaklanmasının ve halkın partimize olan güveninin artmasının (Moskova'daki seçimler) ve bütün bunların, silâhlı ayaklanmayı günün gereği haline getirdiği görüşündedir.»

Kamanev, Zinoviev ve Troçki bu karar karşısında tereddüte düştüler ve ayaklanmanın bizzat Stalin tarafından yönetilmesine karar verildi.

24 Ekim gecesi Lenin Smolni'ye geldi. O gece boyunca devrimci ordu birlikleri ve Kızıl muhafız müfrezeleri durmadan Smolni'ye akın ediyordu.

25 Ekim'de Kızıl Muhafızlar ve devrimci birlikler demiryolu istasyonlarını, postaneyi, telgrafhaneyi, Bakanlıkları ve Devlet Bankasını işgal ettiler. Sovyetlerin Bütün Rusya İkinci Kongresi Smolni'de açıldı ve bütün iktidarın Sovyetlere geçtiğini dünyaya ilân etti. Halk Komiserleri Konseyini seçerek Başkanlığına Lenin'i getirdi.

Zor günler bundan sonra birçok sorunu ile proletaryayı bekliyordu. İşçi sınıfı kanıyla yazdığı bu tarih sayfasını, başarısını pekiştirerek, gücü-

nü binkat artıran burjuvaziye karşı da sürdürmekten geri kalmadı. Açlık ve ihanetin tüm ülkeyi sardığı Devrim sonrasında iktidarın sağlamlaştırılması, proletarya diktatörlüğü, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı gibi tarihî görevlerin üstesinden ancak Lenin gibi büyük bir öndere, O'nun partisi gibi bir partiye sahip işçi sınıfı gelebilirdi.

EKİM DEVRİMİNİN ÇÖZDÜĞÜ SORUNLAR

Ekim devrimi açtığı sosyalist devrimler çağı ile birlikte birçok sorunu çözdü. Birçok konuda ilk örneği verdi.

Bunların başında sosyalist demokrasi ve proletarya diktatörlüğü geliyor. Burjuva demokrasisinden tamamen farklı ve onun tam karşıtı olarak çoğunluğun, işçi sınıfı ve öteki emekçilerin bir avuç azınlığa karşı diktatörlüğü olan sosyalist demokrasi; üretici güçlerin gelişmesini, mülkiyet ilişkilerinin kollektivitesini sağlayan bir yönetim biçimidir.

Sosyalist demokrasi Lenin ve Stalin'in önderliğindeki SBKP'nn başarılarından biridir. 59 yıllık deney ve sosyalizmin başarıları kesinlikle sosyalist toplumsal ilişkilerin ve sosyalist demokrasinin gelişmesine bağlıdır.

Tarihsel olarak burjuva demokrasisi feodal çağa göre ve faşizme göre daha ileri bir siyaset biçimidir. Bu böyle olmakla birlikte son duruşmada burjuvazinin bir diktatörlük şekli olarak bir avuç azınlığın çıkarlarını temsil eder, terorist biçime faşizme kayması her zaman olasıdır emperyalist çağda.

Sosyalist demokrasinin özü, tüm insanlığın eşitliğinden hareketle, halkın çıkar ve özlemlerine paralel toplumun ilerlemesinin sağlanmasıdır.

Lenin şöyle diyor: «Sovyet devrimi demokrasinin yani kapitalizmin ezdiği emekçiler için demokrasinin, halkın büyük çoğunluğu için demokrasinin (sömürücüler, kapitalistler zenginler için olan) burjuva demokrasisinden ayrı olarak (emekçiler için olan) sosyalist demokrasinin derinlemesine ve genişlemesine gelişimine eşi görülmedik bir atılım kazandırmıştır.»

Sosyalist Demokrasi Ekim Devriminden sonra bazı aşamalardan geçmiştir.

Ekim Devrimi proletarya diktatörlüğünün kapitalizmden sosyalizme geçiş için mutlaka ve mutlaka zorunlu olduğunu da göstermiştir. Devrimin başarısı ancak onun sağlamca korunup savunulmasıyla mümkündür diyor Lenin. Diktatörlük şu ya da bu sınıfın siyasî egemenliği olduğuna göre proletarya diktatörlüğü kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde proletaryanın siyasî iktidarını deyimler.

Sovyet devleti proletaryanın siyasî iktidarının proletarya diktatörlüğünün bir aracı olarak doğdu. Sömürücülerin direncini kırmak, küçük-burjuva unsurların kaypaklığını gidermek, onları sosyalist kuruculuğa katmak amacıyla yeniden-eğitmek için doğdu.

Ekim Devriminin hemen ertesinde tasfiye edilen mülk sahibi sınıflar, emperyalist destekle eski düzeni geri getirmeye, emekçiler üzerinde güç kullanmaya giriştiği dönemde, onların zor kullanımına «zor»la karşı koymak gerekiyordu.

Daha sonra sosyalist demokrasinin ekonomik, politik ve sosyal temelleri ile gelişip güçlenmesi sonucu, Sovyetler Birliği'nde üretim araçlarının tümüyle kamulaştırılması sosyalist ekonomi sisteminin yaratılması ve düşman sınıfların ortadan kaldırılması gerçekleşmiştir.

Sovyetler Birliği'nde sömürünün hortlaması koşulları kesin olarak ortadan kaldırılmıştır. Çünkü Sovyetler Birliği'nde başkalarını sömürmekte çıkarı olan sınıf ya da sosyal gruplar kalmamıştır.

Sosyalist devlet, tüm Sovyet halkının çıkarlarını savunan, onun isteklerini dile getiren bir devlet haline gelmiştir.

Sosyalist demokrasinin ve Ekim Devriminin çözdüğü sorunlardan biri de ulusal sorun'dur. Çarlık Rusyasının «halkların hapishanesi» durumuna Ekim Devriminin getirdiği ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ile son verildi.

Ulusal sorun'un sosyalist çözümü tüm ulusların politik haklarını genişletmek, maddî üretim, hayat düzeyi ve kültür alanlarında eşitsizliği yok etmenin sağlanmasıyla mümkün olur. Bu sorunu da ilk defa, Ekim Devrimi çözme şansına sahip olmuştur. Ulusların gönüllü birliğini isteyenlerin bu konuda tam güven ve kardeşçe birliğinin gerçekleşmesi gerekiyordu.

EKİM DEVRİMİ VE ENTERNASYONALİZM

Bugün SSCB'deki uluslar özgürce gelişimlerini, serbest rızaya dayanan seçimlerini, sosyalist toplumun güçlenmesi ve aşılması doğrultusunda sürdürmektedirler. Proleter enternasyonalizmini önce SSCB'deki uluslar derinleştirip, halkların birliği ve bütünleşmesiyle geleceğin toplumunun yaratılmasını benimseyip öteki uluslara ve halklara örnek olmuşlardır.

Özellikle tek ülkede sosyalizmin kuruluşu ve bağlı olarak birçok iç ve dış tehlikelerden Sovyet halkını korumak, faşist işgale karşı sosyalist Anayurdu savunmak gibi badirelerden geçen SSCB, bugün bu mücadelede birçok evladını kaybetmenin bilinç ve sorumluluğuyla dünya çapında devrimci mücadeleye katkıda bulunmaktadır.

Bunların dayandığı temel ilke, proleter enternasyonalizmidir. Ve en önemli politika barış davasının sürdürülmesi, detantın yaygınlaştırılması politikasıdır.

Proleter enternasyonalizmi, özel mülkiyet gibi bölücü özelliğe sahip olmadığı için bütün ülkelerin işçilerinin birliği demektir. Onlar başka ülke ya da ulusların emekçilerinin asla düşmanı olamazlar. İşte ulusları bilhassa işçileri birlik olmaya götüren bu olgunun adı enternasyonalizmdir.

Tek tek ülkelerin işçi sınıflarının kendi burjuvazilerine karşı savaşları zamanla ortak dayanışmayı, uluslararası niteliğe bürünen sermayeye karşı ortak savaşı gerektiriyor. Bu düzeyde örgütlenmelere gidiliyordu. Birinci Enternasyonal, Marks-Engels'in öncülüğünde bu gereksinmeden doğmuştur.

Tekrar edersek, «proleter enternasyonalizmi, bütün ulusların işçi sınıfının çıkar birliği üzerinde bilimsel olarak temelleşmiş bir ideolojidir.» (Kusinen)

Ekim Devrimi, yozlaşan sosyal-şoven İkinci Enternasyonal döneklerine karşı mücadeleye de getirdiği III. Enternasyonal hattı ile de ayrı bir öneme sahiptir. Lenin'in önderliğinde uluslararası işçi sınıfı ortak duygu ve davranışlarla biraraya getiren III. Enternasyonal, anti-emperyalist ve sosyalist davanın pekiştirildiği, ezilen doğu halkları özgürlüğü ve sorunları hakkında çözüm arandığı bir platform oldu. Proleter enternasyonalizminin somutlanması görevini yine büyük ölçüde Lenin ve Partisine düştüğü, dolayısıyla bunun da Ekim Devriminin uluslararası işçi hareketine bir kazanımı olduğu açıktır.

«Lenin, uluslararası işçi sınıfının yardımı olmaksızın, Doğu halklarının emperyalist güçlerin baskısından kurtulamayacağını; 'uluslararası işçi sınıfının, yüzmilyonlarca çalışan ve sömürülen Doğu insanının tek ittifakı olduğunu' söylemiştir.» (Suslov)

Proleter enternasyonalizminin can düşmanları şovenizm ve milliyetçiliktir. Bu iki düşmana karşı mücadelede Ekim Devrimi, büyük başarılar elde etti. Emperyalist savaşı iç savaşa, sınıf savaşına dönüştürmek ve ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını fiilen tanımasıyla bu başarılar somutlandı.

Ekim Devrimine karşı girişilen her hareket yankı yarattı. Müdahalelere karşı tepkiler büyüdü, dünyanın birçok ülkesinin emekçileri Ekim Devrimini savundular. Ona toz kondurmadılar. Sovyetler Birliği'ne karşı düzenlenen Haçlı Seferi, uluslararası dayanışma sayesinde bozguna uğratıldı. Sosyalist inşa döneminde de aynı duyguyla dolu olan bütün ülkelerin işçi sınıfı kendi geleceklerini somutlandırdığı ülkenin Sovyetler Birliği'nin yaşamasında etkili destek ve dayanışma gösterdiler. Ikinci Dünya Savaşı yıllarında faşizmin halkları köleleştirme tehlikesi başgösterince Sovyetler Birliği'nin emperyalizmin bu gericiliğinden insanlığı kurtarma savaşında ne büyük bir güvence olduğu ve bunun uluslararası önemi ortaya çıktı. Denilebilir ki, Sovyetler Birliği olmasaydı, insanlık faşizm tehditinden yakasını çok daha güç sıyırabilecekti. Ve bu uğurda, halkarın geleceği, insanlığın onurunun korunması uğruna bu enternasyonalist görev uğruna, Sovyetler Birliği birçok yiğit evladını kaybetti. Bu gözyaşartıcı fedakârlık anti-faşist savaşta destanlar yazdı. Bütün ülkelerin işçilerine, insanlığa örnek oldu. Bugün savaşan Iran halkı, Şili emekçi halkı, Endonezya, Portekiz, Tayland,

Filistin halkı ve Türkiye işçi sınıfı bu fedakârlığın, azmin bilincindedir. Aynı bilinci saflarında pekiştirmeyi en önemli enternasyonalist görev saymaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonra sosyalizm artık bir sistem haline gelmiştir. Dünyanın ileriye doğru gelişmesinde devrimci süreç, sosyalist ülkeler topluluğu (sosyalist sistem), kapitalist ülkelerin işçi sınıfı hareketi, ulusal kurtuluş hareketi olarak belirlenmiştir. Bu ana süreç tüm proleter ve ilerici hareketlerin birliğini simgelemekte, proletaryanın enternasyonalist görevleriyle çakışmaktadır. Her ülke işçi sınıfının öteki ülke işçi sınıflarıyla dayanışması (proleter enternasyonalizmi) ve tüm anti-emperyalist ilerici hareketlerin birliğinin sağlanması genel olarak dünyanın ileriye doğru değiştirilmesine, barış davasına sıkısıkıya bağlıdır. Proleter enternasyonalizmini Lenin şöyle tanımlıyor: «**Bütün ülkelerde** devrimin gelişmesi, desteklenmesi ve canlandırılması **için** bir ülkede mümkün olan en fazla şeyi yapmak.»

Finlandiya Komünist Partisi Genel Sekreteri Villi Pessi ise bu konuda şöyle diyor: «Kendi açımızdan biz, yani kapitalist bir ülkenin komünistleri, sosyalist ülkelerdeki kardeşlerimize şunu söyleyebiliriz: Sosyalizmi ve sınıfsız toplumu kurmadaki başarılarınız bize verebileceğiniz en etkin yardımlardır. İşçi sınıfı ve genel olarak halk, sosyalizmin ve komünizmin ne olduğunu bilmek istiyor. Bugün onların sorusuna yalnızca Marksist-Leninist önerileri anarak değil, fakat sosyalizmin ve komünizmin pratik başarılarına işaret ederek cevap verebiliriz. Bu başarıların her biri sanayide tarımda, bilimde ve genel olarak kültürde her ileri adım, sosyalist ülkeler emekçilerinin yaşamındaki her iyileşme sosyalist demokrasiyi geliştirmede her ileri hamle, sosyalizmin ve sınıfsız toplumun yararına tartışılmaz bir savdır.» (Aktaran, Suslov)

Proleter enternasyonalizmi sosyalist ülkelerin birliğini dostluk ve kardeşliğini güçlendirmeyi, emperyalizm tarafından sömürülen halkların ulusal ve sosyal kurtuluşlarına omuz vermeyi, uluslararası işçi sınıfı ile çok yönlü dayanışmayı güçlendirmeyi ve barış için kararlı mücadeleyi gerektirir.

EKİM DEVRİMİ ve «BARIŞ İÇİNDE BİRARADA VAROLMA»

Ekim Devriminin ilk görevlerinden biri olan Barışçı politika Troçkist «sol» sektarizme rağmen Brest-Litovsk antlaşmasıyla Ekim Devriminin, Sovyet iktidarının korunması nedeniyle gerçekleştirilmiş ve bugün de Lenin'den devralınan barış görevi mirasıyla bu politika sürdürülmektedir.

Leninist «barış içinde birarada varolma» ilkesi emperyalist saldırganlığa karşı farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasında yeni bir dünya savaşını engelleme mücadelesinin ilkesidir. Detant (Yumuşama), bu ilke sayesindedir ki, başka ülkelere karşı-devrim ihracı ile mücadelede elverişli koşullar elde edilmektedir, devrim ihracı yanılgıları önlenebilmektedir.

Nükleer felâketlerden korunma, felâketi önleme aynı biçimde enternasyonal barış ve yumuşama (Detant) davasının dayattığı görevlerden biridir.

Ekim Devrimini muzaffer kılan SBKP'nin 23. Kongresi, savaşçı emperyalist güçleri, bu güçlerin başka ülkelerin içişlerine müdahalesini ve silâhlı çatışmalar çıkarma politikasını püskürtmeye devam edeceğini, ulusal kurtuluşu uğrunda savaşan halklara mümkün olan her türlü desteği sağlamaktan geri durmayacağını açıkladı. İşte, katkısız enternasyonalist, proleter enternasyonalist tutum budur.

Bu tutum sosyalist ülkelerde ekonomik yardımlaşmayı, ortak ekonomiyi de içermektedir. Bugün sosyalist ülkeler bu yolda hayli mesafe almışlardır. COMECON adıyla bilinen karşılıklı ekonomik yardımlaşma kuruluşu sayesinde sosyalist kuruluştaki bazı sorunlarını çözmekte yararlar sağlamaktadır.

SONUÇ:

Ekim Devriminin öğrettikleri öteki sosyalist ülkelerin deneyleriyle birlikte sosyalist devrimin görevlerini şöyle tesbit etmektedir:

«Marksist - Leninist bir partinin kılavuzluğunda işçi sınıfının çalışan kitlelere liderlik etmesi; bir proletarya devriminin başarılması ve şu ya da bu şekilde işçi sınıfının politik iktidarının (proletarya diktatörlüğünün) kurulması; işçi sınıfının köylülüğün ana kitlesiyle ve çalışan nüfusun öteki kesimleriyle ittifakı; kapitalist mülkiyetin sona erdirilmesi ve üretim araçlarının kamusal mülkiyetinin sağlanması, tarım kesiminin tedricen sosyalist dönüşümü; sosyalizmi ve komünizmi kurmayı, emekçilerin yaşam standırtlarını yükseltmeyi amaçlayan bir ulusal ekonominin dengeli gelişimi; ulusal baskının yokedilmesi, halklar arasındaki eşitliğin ve kardeşçe dostluğun kurulması, yüzyıllardır biriktirilmiş bilimsel ve kültürel zenginliklerin bütün emekçilerin malı haline getirilmesiyle işçi sınıfına, emekçi halka ve sosyalizm davasına bağlı geniş bir aydınlar tabakasının yaratılmasıyla, kültür ve ideoloji alanında bir sosyalist devrimin yapılması, iç ve dış düşmanların saldırılarına karşı sosyalist kazanımların savunulması sözkonusu ülkenin işçi sınıfının başka ülkeler emekçileriyle dayanışması ve dünya sosyalist sisteminin ortak çıkarlarının geleceği için canla başla çalışmak.» (Suslov)

59. yılında Ekim Devriminin kardeş sosyalist ülkelerde, sosyalizmin kuruluşunun tamamlanmasına kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketinin güçlenip anti-tekelci mücadeleyi iktidara yöneltmesine, ezilen ulusların kurtuluş hareketlerine etkisi bir kez daha anlaşılıyor. Geçen 59 yıl, daima dünya devrimci sürecinin cazibe merkezinin büyük Ekim Devrimi ve onun kazandırdığı olanaklar olduğunu ispatlıyor.

YAŞASIN LENİNİZM
YAŞASIN BÜYÜK EKİM DEVRİMİ VE ONUN İZLEYİCİLERİ!

Tarihsel Devrimci Pratikte Anti-Faşist Strateji ve taktiklerin biçimlenmesi

İLKE'nin Ağustos sayısında başladığımız yazı serisinin üçüncü bölümünde, geçen ay, anti-faşist cephe mücadelesinin strateji taktiklerinin ilk kökeni ve doğuşu sayabileceğimiz Komintern Dördüncü Kongresi' ni kısaca özetlemiştik. Bu sayımızda, işçi sınıfı partilerinin daha sonraki dönemde geliştirdikleri bu strateji taktiklerin biçimlenmesini ve olgunlaşmasını incelemeğe başlıyacağız.

İLKE

Lenin'in rehberliğinde benimsenen birleşik işçi cephesi politikası, daha sonra, kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinde büyük bir önem kazandı. Kapitalizmin geçici ve kısmî sağlamlık kazandığı o yıllarda, komünist hareketin karşı karşıya olduğu başlıca görevler, kapitalist saldırıya karşı koymak, Komünist Partileri güçlendirmek ve hem işçi sınıfının hem de diğer emekçi tabakaların çoğunluğunun desteğini kazanmaktı.

4 CÜ KONGRE SONRASINDA ÖNEMLİ BİRLEŞİK EYLEMLER

Avrupa ülkelerinde, Komünist Partiler, bu amaçla birkısım Sosyal - Demokratların ve reformist sendika üyelerinin de Komünistlerle birlikte katıldığı geniş çaplı eylemler düzenlediler. Bunlardan en önemli birkaç tanesini burada anmak istiyoruz.

Sözkonusu eylemlerin en çarpıcı olanı, Almanya'da aristokrat ailelerin mülklerine, karşılıksız el konulması için düzenlenen büyük kampanya idi. Almanya Komünist Partisi bunun için bir referandum yapılmasını önerdi. Bu öneri geniş halk kitlelerinden öylesine büyük bir destek buldu ki, birkısım demokratik örgütlerdeki sosyal demokrat liderler, bu konuda referandum düzenlenmesi için gerekli yasanın çıkarılmasına çalışan Komünist Partisini desteklediler. 1926 Haziranında yapılan referandumda 14.500.000 insan Komünist Partisinin programına olumlu oy verdi. Bu rakam, siyasî bakımdan aktif olan nüfusun hemen hemen yarısıydı. halkın büyük bir kesimi, —ortak çıkarlar etrafında birleşmesinin mümkün olduğunun çok somut ve canlı kanıtıydı. Ne var ki, Sol güçler bu büyük başarıyı değerlendirmeği ve sürdürmeği bilemediler.

İtalya'da iktidara gelmiş ama henüz konumunu sağlamlaştıramamış olan faşizme karşı, **İtalya Komünist Partisi**'nin, faşizme karşı, işçilerin ve demokratik, anti-faşist güçlerin eylem birliğini sağlamak üzere gösterdiği çabalar ve attığı adımlar, o dönemin konumuzla ilgili kayda değer örneklerinden birisidir. Faşistler o sıralarda, Sosyalist lider Giacome Matteotti'yi bir suikast sonucu öldürdüler. Bunun üzerine İtalya Komünist Partisi ile diğer muhalefet partilerinin milletvekilleri parlamentodan çekilerek, **Aventin Bloku**'nu oluşturdular. Komünist Partisi, bu blokun başarıya ulaşması için, tüm anti-faşist güçleri bu blok içinde birleştirmeğe çalıştı. Aventin Bloku'nun, kendisini İtalya'nın gerçek ve meşru parlamentosu ilân etmesini ve faşizme karşı genel grevi başlatmasını önerdi. Bu uğurda büyük çabalar gösterdi. Ne var ki, Komünistler dışındaki anti-faşist, ilerici güçlerin mütereddit tutumları nedeniyle **Aventin** bloku hedeflerine ulaşamadı.

Komünist ve işçi sınıfı hareketinin Avrupa'daki güçlü kalelerinden birisi olan Fransa'ya gelince, Fransa Komünist Partisi, işçilerin ve bütün savaş aleyhtarlarının birleşik eylemini öngören slogan altında Fransız emperyalizminin Suriye ve Cezayir'deki sömürge savaşlarına karşı harekete geçirdi. Bu amaçla, Komünistlerin öncülüğünde ve 900.000 emekçinin katıldığı bir siyasî grev gerçekleştirildi.

Öte yandan, Britanya işçi sınıfı tarihi için önem taşıyan bir olay da 1925 baharında gerçekleşti. Komünistlerin inisiyatifi ile bir İngiliz - Rus Komitesi kuruldu. Bu komite Sovyetler Birliği ile İngiltere sendikaları arasındaki ilişkileri güçlendirmek, uluslararası sendikal hareketin birliğini güç-

lendirmek, kapitalist saldırıya ve bir Sovyet-aleyhtarı savaş tehdidine karşı koymak yolunda çaba gösterdi.

Geçerken şunu da not edelim: Bilindiği gibi Lenin'in ölümünden sonra Komintern içinde bir Troçki sorunu çıktı. Troçki ve taraftarları Kominternin genel hattına karşı saldırıyorlar, Komünist Partilere sızmağa çalışıyorlar ve Komünist Partilerine maceracı bir küçük burjuva politikasını benimsetmeğe uğraşıyorlardı. Troçki ve taraftarlarının tezleri özellikle, tek ülkede sosyalizmin kurulamayacağı, bu nedenle dünya devriminin zorlanması için her yolun denenmesi noktasında düğümlenmekteydi. Sovyetler Birliği işçi sınıfı partisi başta olmak üzere Komintern partilerinin bilinçli ve kararlı çabaları sonucunda, Troçkizm komünist hareketten tecrit edildi.

Komintern ve seksiyonları, birleşik işçi cephesi politikasını uygulayabilmek ve yarı-proleter kitleleri, işçi sınıfının ve onun öncü partilerinin yanına çekebilmek için yoğun çabalar göstermekteydiler. Bu çabalar, en güç koşullar altında bile, Komünist Partilerin kitlelere giden yolları araması, bulması, yeni yöntemler geliştirmesi gereği ilkesine göre yürütülmekteydi.

Fakat itiraf etmek gerekir ki, bu yoldaki tüm çabalarına rağmen, Komünist Partilerin geniş yarı-proleter kitlelerin mücadeleye kazanılması ve işçi sınıfının tüm müfrezelerinin, kesimlerinin birleşik eyleminin gerçekleştirilmesi konusunda o yıllarda kalıcı bir başarı sağlayamadılar.

Kapitalizme karşı proletaryanın birleşik eylemini gerçekleştirmenin önündeki en büyük engeli Sağ-Sosyalistlerin, burjuvazi ile **sınıf işbirliği** politikası oluşturuyordu. Sağ-Sosyalistlerin, ısrarlı bir şekilde, işçilerin kararlı eylemlerine karşı tavır almaları ve bu eylemler konusunda bozgunculuk yaparak, hareketi zaafa uğratması üzerine birçok Komünist, Sosyal Demokratlara karşı sert bir polemiğin başlatılması ve birleşik işçi cephesi politikasında çeşitli değişikliklerin yapılması gerektiğini söylemeğe başladılar.

SINIF SINIFA TAKTİĞİ VE SEKTARİZM

«Sollar»ın bu ısrarlı çabaları bir ölçüde amacına ulaştı, 1927'nin bitiminde Komintern, «Sollar»dan gelen baskılar üzerine, taktik hattında değişiklik yaptı ve **«sınıf sınıfa»** diye bilinen taktiği izlemeğe başladı. Birkaç durumda, bu taktik Komünistlerin kitle eylemlerine karşı çıkan reformist liderlerin direncini kırabilmelerini sağladıysa da, genelinde birleşik işçi cephesi taktiğine de kısıtlamalar getirdi. Bu yeni politikada reformist örgütler tümüyle burjuvazinin yanında saf tutan karşı-devrimci bir güç olarak kabul edilmeğe başlandı ve işçi sınıfının birliğinin gerçekleşmesi işçilerin bu örgütlerle tüm bağlarını koparmaları gerektiği belirtildi. Komünist ve Sosyal Demokrat Partilerin, acil talepler, demokratik, anti-faşist görevler etrafında eylem birliği yapmalarına son verildi. Komintern Yürütme Komitesinin 1928 Şubatında yaptığı Plenum'da, Fransa ve İngiltere konusunda

alınan kararlar bu tutumun somut yansımalarından birisiydi. Bu kararlarda, yeni taktikler, Komünistlerin Sosyal Demokratlara karşı giderek artan kesin bir mücadelesi şeklinde somutlanıyordu. Ayrıca **«sınıf sınıfa»** taktiği, Komünist Partilerin, diğer emekçi sınıf ve gruplardan işçi sınıfına müttefik kazandırma konusunda kararlı bir mücadele vermelerini de benimsememek anlamıyan geliyordu. «Sınıf sınıfa» taktiğinin pratik uygulamaları ve yansımaları Komünistlerle, reformist örgütlere bağlı olan işçiler arasında gerginlik yarattı ve çoğu durumda devrimci, militan ve Komünist işçilerin, kitleden tecrit olmasına yolaçtı.

Tam o sırada, 1929 - 32 dünya ekonomik krizi patlak verdi. Kapitalizm tarihinin en büyük krizi olan bu sürede, doğal olarak sınıf mücadelesi kıyasıya keskinleşti. İşçi sınıfının nisbi yoksullaşması yanısıra, mutlak yoksullaşması da görülmemiş derecede arttı. Kapitalist ülkelerde on milyonlarca işçi ve on milyonlarca emekçi, işsiz kalarak, kalabalık işsiz ordularına katıldı. İşsiz emekçilerin mücadeleleri tüm kapitalist dünyada hızla yaygınlaşıp keskinleşti. Ayrıca köylü kitlelerinde ve kent orta tabakalarında büyük bir hoşnutsuzluk ve huzursuzluk başgösterdi.

Sovyetler Birliği'nin sosyalizmde, üretici güçlerin gelişmesinde, sosyalist ekonominin ilerlemesinde kazandığı başarılar, tüm dünya proletaryasının en ileri kesimleri üzerinde büyük etkiler yarattı. Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası, yüksek sanayileşme hızı, tarımın kollektivizasyonu ve kültür devrimi, yeni sosyal sistemin canlılığının, geçerliliğinin ve başarılarının açık, seçik kanıtları olarak tüm dünya proletaryası ve devrimci güçleri tarafından dikkatle izlendi. Yeni sosyal sistemin bu elle tutulur, yaşarlı zaferleri, yeryüzünde milyonlarca ve milyonlarca emekçinin ilgisini topluyor. sosyalist sistemin ve genel olarak Komünizmin prestiji artıyordu.

Bir yanda kapitalizm, görülmemiş bir krizin içinde bocalayıp, kapitalist dünyada yüz milyonlarca emekçi büyük sıkıntılar içinde kıvranıyor ve kapitalizmin gerçek yüzü emekçiler tarafından kavranıyor iken, can çekişmekte, çürümekte ve göçmekte olan bu sosyal sistemin karşısında, yepyeni bir sosyal sistem, SOSYALİZM, güçleniyor, gelişiyor, başarı üzerine başarı kazanıyordu. Kriz tüm kapitalist dünyayı ve ona bağımlı ülkeleri allak bullak ederken, Sovyetler Birliği'nde sosyalist sistem, ekonomik sağlamlığı, gelişmeyi, üretici güçlerin ilerlemesini, emekçilerin durumlarının iyiye doğru gitmesini temsil ediyordu. Bir yanda, kokuşmuş, çürümüş ve can çekişen eski sistem, öte yandan, yeni doğmuş olan ve hızla gelişen yeni sosyal sistem... İşte milyonlarca işçi, emekçi ve aydın, kapitalist dünyada bu gerçeği o koşullar altında açıkça görmeğe başladılar. Komünist Partilerin kapitalist ülkelerde nüfuzu ve saygınlığı hızla artmağa başladı.

Bu durum batı dünyasında Burjuvazi için tehlike çanlarının daha da gür biçimde çalmasından başka birşey değildi. Bunun üzerine, telâşa kapılan

burjuvazinin en gerici, en karşı-devrimci, en emperyalist kesimleri kendi güçlerini toplamağa ve örgütlemeğe başladılar. Böylece, birçok ülkede, işçi sınıfının ve emekçi halkın hızla yükselen devrimci mücadelesine ve atılımına acımasızca saldırmağı ve ekonomik krizin tüm yükünü emekçilerin omuzuna kaydırmağı öneren FAŞİZM, tekelci burjuvazinin bu en gerici, en şoven, en emperyalist kesimlerinin rejimi olarak revaç bulmağa başlıyordu. Demek ki, faşizmin, birinci amacı ve temel karakteri, kapitalist ülkelerde yükselen devrimci-demokratik harekete, yani kabaran devrim dalgasının asli maddî gücü olan işçi sınıfına ve emekçi kitlelere saldırmaktı. Faşizmin ikinci amacı, ise giderek güçlenip, yerleşen, kökleşen Sovyetler Birliği sosyalizmine, yani Sovyetler Birliği'ne karşı, dünya emperyalizminin açık ve silâhlı saldırısını örgütleyebilmek idi. Uluslararası gericilik, bu iki amacın birbirinden ayrı olmadığını görüyor ve kapitalist ülkelerde ilerleyen devrim dalgasına karşı saldırmak ile, Sovyetler Birliği'nde ilerleyen sosyalizme saldırmayı birbirinden ayırmıyordu. Böylece, dünyanın ilk Sosyalist Devleti olan ve devrimin hemen ertesinde emperyalizmin müdahalesi sonucunda çıkan karşı devrimci direnişi kırmış olan Sovyetler Birliği, emperyalist-faşist güçlerin yeni bir silâhlı müdahalesinin tahdidi altına giriyordu.

Emperyalist gericiliğin ve faşizmin devrimci harekete karşı bu saldırısı karşısında, kapitalist ülkelerde, işçi sınıfı mümkün olan en kısa zamanda ve bir an olsun vakit kaybetmeyen bütün sınıf güçlerini etkince harekete geçirmek zorundaydı.

SOSYAL DEMOKRAT İHANET

Ama bu işi gerçekleştirmek, Sağ sosyal demokratların tutumlarından ötürü kolay olmuyordu. Gerçekten de, faşizm Avrupa'da tırmanış halinde olduğu böyle bir dönemde, genel olarak sosyal demokratlar ve özel olarak Sağ-kanat sosyal demokratları faşizm karşısında mütereddit kalıyorlardı. Bir yanda tırmanmakta olan faşizm, öte yanda kabarmakta olan devrim dalgası vardı. Sosyal Demokratlar, ne birincisinden, ne de ikincisinden yanaydılar. Onlar faşizme karşı burjuva demokrasini savunuyorlardı, ama aynı şekilde bir proletarya devrimine veya ona yol açabilecek bir işçi hükümetine de karşı çıkıyorlardı. Bu politika özellikle Sağ-kanat sosyal demokrat liderlerinin tutumunda somutlanmaktaydı. Sosyal Demokratlar, «Ne faşizm, ne Komünizm» mantığını güderken, kendileri faşist olmasalar bile, faşizme karşı güçlü birleşik işçi sınıfı eyleminin ve anti-faşist ortak mücadele platformunun yaratılmasına engel oluyorlar ve ister istemez faşizmin ekmeğine yağ sürüyorlardı. Özellikle Sosyal Demokrat partilerin ve reformist örgütlerin Sağ-kanat liderleri, faşizme karşı mücadeleyi değil, proletarya devrimini önlemeyi öngören bir politika izliyorlar en sivri oklarını Komünistlere ve devrimci proletere yöneltiyorlar, egemen burjuvazi ile gi-

derek daha fazla uzlaşıyorlar, hattâ bazı durumlarda Komünist işçilere karşı silâh bile kullanıyorlardı. Örneğin Almanya'da, 1929 1 Mayıs gösterilerinde, bir sosyal demokrat olan Polis Şefi (komiseri) Zoergiebel'in emriyle Berlin polisi, devrimci işçilere ateş açarak, gösterileri bastırmak istedi. Alman Komünistleri, olayın Sosyal Demokrat Parti liderleri ile Komünist Parti arasında **«kandan bir duvar»** ördüğünü yazdılar. **(İnprekorr,** S. 49, sf. 1553, 1937 — **Information Press Correspondance)** Komünistler'le Sosyal Demokrat liderler arasında, sağ-sosyal demokratların koyduğu bu kan duvarı aynı zamanda işçi sınıfı içindeki bölünmenin derinleşmesi demekti. Komünistler, sosyal demokrat liderlerin böylece işçi sınıfı içindeki bölücülüklerini arttırdığını belirttiler (a.g.e., aynı yerde). Sosyal Demokrat liderlerin bu tutumu, Komünist işçilerin ve tüm devrimci işçilerin Sosyal Demokrat yöneticilere olan öfkesini arttırdı, hattâ Sosyal Demokrat işçiler de, kendi liderlerinin bu tutumuna tepki gösterdiler.

Ekonomik kriz derinleştikçe, Sağ-kanat sosyal demokratları giderek artan ölçülerde anti-komünist propaganda ve politikalarını yoğunlaştırdılar, bir devrim patlamasının önünü alabilmek için daha fazla çaba sarfetmeğe yöneldiler.

Örneğin, 1931 yazında toplanan Emekçi ve Sosyalist Enternasyonali Dördüncü Kongresi, kapitalist Almanya'yı ekonomik çöküntüden ve tüm Avrupa'yı sosyal patlamalardan kurtarmanın yollarını aradı. Bu Kongrede Sağ-kanat sosyal demokratları açıkça, kapitalist uygarlığın tapınağını, devrimci işçilere karşı koruma çağrısında bulundular. Bu politikada, sosyal demokratların faşizme karşı kararlı bir mücadele vermesini önlüyor ve işçi sınıfı içindeki bölünmenin daha da belirginleşip büyümesine yardımcı oluyordu. Sosyal Demokrat partilerin sağ-kanat liderlerinin bu çizgisi, devrimci işçilerin daha sert tepkilerini topladı ve hem Sosyal demokrat yöneticiler, hem de bu partilerin ya da reformist sendikaların üyeleri, komünist işçiler tarafından ağır bir şekilde suçlandı.

Bu fırtınalı yıllarda, emperyalist gericiliğin saldırısına ve faşizme karşı yegâne kararlı ve uzlaşmaz mücadele Komünist Partilerin öncülüğünde verildi. Komintern, batı dünyasındaki bu kriz derinleşip, sınıf mücadelesi keskinleştikçe burjuvazinin faşist yola daha fazla itibar edeceğini, devrimci işçilere karşı faşist çeteleri daha azgınca saldırtacağını ve Sovyetler Birliği'ne karşı bir emperyalist savaşı başlatma hazırlıklarını daha çok yoğunlaştıracağını sürekli olarak belirtiyor ve kendisine bağlı seksiyonlara (ulusal Komünist müfrezelere) çağrı ve yönlendirmelerde bulunuyordu. Komintern Yürütmesi'nin 1931 baharında toplanan 11 ci Plenumu Komünist Partilere, başlıca şu noktalarda mücadele başlatmaları çağrısında bulundu:

(1) Kapitalist saldırıya, ücret kısıtlamalarına ve kitle halinde işçi çıkartmalara karşı ve daha yüksek ücret, daha iyi sosyal güvenlik ve işsizlere acil yardım için mücadele.

(2) Burjuva diktatörlüğünün bütün biçimlerine, işverenlere ve polise karşı ve devrimci işçi örgütlerinin özgürlüğü, faşist örgütlerin silâhsızlandırılıp kapatılması, faşistlere karşı kitle meşru müdafaa müfrezelerinin kurulması ve kitle halinde siyasî grevlerin örgütlenmesi için mücadele...

(3) Emperyalist bir savaşa, anti-Sovyet bir müdahaleye ve Çin'deki devrimci üslerin bulunduğu bölgeye müdahale edilmesine karşı mücadele...

Komintern'in bu merkezi kararını, kendi ülkelerinde eyleme geçirmek için çalışmaya başlayan ulusal müfrezeler (Komünist Partileri), özellikle çalışmalarını işçi sınıfının geniş çoğunluğunun desteğini almak noktasında yoğunlaştırdılar. Bu çabalar, işçi sınıfının ve kent ile kır yarı-proleterlerinin günlük çıkarları uğruna tutarlı bir mücadelenin nasıl verileceği sorusunu gündeme getirdi. Şurası açıktı ki, dünya kapitalist krizinin derinleştiği, işçi sınıfının ve diğer emekçi kitlelerin nisbi ve mutlak yoksullaşmasının alabildiğine arttığı dönemde, çok daha geniş kitleleri güncel ortak çıkarlar etrafında, genel olarak tekelci sermaye egemenliğine, özel olarak faşizm tehdidine karşı harekete geçirmek olasılığı doğuyordu.

12 ci PLENUM ve SEKTER POLİTİKANIN REDDİ

Komintern Yürütmesi'nin 1932 Ağustos - Eylül ayları arasında yapılan 12 ci Plenum'unda, **Otto Kuusinen**'in sunduğu rapor bu soruna ışık tutan, yönlendirici bir Komintern belgesi niteliğini taşır. Kuusinen, Komünist Partilerin, politikalarını işçilerin doğrudan çıkarlarını yansıtan ve geniş kesimleri kucaklayabilecek olan acil talepler çevresinde, politikalarını, birleşik cephe temeli üzerine kurmaları gerektiğini belirtiyordu. Şu halde, diyordu Kuusinen, bu yol, Komünistlerin, partili olmayan işçilerin ve aynı zamanda Sosyal Demokrat işçilerle, sendikalist işçilerin güvenini kazanmak için tek yoldur. Komintern raporu, proletaryanın birleşik eylemini gerçekleştirmek için verilecek mücadelede, Komünist Partilerin, özellikle, reformist sendikalardan ve hattâ yerel Sosyal Demokrat örgütlerden destek sağlamak için çalışmalarını öngörüyordu. Kolayca anlaşılacağı gibi bu tavsiye, Sosyal Demokrat örgütlerin ve reformist sendikaların faşist olmağa başladıklarını, bu nedenle Komünistlerin onlarla hiç bir anlaşma yapamayacağını ileri süren daha önceki tezin reddedilmesi demekti.

12 ci Plenum'da, zamanın seçkin Komünist liderlerinden **Ernst Thalmann, Klement Gottwald** ve diğer birçok Komünist Parti lideri, reformist sendikalara karşı güdülen sekter tutumun terkedilmesini, bu sendikaları «kapitalizmin okulu» veya **«katıksız bir gerici kitle»** olarak gören anlayıştan vazgeçilmesini, bu sendikaları karşıya alan hiçbir sloganın atılmamasını, tam tersine, bu örgütlere ısrarla gidilmesini, üyelerinin güvenlerinin kazanılmaya çalışılmasını, Sosyal Demokrat işçilerle arkadaşça kişisel bağlar kurulmasını istediler. Bu gerekleri vurguladılar. (Komintern Yürütme Ko-

mitesi 12 ci Genel Toplantısı, Verbotim Rp., C. 1, Moskova 1933, sf. 58 ve 100 - 101)

Böylece Komintern daha önce getirdiği **dar önerileri** terkediyordu. Terkedilen öneriler, ancak Komünistlerin ekonomik mücadelede öncülük edebileceği ve başlıca bunun sağlanmasına çalışılması gerektiği, ayrıca devrimci sendikaların reformist sendikalardan ayrılarak, onlara karşı cephe alıp, mücadeleye girişmesi şeklindeydi. Bu öneriler, birçok durumda, pratikte, güçlüklere ve başarısızlıklara yol açmıştı. Sadece Komünistlerin ekonomik mücadeleye tek başlarına öncülük edebileceği, etmesi gerektiği yolundaki görüşler, reformist sendikalara üye işçi kitlesiyle Komünistler arasında pek çok sürtüşmeye yol açmıştı. Bu hataları analiz eden Komintern 12 ci Plenum'u, reformist ve hattâ en gerici sendikalarda bile Komünistlerin çalışmaları gerektiği konusunda Lenin'in getirdiği görüşlerin daima akılda tutulması ve bu ilkenin kitle çalışmalarında sürekli gözetilmesi sonucu çıkardı. Komintern Plenum kararları, kitlelerin acil talepleri uğruna mücadele etmenin, onları ana devrimci savaşlara, iktidar savaşlarına, hazırlamak için temel araç olduğunu belirtti.

Komintern Yürütme Komitesi'nin 12 ci Genel Toplantısında alınan kararlar gösterdi ki, gerek Komintern merkezi, gerekse ulusal seksiyonları (Komünist Partiler) Leninist **birleşik cephe** taktiklerini geri dönmek ve bu taktikleri inşa etmek istiyorlardı. Bu Leninist tutum, aynı zamanda sağ oportünizme ve Sol-sektarizme karşı mücadeleyi de içeriyordu. Sol-sekter unsurlar, antifaşist mücadelede, kitle hareketlerini gerçekleştirmek, Komünist olsun olmasın en geniş işçi kitlelerini faşizme karşı birleşik eyleme geçirmek görevlerinden kaçınıyorlar, işçi kitlesinden tecrit oluyorlar ve faşizme karşı mücadeleyi sadece Komünistlerin mücadele alanına indirgiyorlardı.

Buna karşılık, sağ sapma eğilimleri de, anti-faşist mücadelenin hızlandırılması, yoğunlaştırılması yolunda önemli bir çaba göstermeksizin, kitlelerin anti-faşist potansiyelini mobilize etme işlevini yüklenemiyorlar, kitlelerin bile gerisine düşüyorlardı. Sağ sapma, faşizm tehlikesini pek önemsemiyor, faşizmin kendiliğinden sönümleneciğini sanıyordu.

Böylece, komünistleri anti-faşist mücadelede kitlelerden tecrit eden Sol sektarizm ile, kitlelerin mücadelesini örgütlemekten geri kalan Sağ oportünizm, özünde aynı noktada birleşiyorlardı: üçlü, etkin ve yaygın bir anti-faşist kitle mücadelesini savsaklamak...

Komintern seksiyonları (Komünist Partileri) içinde sağ oportünizm eğilimleri güçlü değildi. Buna karşılık —Ağustos ayından beri yayınladığımız bu yazı serisinde de kolayca anlaşılacağı gibi— Komintern (veya Komintern partileri) içinde «sol» grupların belli bir ağırlığı vardı. Özellikle faşizmin tırmandığı, kitlelerin husursuzluğunun arttığı, bunalımın derinleştiği bir dö-

nemde, «Sollar»ın sekter ve dar mücadele anlayışları, tutarlı, yaygın ve etkin bir anti-faşist mücadelenin verilmesini önlediği gibi, kitlelerin acil taleplerini önemsemeyerek, Komünistleri, devrimci olmayan işçilerden ve işçi örgütlerinden tecrit ediyorlardı. Yani işçi sınıfının eylem birliğini geliştiremiyorlar, işçi hareketinin birliğini kuramıyorlardı. «Sollar»ın sektarizmi, ister istemez işçi hareketi içinde Komünistleri, ayrılıkçı bir konuma itiyordu, bundan ise genel olarak işçi sınıfı ve diğer emekçi kitleler, özel olarak Komünistler zarar görüyorlardı.

Şu halde, «sollar»a karşı mücadele 1920'lerde olduğu gibi 1930'ların başında da Komintern'in en önemli iç ideolojik mücadeleleri arasındaydı. Ama 1930'ların başında Sol Komünistler eski etkinliklerini yitirmişlerdi. Bunlara örnek olarak, Avrupa'nın o zamanki en güçlü Komünist Partilerinden Fransa Komünist Partisi'nde Henri Barbé —Pierre Célor, Almanya Komünist Partisinde Heinz Neumann— Hermann Remmele ve İspanya Komünist Partisinde José Bullejos-Trilla ekiplerinin başını çektikleri «Solcu» (sol sapmacı) gruplar 1931 - 1932 yıllarında hem ideolojik, hem politik hem de örgütsel olarak yenilgiye uğratıldılar.

FAŞİZM KONUSUNDA SAPMALARIN YANLIŞ GÖRÜŞLERİ VE SEKSİYONLARI

Faşizm ve savaş tehdidine karşı Komintern ve seksiyonları tüm anti-faşist işçilerin dayanışması için çağrıda bulundular. Bu çağrı faşizmin doğası ve emelleri konusundaki politik bilinçlilik ve uyanıklık temeli üzerine kuruluydu. Komintern (ve seksiyonları) diğer bütün akımlardan ve örgütlerden daha net, daha doğru bir biçimde faşizmi tarif etti: Bu çağrı'da Komintern'e ve Komünistlere göre faşizm, kapitalizmin genel krizi altında yükselen işçi sınıfı mücadelesini şiddet ve zorbalık yoluyla önleyip, böylece kapitalizmi güçlendirmek korumak amacını taşıyan büyük burjuvazinin bir aracından başka birşey değildi. Buna karşılık, o sıralarda Sosyal Demokratlar, «demokratik» Avrupa ülkelerinin faşizme açık ve yatkın olmadığını, bu ülkelerdeki burjuva-demokratik devletlerin ve sosyal kurumların, faşizmi önleyeceğini, sözkonusu ülkeler için faşizm diye bir tehlikenin bulunmadığını, bu meseleyi abartmamak gerektiğini, faşizme karşı garantinin, o burjuva-demokrat devletlerle onlara ait toplumsal kurumlar olduğunu ileri sürmekteydiler. Komintern, Sosyal Demokratların, faşizmle uzlaşan bu özelliğini ve temel yanılgısını gösterdi. Faşizm tehlikesine ısrarla parmak basıp, faşizme karşı Sosyal-demokratların bu çarpık görüşlerine karşılık, (sağdan gelen bu faşizm tanımlamalarına karşılık), goşist unsurlar da tamamen zıt noktadan, sol'dan yola çıkarak bir başka sapık düşünceyi öne sürüyordu. Goşist gruplar soruna kaderci **(fatalist)** bir açıdan yaklaşıyorlardı. Onlara göre faşizm çökmekte ve dağılmakta, çözülmekte olan

kapitalist sistemin zorunlu (kaçınılmaz) bir tarihi aşamasıydı. Bu nedenle, Sollar, faşizmin hızla çökeceğini, uzun ömürlü olamayacağını, faşizmin çöküşüyle birlikte kapitalist sistemin de sona ereceğini, bu nedenle, faşizme karşı geniş kitleleri seferber etmek için vakit yitirilmemesi gerektiğini, ani bir devrimci atakla bu işin halledileceğini söylüyorlar, serüvenci görüşler ve öneriler getiriyorlardı. Nasıl ki, sağ sapmacılar, reformistler ve sosyal demokratlar, faşizmi ve faşizm tehlikesini önemsemiyor idiyseler, ayrı bir noktadan yola çıkan goşistler ve serüvenciler de gelip aynı noktada, sağ sapmacılar ile buluşuyorlardı. Goşistler de, faşizmin bir darbede yıkılacağını, bu nedenle, en kısa zamanda gerçekleştirilecek bir ayaklanmanın buna yeteceğini, ya da faşizm iktidara tırmanış sürecinde iken, kitlelerin bir ayaklanması ile iktidarın ele geçirilebileceğini yani sosyal devrimin gerçekleşebileceğini düşlüyorlardı. Görüldüğü gibi hem sağ sapma ve sosyal demokrat eğilimler, hem de sol sapma eğilimler, **faşizm tehlikesini önemsememek** noktasında, pratikte, anlaşıyorlardı. Sonuçta birinciler, sosyal demokratlar ve sağ oportünistler faşizm ile uzlaşırken, sol oportünistler de kitleleri serüvenlere sürükleyip kırdırmak hülyaları peşindeydiler. Tarih sahnesinde pekçok kez olduğu gibi, ayrı ayrı noktalardan yola çıkan sağ oportüristler ile sol oportünistler, pratikte, aynı noktada buluşuyorlardı: tarihin bu dönemindeki buluşma noktası: faşizmi önemsememek idi...

Goşistler, faşistlere karşı mücadele için güçlü bir proletarya ordusuna, iyi eğitilmiş ve yaygın bir politik orduya gerek duymuyorlardı, çünkü onlara göre can çekişen kapitalizmin artık ölüm çanları çalmış, eceli gelip kapıya dayanmıştı. Bu nedenle güçlü bir proletarya ordusu, güçlü bir politik ordu ve devrimci hareket olmadan da, kitlelerin geniş kesimleri bu harekete kazanılmadan da faşizme karşı mücadele vermek mümkündü, ve öyle olmalıydı: bir saniye bile yitirilmeden, faşizme ve kapitalizme karşı, eldeki güçlerle nihai darbe indirilmeliydi...

FAŞİZM; «KAPİTALİZMİN SALDIRISI VE SAVUNUSU»

Oysa **Komintern** böyle düşünmüyordu. Gerçeği bilimsel olarak görüyordu, faşizmi, kapitalizmin yıkılışının göstergesine indirgemek yanlış bir tutumdu. Gerçi faşizm, kapitalizmin zayıflamasıyla ortaya çıkmıştı, ama bu olgu, kapitalizmin böyle kolaycacık göçüp gitmekte olduğu ve hemencecik yıkılacağı anlamına gelmiyordu. Kominterne ve Komünistlere göre, faşizm, kapitalizmin hem saldırısı, hem de savunusuydu.

Komintern Yürütmesinin, 1931'deki onbirinci Plenumunda, **Dimitry Manulsky** faşizmin sadece kapitalizmin krizinin bir göstergesinden ibaret olmadığını belirterek, faşizmin aynı zamanda **«bu krizi yenmeği sağlayacak unsurları içeren bir kapitalist saldırı biçimi»** olduğunu söylüyor ve **«Faşizm kapitalizmin hem saldırısı hem de savunusudur»** diyordu. (Komintern Yürütmesi II'nci Genel Toplantısı, Verb. Rp., S.I, Moskova, 1932, sf. 606)

Böylelikle Komitern ve ona bağlı seksiyonlar (Komünist Partiler), sadece kurulmuş olan faşist diktatörlüklere karşı değil, aynı zamanda burjuva demokratik rejimlerin faşistleştirilmelerine, ve faşizmin yolunu açan her türlü girişime, (kısaca faşist tırmanışa) karşı da aynı önemle mücadele vermeliydi.

Faşizme karşı mücadele süreci içinde Komünist Partiler, bu amansız düşmana karşı bütün emekçileri birleştirmenin zorunluluğuna, gereğine, her geçen gün daha çok inanıyorlardı. Örneğin, Nazi'lerin Almanya'da en güçlü parti durumuna gelmekte olduğu gergin ortamda, Almanya Komünist Partisi, 1930'da hazırlamış olduğu **«Alman Halkının Sosyal ve Ulusal Kurtuluşu İçin Program»** temeli üzerinde ve bu programın öngördüğü hedefler, ilkeler etrafında bütün anti-faşit işçileri birleştirmeğe çalışmaktaydı. AKP, birleşik işçi cephesi politikasının Nazizme karşı güdülecek politikanın ana halkasını oluşturduğunu ve ancak bu sayede Nazileri durdurmanın mümkün olabileceğini belirtiyordu. Parti, 1932 yazında «anti-faşist kampanya»yı örgütledi. AKP lideri **Ernst Thalmann,** acilen, Sosyal Demokrat işçileri faşizme karşı birliğe çağırdı ve ancak böyle bir birliğin, ülkeyi hızla çekildiği zorbalıktan kurtarabileceğini belirtti. Alman Komünistlerinin faşizme karşı birleşik eylem önerileri ve çabaları AKP'nin prestijini etkisini ve yaygınlığını arttırdı, Parti'nin üyeleri çoğalmağa başladı. Gene Fransa İspanya, Çekoslovakya, Polonya, Bulgaristan, Yunanistan, ABD ve birçok diğer ülkenin Komünist Partileri faşizme karşı mücadelelerini yoğunlaştırdılar.

Buna rağmen, Kapitalist ülkelerin Komünist Partilerinin uyguladığı taktikler pekçok durumda yeterince etkili ve başarılı olamadı. Bunun nedeni dünya sınıf güçlerinin bileşiminde ve dengesindeki değişiklikleri içermeyen eski stratejiden yola çıkılmasıydı. Komünist hareketin bu noktadaki başlıca hatası, gericiliğin saldırısına ve faşizme karşı mücadele ile sosyalist devrimin doğrudan hazırlıklarının yapılmasını sıkı sıkıya birbirine bağlamaları idi. Proletarya diktatörlüğünün kurulması, Komünistlerin çoğu tarafından acil bir görev olarak konuluyordu. Her ne kadar bu slogan, Komünistlerin, kapitalist saldırı ve faşizm karşısında yılmadıklarını, kendi devrimci enerjilerinden ve coşkularından bir şey kaybetmediklerini, asıl amaçlarını bir an olsun gözden uzak tutmadıklarını gösteriyor idiyse de, proletarya diktatörlüğü şiarını atmak, o sıralarda kapitalist ülkelerde varolan karmaşık ve çelişik duruma uygun değildi. Faşizme ve kapitalist saldırıya karşı, gericiliğe karşı, amaçları sosyalizm (proletarya diktatörlüğü) olan ve olmayan tüm emekçi kesimlerin, tüm ilerici, demokratik güçlerin eylem birliğini mümkün olan en geniş biçimde örgütlemek, kitlelerin ekonomik ve demokratik, siyasal acil talepleri etrafında geniş yığınları birleştirip, ortak eyleme sokmak gerektiği o koşullarda, proletarya diktatörlüğü sloganı, faşizme karşı geniş bir cephe mücadelesini önlüyordu. Bu slogan, işçi sınıfı dışın-

daki emekçiler, ilerici, demokratik güçler tarafından benimsenmediği gibi, Komünistler ve Komünist sempatizanlar dışındaki işçi sınıfı çoğunluğu tarafından da desteklenmiyordu. Hatta, tam tersine, işçilerin bir kesimini Komünist Partilerin ve Komünistlerle işbirliğine giren eski Sosyal Demokrat unsurların, örgütlerin aleyhine çeviriyordu.

Öte yandan emperyalizmin çelişkilerinin yaygınlaşması, faşizmin ve gericiliğin objektif olarak dayattığı genel demokratik görevlerin öncülüğünü arttırıyordu; bu görevler açık ve seçik olarak, kesinlikle anti-faşist, anti-monopolist bir içerik taşımaktaydılar. Oysa, Komintern ve onun ulusal seksiyonları (Komünist Partiler) hızla değişen duruma ayak uyduramıyorlar, kendi taktiklerini ve politikalarını yeni koşullara, somut durumların somut tahlillerine göre ayarlamıyorlar, böylece kendilerini proletarya diktatörlüğü ve sosyalist devrim şiarından alıkoyamıyor güncel, ama çok önemli, demokratik çabalara, anti-faşist görevlere yoğunlaşamıyorlardı. Komünist Partiler, acilen savaşılması gereken düşmanın faşizm ve gericilik olduğunu bunun için de en geniş ilerici, anti-faşist güçleri eylem birliği içinde faşizme karşı, savaşa karşı, gericiliğe karşı harekete geçirmek gerektiğini göremiyorlar, görseler bile, faşizmin yıkılması ya da faşist tırmanışın önlenmesi ile proletarya diktatörlüğü sorununu iç içe veya yan yana koyarak, sektarizme düşüyorlardı.

Ayrıca, Komünist Partiler, işçilerin ve geniş emekçilerin güncel sınıf muharebeleri içinde yoğrularak daha büyük atılımlara, nihaî sınıf savaşlarına, yani sosyalist devrim için savaşmaya hazırlanabilecekleri, olgusunu sekter bir şekilde yorumluyorlardı. Güncel ve küçük sınıf muharebelerinin, proletaryayı, sosyalist devrime hazırlayacağına şüphe yoktu. Ama bu somut gerçek, güncel sınıf mücadelelerinin hemen ardından sosyalist devrimin geleceği demek değildi. Sosyalist devrimin —proletarya diktatörlüğünün— objektif ve sübjektif koşulları oluşmadan, bu devrim ve bu iktidar gerçekleşemezdi. Oysa, faşizmi yıkmak, ya da faşizmin burjuva devletini ele geçirmesine engel olmak ile sosyalist devrim aynı şeyler değillerdi. Faşizmi yıkmanın objektif-sübjektif koşulları ile proletarya diktatörlüğünü kurmanın objektif-sübjektif koşulları her durumda aynı değildi. Kimi durumda, gerçekten de bu koşullar biribirine çok yakın, hatta çakışık olabilirdi. Ama o sıralarda, birçok ülkede, faşizmi tüm devrimci-demokratik ve ilerici güçler birliği ile yıkmak, ya da faşizmi önleyip, burjuva demokrasinin çiğnenmesini, finans kapital zorbalığını, faşist diktatörlüğünü önlemek ile burjuva demokrasisinden tümüyle farklı bir iktidar olan proletarya diktatörlüğünü kurmak aynı şey değildi.

Kaldı ki, faşizmi yıkabilmek için, amaçları sosyalizm olmayan geniş güçlerin katılımı gerekirdi. Oysa bu güçler, proletarya diktatörlüğüne de karşıydılar.

SOSYAL DEMOKRASİYİ «SOSYAL FAŞİZM» DİYE SUÇLAMAK YANILGISI

Komünist Partilerin o dönemde yaptıkları hatalardan birisi de, Sosyal Demokrasiyi, **«sosyal faşizm»** olarak niteleyen, ve başlıca sosyal demokratlara saldıran, gene faşizme karşı mücadeleye kazanılması gereken ara tabakaları iten tutumların takınılmasıydı. Bu da Komintern'in Merkez Komitesi 12'nci Plenumunda alınan kararların ve benimsenen yeni politikanın ulusal seksiyonlar tarafından uygulanmasını engelleyen veya güçleştiren, eskiden kalma sektarizm ve dogmatizm etkilerinden ileri gelmekteydi. Komünist Partiler, faşizme karşı mücadele için hem işçi sınıfının, hem de ara tabakaların en geniş kesimlerini kazanmak ve ortak cephe kurmak, birleşik eylem yapmak görevi ile karşı karşıya iken, bu acil görev, gündemin baş maddesi iken, Komünistlerin sürekli olarak Sosyal Demokratlarla çatışması, onlara saldırması, böyle bir birleşik cephenin kurulmasını engelliyor, işçi sınıfının birliği sağlanamıyor, ayrıca, işçi sınıfı dışındaki emekçi kesimler ve ilerici güçler de, anti-faşist mücadeleye kazanılamıyordu.

Sosyal Demokratlara karşı yöneltilen **«sosyal faşizm»** suçlaması nereden kaynaklanıyordu? Sağ Kanat Sosyal Demakrat liderler, sınıf mücadelesi ve kitle hareketleri güçlendikçe, işçilere karşı sert yöntemler uyguluyorlardı. İktidarda ve devlet kademelerinde görevli sağ sosyal demokrat liderler ve onların izleyicileri, giderek artan dozlarda, devrimci işçilere, Komünist eylemcilere (aktivisitlere) ya da devrimci eylemlere karşı şiddet uyguluyorlardı.

Ama buna rağmen, Sosyal Demokratları «sosyal faşist» olarak nitelemek büyük bir hataydı. Bilindiği gibi «sosyal faşist» terimi, gerçekte faşist olan, fakat kendisini sosyalist ya da sosyal demokrat, ilerici tanıtan bir güç için kullanılabilirdi. Oysa sosyal demokratlar faşist değillerdi. Onları faşist olarak görüp «sosyal faşist» damgasını yapıştırmak yanlıştı. «Sosyal faşizm» suçlaması, Sosyal Demokrasi içindeki anti-faşizm eğilimlerini görmek istemeyen ya da önemsemeyen, Komünist ve Sosyal Demokratların faşizme karşı ortak mücadele vermeleri gereğini kavrayamayan, ve bu zorunluluğu reddeden sekter bir tutumdu.

Komintern'in kuruluşunun 50'ci yıldönümünde düzenlenen bir konferansta konuşan **Mihail Suslov** o dönem ve sözkonusu bu yanılgı için şöyle diyordu: **«Sosyal Demokrasinin en büyük tehlike olduğunu ileri süren tezi doğrulayan hiçbir şey yoktu. Bunun bir sonucu olarak bir süre için ana darbe bu hedefe yönelik oldu ve gerçekte sektarizme yol açtı.»** (Pravda, 26 Mart 1969)

Oysa çok belliydi ki, asıl düşman, acilen bertaraf edilmesi gerekli olan esas güç faşizm idi. Sosyal demokratların faşizmi ciddiye almamaları, proletarya diktatörlüğü amaçlarının karşısına dikilmeleri, ya da bir takım sos-

yal demokrat devlet yöneticilerinin kendi deyimleriyle «anarşiyi» önlemek için güç kullanmaları, sosyal demokrasinin faşizm olarak (sosyal faşizm diye) nitelendirilmesi ve hele hele «en büyük tehlike» sayılması objektif bir değerlendirmeye dayanmıyordu.

NAZİZMİN TIRMANIŞI VE İKTİDARA GELİŞİ

İtalya ve bir kısım Doğu Avrupa ülkesinde iktidara gelmiş olan faşizm, Almanya'da sürekli güç kazanmakta idi. Alman ırkçılığı ile bezenmiş olan Alman faşizmi, Nazi çetelerinin ve onların elebaşlarının önderliğinde sürekli olarak mevzi kazanıyordu.

Almanya, Avrupa'da, Birinci Dünya Savaşının sonrasında en güçlü, en keskin sınıf mücadelelerinin geçtiği ve Komünistlerin en güçlü olduğu ülkelerden biri, belki de birincisiydi. Buna karşılık Komünistlerin karşısında, faşistler ve faşizm de Almanya'da hayli güçlüydü. Alman Nazileri, geleneksel Alman ırkçılığı ile kitleleri uyutuyor, küçük mülkiyetçi orta tabakalardan kendisine bir kitle tabanı elde ediyordu.

Sınıf mücadelesinde, çatışan iki Kutup, komünistler ve Faşistler idi. Sosyal Demokratların, faşizme karşı olmakla birlikte, kararlı bir mücadele vermemeleri, Sağ sosyal demokratların faşizmle uzlaşmaları, genel olarak sosyal demokrat güçlerin, reformist sendikaların, faşizm tehdidini ve tehlikesini ciddiye almamaları ve yukarıda belirttiğimiz sosyal demokrat illüzyonlar ve sosyal demokrat rahatlık içinde bulunmaları faşizmin karşısında güçlü bir cephe kurulmasını önledi.

Böylece, mevziden mevziye tırmanan Naziler, herkesin gözleri önünde, ve klasik faşist yöntemlerle, güç kazanıyorlar, Komünistlerin, onları önlemek için gösterdiği tüm çabalar, sosyal demokrat vurdumduymazlığı ile karşılaşıyordu.

Almanya'da Naziler, 1933'de iktidara geldiler. İlk işleri, Alman işçi sınıfının politik ve ekonomik örgütlerini kapatmak oldu. Böylece, zalim diktatörlüklerini kurmuş olan Nazi elebaşları işçi sınıfına ağır bir darbe indirmiş oldular.

Nazilerin iktidarı ele geçirmeleri, Avrupa işçi sınıfı tarihinde, dünya işçi sınıfı tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Faşizmin en azılı süngüsünü oluşturan Naziler, bilindiği gibi, bütün Avrupa'yı, sonradan kana buladılar.

Anti-faşit mücadele stratejisinin gelişimi ile ilgili olarak, dünya komünist hareketinin stratejik gelişimi içinde ele aldığımız bu bölümü, gelecek yazımızda, Nazilerin iktidara geldiği ve diktatörlüğünü güçlendirdiği koşullarla ve gelişimlerle ilgili olarak inceleyeceğiz.

ŞAH REJİMİNİN DEVRİLMESİ MÜCADELESİ İÇİN BİRLEŞELİM (*)

İran işçi sınıfının önderi TUDEH'in kuruluş yıldönümüne rastlayan bu günlerde özel bir önemi olan bu konuya ilişkin iki yazıyı sunuyoruz.

Bu yazılar Avrupa'da yayımlanan ilerici yayınlardan derlenerek çevrilmiştir.

İLKE

I. İRANLI DEVRİMCİLERİN GÖREVLERİ ÜZERİNE

İran; tarihinin karmaşık bir evresini yaşamaktadır. Bu karmaşıklık bir yandan genellikle dünyadaki, özellikle de İran'daki özel durumdan ileri geliyor. İranlı yurtsever ve devrimciler, çok güç ve karmaşık bir dizi görevle karşı karşıyadırlar. İran'daki rejim köküne kadar çürümüş terörist ve despot bir monarşidir, Yakın-Doğu'daki emperyalist nüfuzun temel direklerinden biridir. Bu rejim halkımızın özgürlüğü, ulusal bağımsızlığı, iktisadî ve sosyal ilerlemesi ve refahının düşmanıdır. Böyle bir rejim demokrasi ve ilerleme düşmanı emperyalizm ve karşı-devrime, barışçı ve özgürlükçü halkların, tüm dünyada güçlü darbeler vurduğu bir çağda ülkemizde egemendir. Bu rejim ülkemizde, maddî ve insanî kaynakların herkese refah yaratabilecek ölçüde bulunduğu bir çağda egemendir.

Bu nedenle İranlı yurtsever ve devrimcilerin, ülkemizde demokratik ve ilerici kalkınma yolunun açılması için güçlerini birleştirmeleri, bu güçleri harekete geçirmek için tüm olanakları kullanmaları, mücadele alanını genişletmek ve mevcut tüm araçlarla Şah'ı devirmek için çalışmaları en önemli güncel görevleridir.

İran Tudeh Partisi —İran İşçi Sınıfı Partisi— İran işçi sınıfına ve halka karşı sorumluluğunun tam bilincindedir. Ülkemizin anti-emperyalist ve demokratik mücadelesinde hangi sonuçlandırıcı rolü oynaması gerektiğinin bilincindedir. Geçmişte olduğu gibi, gelecekte de bu tarihî göreve lâyık olmak için hiç bir çabayı esirgemiyecektir.

II. İRAN'DA BUGÜNKÜ DURUMUN ÖZELLİKLERİ

Devrimci bir mücadele verebilmek için bu mücadelenin verileceği ortamın objektif ve subjektif koşullarının bilinmesi vazgeçilmez önkoşuldur. Bu koşullar titizlikle, bilimsel olarak analiz edilmeli ve gerekli sonuçlar buradan çıkarılmalıdır.

Bu açıdan İran'daki şimdiki durumun özellikleri aşağıdaki gibi toparlanabilir:

ÜLKEDEKİ ANA ÇELİŞKİLER:

1) Hükümetin toplumumuzdaki bazı âcil çelişkileri yenmek, içte ve dışta kamuoyunu yanıltmak çabalarına rağmen ülkemizdeki ana çelişkiler çözülmemektedir. Bunlar:

a) Ülkenin ulusal çıkarlarıyla emperyalizmin baskısı arasında,

b) Halkın çıkarlarıyla feodal sömürü sistəmi kalıntıları arasında,

c) Halkın demokratik talepleri ile dikta arasında varolan çelişkilerdir.

Kapitalizmin gelişmesi, büyük sermaye ile İranlı emekçiler arasındaki çelişkiyi artırmıştır.

Durum incelendiğinde, sözkonusu çelişkilerin çözümünün ve İran toplumunun radikal değişiminin ancak ve ancak, bugünkü gayrı millî ve antidemokratik rejimin devrilmesi ve millî demokratik devrimin zaferi ile mümkün olacağı sonucuna varılır. Bu koşullar yaratılmadıkça emperyalist tahakküme son verilmesi mümkün değildir. Bundan da öte, sosyalist eğilimli bir gelişme yolu da kapalı kalacaktır.

EMPERYALİZME BAĞIMLILIK

2) İran kapitalizminin uluslararası tekelci sermayeye olan bağımlılığının ağır sonuçları bir süreden beri daha da belirginleşti.

Emperyalist ülkelerdeki, özellikle ABD'deki iktisadî ve parasal bunalımlar ülkemizi de etkilemekte. Hükümetin genel olarak zararlı politikası

—silahlanmadaki gibi— ile birlikte bu bunalımlar, ekonomimizin normal işleyişini ve dolayısıyla halkın yaşamını büyük ölçüde tahrip ediyor. Milyarlarca dolar, askerî ve üretici olmayan amaçlarla harcanmıştır. Emperyalistler, petrol gelirlerimizin aslan payını almaktadırlar. Çalışanlar ise, dörtnala giden bir enflasyonun ve devamlı artan bir sömürünün kurbanıdırlar.

SALDIRGAN VE İSTİLACI DIŞ POLİTİKA

3) Şah rejimi saldırgan ve istilacı bir dış politika yürütmektedir. İran Körfezi bölgesinin jandarması rolünü yükümlenmiştir. Şimdiden İran birlikleri Oman gerillalarına karşı şiddetli savaşın içindedirler. Irak Cumhuriyeti içinde ve dışında İran İstihbarat Örgütü SAVAK ve bir süreden beri de askerî birlikler merkezî hükümete karşı Kürt ayrılıkçılarını desteklemektedirler. Afganistan'daki yeni cumhuriyetçi hükümet ile ilişkiler iyi değildir. Pakistan'ın Belucistan eyaletinde SAVAK, İslamabadlı tarama birliklerini ulusal kurtuluş güçlerinin bastırılmasında desteklemektedir.

Şah rejiminin stratejik ana hedeflerinden biri de Hint Okyanusu ve İran Körfezi'nde iktisadî, politik ve askerî bir birlik yaratmak ve böylelikle bu bölgede ulusal kurtuluş hareketlerini bastırmak, barışçı hükümetleri devirmektir.

İşte Şah rejimi bu politikayı uygulayabilmek için, doğal olarak, iktisadî güçlükler doğuracak ve çalışanların yaşam koşullarını kötüleştirecek, yoğun bir silahlanmayı başlatmıştır.

DİRENMENİN BÜYÜMESİ

4) Rejimin, halkın direnme gücünü kırmak için gösterdiği tüm çabalara rağmen, bu rejime karşı muhalefet gelişmekte, artmaktadır.

5) Şah rejimi, düşmanlarını yok etmek için gitgide daha korkunç yöntemler uygulamaktadır. Ancak en temel hakları için mücadele veren milyonlarca insanın direncini kırmak mümkün değildir. İktisadî, politik ve ideolojik alanlardaki mücadele sürmektedir.

BİRLİK HALİNDEKİ MÜCADELENİN GEREKLİLİĞİ

6) Yalnızca geniş kitlenin birlik halindeki mücadelesi ile millî demokratik devrim zafere ulaşabilir. Kitleler devrimci eylemlere ancak objektif ve subjektif şartlar olgunlaşınca katılırlar. Dünyadaki değişen güç oranlarının etkisi ile iç çelişkilerin keskinleşmesinden oluşan bu ön koşullar olmaksızın karşı-devrimin ve emperyalizmin güçlerine karşı zafer kazanılamaz.

ANA TALEP: ŞAH REJİMİNİN DEVRİLMESİ

7) Şah'ın millî olmayan ve anti-demokratik politikası sonucu halk gitgide, bu rejim bertaraf edilmeden ülkenin genel politikasında köklü bir değişikliğin mümkün olmayacağının bilincine varıyor. Bugün için, Şah rejiminin yok edilmesi halkın ana talebi olarak ele alınmalıdır.

Muhtelif güçlerin ideolojik ve örgütsel dağınıklığı yüzünden, şimdilik tüm elverişli koşullardan tam anlamıyla yararlanmak ve halkın diktatörlüğe karşı, anti-emperyalist savaşını zaferle taçlandırmak henüz yakın değildir.

III. ANTİ - EMPERYALİST VE DİKTATÖRLÜĞE KARŞI GÜÇLERİN BİRLİĞİ ŞARTTIR

İranlı yurtseverlerin ve ilerici halk güçlerinin Şah'ın karşı-devrimci rejimi ile mücadelede yerine getirecekleri bir dizi görevleri vardır.

Ana görev, birliğin sağlanması ve ortak düşmana karşı toplu mücadeledir. Bu birlik olmaksızın hiç bir önemli eyleme girişilemez ve büyük bir zafer sağlanamaz. Şimdiki üzücü dağınıklıktan, çekişme ve yanılgılardan yalnızca Şah rejimi yararlanmaktadır. Demokratik ve ilerici güçlerin arasına bozgunculuk tohumları atanlar, objektif olarak Şah'ın müttefikleridirler ve onun rejiminin iktidarda kalmasına yardım etmektedirler.

SAVAK VE MAOCU GRUPLAR

SAVAK ve ajanlarının bu konuda pek çok çaba göstermeleri asla bir rastlantı değildir. Nerede örgütsel bir birlik oluşsa onu bölmek, nerede ideolojik birlik hakimse orayı yanılgılar ve sapmalarla kundaklamak bunların ana hedefleridir. Geçmiş yıllarda muhtelif güçler arasında düşmanlık ve dağınıklık yaratmak için yoğun çabalar gösterdiklerini birçok kez kanıtlamışlardır. Bu amaç için, sahtekârlıklar, provakasyonlar ve kirli oyunlar vb. tüm araçları kullanırlar.

Bu nedenle devrimci güçler saflarını birleştirmeyi ve ortak düşmana karşı ortak mücadele sürdürmeyi, en sonuçlandırıcı görev olarak ele almalıdırlar.

Maocu gruplar yıllar boyu, muhalefetteki örgütsel parçalanmışlığın ve ideolojik ayrılıkların ana kaynağı oldular. Önceleri devrimci güçlere ultra - sol kanatlardan saldırıp, onları Şah rejimi ile birlikte olmakla suçluyorlardı. Şimdi ise, durum tamamen farklı: Pekin politikasının uyduları, açıkça SAVAK'ın tarafına geçmişlerdir ve en aşırı anti-demokratik parolalarla ortaya çıkmakta tereddüt etmemektedirler.(**) Onlar için başlıca düşman, Sovyetler Birliği ve sosyalist devletler topluluğudur. Bunların görüşüne göre sosyalist ülkeleri destekleyenlere karşı İran rejiminin eylemleri doğrudur.

İran halkı, tüm safsatalarına rağmen, son zamanlarda Maocuların gerçek yüzlerini gitgide tanımakta ve düşüncelerini reddetmektedir.

«HALK SAVAŞÇILARI» ÖRNEĞİ

Dinî bir muhalefet grubu olan «Mojahadine Khalg» (Halk Savaşçıları) şöyle bir açıklama yapmıştır:

«Dünyada tek bir sömürgecilik tanıyoruz ve bu da İngiliz - Amerikan sömürgeciliğidir. Şah ve adamları bu sömürgeciliğin uşaklarıdırlar.»

Açıklamada ayrıca şöyle denmektedir:

«İslâmlık despotun düşmanıdır. Bu nedenle Marksizme saygı duyar, çünkü o da despotun düşmanıdır. Müslümanlar Şah rejimine karşı Marksistlerle omuz omuza çarpışmak hakkına sahiptirler.' Çünkü düşmanları aynıdır: Karşı-devrim ve sömürgecilik. Her ikisi de aynı silâhla, yani karşı - devrimle tehdit edilmektedirler.» Bu mantıksal temele dayanan dinî grup, «Iranlı devrim savaşçılarının ortak düşmana karşı birliği» için destek olacaklarını açıklamıştır.

GENİŞ BİR BİRLEŞİK CEPHE KOTARALIM

İran Tudeh Partisi daima, anti-emperyalist ve rejim düşmanı güçlerin birliğinin en tutarlı taraftarı olmuştur. Güçlükleri yenmek ve Şah rejimine karşı savaşan tüm güçleri geniş bir cephede birleştirmek için hiç bir çabadan kaçınmamıştır. Maocular ve SAVAK daima bu çabaların acımasız karşıtları olmuşlardır.

Geçmişte olduğu gibi bugün de Tudeh Partisi, birliği sağlamak için her şeyi yapacaktır. Birlik olmaksızın —elbette devrimci ilkelere dayanan bir birlik— millî demokratik devrimin zaferi olanaksızdır.

(*) Kaynak: İran Tudeh (Halk) Partisi Merkez Komitesi yayını, 28.2.1975, s. 1 - 7

(**) 15.6.1973'te Tahran'da resmî bir ziyarette Çin Dışişleri Bakanı Dji Peng-fe Şah Rıza Pehlevi'ye şu açıklamayı yapıyordu:

«Majestelerinin dediği gibi İran'ın doğu ve batısındaki gelişmeler ülkeniz için ciddî tehditler oluşturmaktadır. Bu bölgedeki durum ele alınırsa İran, savunma gücünü güçlendirmek zorundadır. Zamanımızda İran'ın ana ve asıl görevi silahlı kuvvetlerini ülkenin güvenliği, bağımsızlığı ve bütünlüğü için yeniden güçlendirmektir.» (İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi Haber Bülteni, 18.7.1973)

Çin Başbakan yardımcısı Li Hsiaen-niaen bir süre önce Tahran'a yaptığı resmî ziyaretinde daha da açık konuşmuş, 5 Nisan 1975'de bir davette şöyle demiştir:

«Bugün İran halkı, majesteleri Şah'ın önderliğinde devletin bütünlüğünün ve ulusal bağımsızlığının savunmasında kararlıdır, İran'ı gelişen bir ülke haline getirmek için etkin çabalar göstermektedir ve sevindirici başarılar elde etmiştir. Uluslararası sorunlarda İran, üçüncü dünya ülkeleri ile birliğini ve çalışmalarını

güçlendirmek için yoğun çaba göstermektedir; dev ülkelerin egemenlik ve yaygınlaşma politikasına tutarlı biçimde karşı koymakta, böylece dünya halklarının anti-emperyalist, sömürgeciliğe ve hegomonyaya karşı savaşına yararlı katkılarda bulunmaktadır.» (Peking Rundschan, No: 15, 15.4.1975) Resmî Çin yayınlarında NATO için olduğu gibi CENTO askerî paktı için de açık övgüler yer almaktadır. (Bkz. China Aktuell, No: 2/1974, s. 32)

Bölgedeki kurtuluş hareketleri ve ilerici rejimlere kesin karşı olan Çin yöneticileri, ABD savaş filosunun tüm Asya'daki varlığının ve Hint Okyanusundaki Diego Garcia adasında üs kurulmasının açıkça taraftarıdırlar. (Bkz. China Aktuell, No: 1/1974, s. 795 ve No: 4/1974, s. 148)

Batı Avrupa'daki Maocu gruplar da aynı havadadır. Fransız Maocularının yayın organı olan L'Humanité Gouge'da, 27.6.1974'te örneğin şöyle denmektedir: «İran bağımsız bir politika izlemektedir. Bu politika, körfez bölgesinde ve tüm dünyada barışın sağlanması için bir etkendir.»

İran'da ideolojik mücadele

HAMİD SAFARİ
(İran Tudeh Partisi Merkez Yürütme Komitesi Üyesi)

İran'da sosyal ve siyasal düşünce, ülkenin hızla kapitalistleştiği şu sıralarda gelişiyor. Kapitalizmin gelişmesi, işçi sınıfının öneminin ve siyasal durumunun hızla büyümesini de birlikte getiriyor. Buna paralel olarak Marksizm-Leninizm düşüncesinin toplumdaki rolü artıyor. Bu düşünce ülkemizde 20. yüzyılın başından beri yayılmaya başladı ve 1920 yılında İran Komünist Partisi'nin kurulmasıyla büyük bir genişlik kazandı. 1951 Ekiminde kurulan İran Tudeh Partisi, bu partinin saygıdeğer halefidir.

Bugün Tudeh'li olmak ve komünist düşüncelerin propagandasını yapmak ömür boyu hapisle cezalandırılmaktadır.

Tudeh, gizliliğin zor şartlarında sürdürüyor düşünce savaşını; uluslararası komünist hareketin zengin deneyiminden, özellikle her türlü burjuva ideoloji biçimlerine karşı politik, ideolojik ve teorik mücadele ile ilgili olan deneyimlerden destek alıyor. Bu deneyimi geniş kitlelerle paylaşmak arzusunda olan komünistler, marksist yazıların dağıtımı için yepyeni yollar, yeni biçimler arıyor ve buluyorlar. Parti, Lenin'in eserlerini, el yazmalarını, Parti proğramı ile belgeleri vb. oldukça önemli sayılarda basıyor.

Parti programımız şunu ilan ediyor:

«İran toplumunun köklü bir değişikliğe, tüm yaşam alanlarına uzanacak ve yaşamı halkın çıkarına yönelik dönüşüme uğratacak bir devrime ihtiyacı vardır.»

«Toplumumuzdaki gelişmenin bugünkü tarihsel evresinde bu devrim, milli demokratik bir devrim olacak ve şunları içerecektir: Doğal kaynaklara ve ülke ekonomisine el koymuş emperyalist tekellerin tasfiyesi; İran'ın ekonomik ve siyasal tam bağımsızlığı; pre-kapitalist biçimlenmeden artakalanların tasfiyesi ve sosyalizme yönelen bir yolun seçimi.»

Tahran'daki bir ekonomi konferansının açılışında konuşan Şah; «Beyaz Devrim» adı altında gerçekleştirilen reformların, İran'ın yaşamında önemli bi rdönüm noktasını «gösterdiğini» ilan ediyordu. Ülkenin geçirdiği bu dönemi, «Kan akmaksızın yapılan ak devrim» diye niteliyordu. Neydi bu reformlar?

1963 Ocak'ından 1975 Kasım'ına kadar İran'da şu konularda 14 yasa kabul edildi:

1) Tarım reformu, 2) Ormanların millileştirilmesi, 3) Kamu şirketlerinin satılması ve bu yolla elde edilen kaynakların tarım reformu finansmanında kullanılması, 4) Meclis seçimlerini düzenleyen yasanın değiştirilmesi, 5) İşçilerin şirket kârlarına ortak edilmesi, 6) Okuma - yazma yoksunluğunu yenmek için bir «Eğitim bünyesi» oluşturulması, 7) Tarıma modern yöntemleri sokmak için «Ekim ve düzenleme bünyesi» kurulması, 8) «Halk sağlığı bünyesinin örgütlenmesi», 9) Fazla önemli olmayan işleri, uyuşmazlık ve şikayetleri incelemek için kırsal bölgelerde «hukuk evleri» oluşturulması, 10) Su kaynaklarının millileştirilmesi, 11) Ülkenin yeniden inşası, 12) «İdari devrim», 13) Şirketlerin hisse senetlerinin bir bölümünün işçi ve emekçilere satılması, 14) Enflasyon ve hayat pahalılığı ile mücadele.

Kasım 1975'de Şah, 14 ilkesinin genel felsefesini, birleştirici ideoloji olarak formüle etme zorunluluğunun altını çizen bir kararname yayınladı. Böylece ulusal, manevî ve kültürel yaşamda meydana gelen değişikliklerin mantığını ortaya koymak ve göstermek istiyordu. «Beyaz Devrim» ideologları halka, büyük bir uygarlık ve yüksek toplumsal adalet üzerine temellenecek ideal bir toplum vaadediyorlardı. Halk yoğun bir propaganda etkisi altında bırakılmakta, İran'da ne insanın insan tarafından sömürüsünün, ne uzlaşmaz sınıfların bulunmadığı, tersine ulusun genel çıkarı için işbirliği yapan, hakları eşit toplumsal grupların bulunduğu iddia edilmektedir. Yüksek seviyedeki İran'lı yöneticiler «Beyaz Devrim» çerçevesi içinde gerçekleştirilen reformların, toplumdaki gelişmenin bugünkü tarihsel evresinde varolan sorunlara tatmin edici bir cevap getirdiğini ve bu «mucizevî» (aynı zamanda «sürekli devrim» diye de adlan-

dırılıyor) reformlar sayesinde İran'ın hızla «büyük uygarlık» çağına girebileceğini söylüyorlar.

İlan edilen reformlar ve ilkelerin listesi bile gösteriyor ki bunlar, bir yandan emekçi kitlelerin artan muhalefeti, diğer yandan da üretici güçlerin gelişiminin objektif gereksinmelerine cevap vermek için kabul edilmişlerdir. Yönetici çevreler, bu konuda önemli stratejik hedefler de izlemekteler. Toplumsal rejimde burjuva biçimlerin sağlamlaştırılması ve kalıcı kılınması yollarını aramakta, kapitalizmin yara bere almaksızın evrimini garantileyecek dengeli koşulları yaratmak istemektedirler; toplumsal çelişkileri yumuşatmaya çabalamakta ve nihayet kitleleri ideolojik ve politik denetimleri altında tutmayı denemektedirler.

Burjuva reformlarından söz ederken Lenin, burjuvazinin kitlelerden vazgeçemeyeceğini belirtiyor ve şöyle diyordu:

«Geniş bir şekilde yaygınlaşmış, metotlu olarak örgütlenmiş ve dalkavukluklar, yalanlar, dolandırıcılıklarla, modaya uygun halk deyimleriyle bezeli hokkabazlıklarla sağlamca donatılmış bir sistem olmadan, sağda solda her türlü reform vaadi yapılmadan ve işçilere burjuvaziyi yıkmak için devrimci mücadeleyi bıraksınlar diye, iyilik sözleri verilmeden kitleler sürüklenemez.» (1)

Bu cins «hokkabazlıklar» İran'da, işçilerin şirket kârlarına ortak edilmeleri ve emekçilere işletme ve fabrikaların hisse senetlerinin satılması ile ilgili yasalar nedeniyle iyice açığa çıktı.

Bu yasalardan birincisi, üretimin örgütlenmesini ek yatırım olmaksızın mükemmelleştirmeyi hedef alan bir tedbirler proğramıdır. İşçilerle işverenler arasında sonuçlandırılan ortak sözleşmelerin işçilere getirdiği hammadde, enerji ve diğer malzemelerde tutumluluk, aletleri ve ekipmanı daha iyi kullanma, emeğin yoğunlaştırılması suretiyle, üretkenliği arttırmaya katkıda bulunma yükümlülükleridir. Ve bütün bunların, patron kârlarını arttıracağı ise iyice açıktır. İşçilere gelince, onların ücretlerinde yok denecek kadar bir artış olacaktır.

İran işçi sınıfını devrimci mücadeleyi terketmeye zorlamak için inatçı girişimlerin de «Beyaz Devrim» ideologları, işçi sınıfının geleceği için «bolluk» vaadlerini bol keseden yapmaktadırlar; özel şirkete ortak olmak suretiyle sanayi şirketlerinin bir kaç hisse senedine sahip olacakları konusunda işçilere söz veriyorlar. Rejim taraftarlarının «sanayi mülkiyetinin yaygınlaştırılması» diye sundukları yasa, yani hisse senetlerinin satışı yasası, 1,5 milyona eşit ya da bunun üstünde sermayesi ve yıllık en az 3,4 milyon dolarlık işi olan şirketleri kapsamına almaktadır. Ayrıca önemli kısıtlamaları da vardır: Bu yasa uygulaması, ancak şirket çalışmaya başladıktan 5 yıl sonra zorunlu olmakta ve işçinin hisse senedi alma hakkına sahip olabilmesi için şirkette en az 3 yıl kesintisiz çalışmış olabilme-

si gerekmektedir ve dörtten fazla hisse senedi de alamaz. Diğer yandan yasa, yönetim kurulunda işçilerin temsil edilmesini de yasaklar. Hükümet, hisse senetlerinin % 51'ini kapitalistlere - işletme ve fabrika sahipleri - bırakarak, emek ve sermaye arasında mevcut ilişkiler sistemini aynen korumaktadır.

Bütün bunlar gösteriyor ki işçiler (hatta maddî koşulları hisse senedi sahibi olmalarına elverdiği durumda olsalar bile), şirketin üretim, finansman ve işleyişi ile ilgili sorunlarda karar alımına hiç bir etkide bulunamayacaklardır. Demek ki işçi sınıfı daima ücretli emekçi olarak kalmaktadır; tek fark, birkaç hisse senedi aldıktan sonra işçilerin, şirketin rantabilitesini artırmak, işi daha yoğunlaştırmak zorunda kalacaklardır. Yönetici çevrelere göre bu, kapitalistler kadar işçilerin de çıkarınadır!

Demek ki «sanayi mülkiyetinin yaygınlaştırılması», burjuvazinin ve özellikle de ekonomiye egemen olan tabakaların çıkarı için gerçekleştirilmiştir. Sanayide artan yatırımların yükünü tek başına çekmeye güçleri yetmeyen şirketler bir araya toplanıyorlar, hisse senetlerini halka satma yoluna da başvuruyorlar.

«Kapitalizm avukatları olan profesörler, hisse senetliler daha kalabalıklaştığına göre, mülk sahipleri sayısının arttığını kanıtlamaya çalışacaklardır. Ancak gerçekte artan şey, «değeri küçük» sermaye üzerinde, milyoner büyük sanayicilerin iktidarı (ve geliri)dir» diye yazıyor Lenin.(2)

Savunucularına göre «sanayi mülkiyetinin yaygınlaşması», İran işçi hareketine karşı ideolojik saptırmayı da daha elverişli kılmaktadır. Temelde bu anlayış, işçiler hisse senedi sahibi haline geldikçe, üretim araçları mülkiyetinin doğurduğu sınıf mücadelesinin nedenlerinin kendiliğinden ortadan kalkacağı ümidine dayanıyor.

«Beyaz Devrim» ideolojisinin ana öğelerinden bir diğeri ise, 60 yılları başında ortaya atılan «bağımsız milliyetçilik»tir. Bunun ilk adımını atanlar, millî birliği ve tüm halkın çıkarlarındaki ortaklaşalığı ön plana koymuşlardır. Toplumsal ve sınıfsal uzlaşmazlıkların sıkıntısını çeken bir toplumda böyle bir düşüncenin tek hedefi şudur: Emekçilerin sınıfsal ve siyasal bilincini uyutmak. «Bağımsız Milliyetçilik»in öbür yüzü ise Paniranizm' dir. (3) Her ikisi de ulusu «dinî ve devlete değgin» niteliklerine göre belirleyen büyük güç şövenizmi üzerine temellenmektedir.

Şu noktayı da belirtmek gerekir ki, Tudeh'in enternasyonalizmine zıt olan «bağımsız milliyetçilik» anlayışının temel dayanağı anti-komünizmdir. «Bağımsız Milliyetçilik»in babalarına göre Tudeh'in ideolojik platformu ithal malıdır, İran'a yabancıdır, ulusal özgürlüğe, ülkenin çıkarlarına ve bağımsızlığına karşıdır. Tudeh ulusal nihilizm'le, taraftarları da yurtseverlikten yoksunluk ve enternasyonalizmi milliyetçiliğe üstün tutmak-

la suçlanmaktadır. Oysa herkes biliyor ki, komünistler bu iki kavramı hiçbir zaman birbirinin zıttı görmemişlerdir, tersine çalışmalarında bunları sıkısıkıya birleştirirler.

Mart 1975'de egemen sınıflarca mevcut bütün partilerin dağıtıldığı ve tek bir politik örgütlenmeye gidildiği ilan edildi. Bu, «İran'a düzen getirmek» için kurulan «İran Rönesans (yeniden doğuş) Partisi» idi. Bu partinin ideologları İran'lıları yapay olarak iki kategoriye ayırıyorlardı: Monarşiye, anayasaya ve «Beyaz Devrim» programına kendini adamış olanlar ve gerek bu kurumlara, gerekse bu sloganlara inanmayanlar. ilk gruptan olanlar yeni partiye girdiler. Yönetici çevrelerce ikinci gruptan olduğu kabul edilenlerin (Tudeh'e ve diğer gizli örgütlere bağlı herkes) yeri hapishane oldu. Onların değerlendirmelerine göre rejime karşı her eylemin tek bir kaynağı vardı: Dünya komünizmi!

Tudeh, alabildiğine gerici bir anlayış olarak kabul ettiği «Bağımsız Milliyetçilik»i kararlılıkla reddediyor. Partinin, gerçekleşmeleri için direngen mücadele verdiği ulusal ve uluslararası görevler arasında çözülmez ve organik bağlar vardır. İran'daki komünist hareketin yarım yüzyıllık tarihi, komünistlerin İran halkının hayatî çıkarlarının en kararlı ve en sağlam savunucuları olduklarını ve olmaya devam ettiklerini parlak bir biçimde kanıtlamaktadır.

Tudeh Merkez Komitesi üyesi Kosrov Ruzbeh (4), askerî mahkemede kendine yöneltilen suçlamaları reddederek şöyle diyordu:

«Kapitalizme düşmanlığım, İran'ın bütünlüğüne ve bağımsızlığına karşı olmam anlamına asla gelmez. Doğru olan bunun tam tersidir. Eğer kapitalizmle mücadele ediyorsam bunun kesin olarak nedeni, İran'a getirdiği sayısız felâkete ilâveten, ülkenin bağımsızlığı ve bütünlüğüne, aynı şekilde İran halkının özgürlük ve iyiliğine çok büyük zarar vermesidir. Kapitalizme karşı kinim, ulusal egemenliğe karşı olmam demek değildir. Tersine, ulusal egemenliği önce kurmak, sonra da güçlendirmek için kapitalizmle savaşıyorum».

Rejmin ideologları, Tudeh'in ulusal-yurtsever niteliği üzerinde kuşku uyandırarak, partinin bağımsızlığı sorununu sürekli öne sürmek niyetindeler. Ayrıca, Tudeh'le enternasyonal işçi hareketi arasında kurulan bağlar, Partinin dünya sosyalist sistemini savunma tavrı tahrif edilmekte ve Partinin bağımsız olmadığının bir kanıtı gibi gösterilmektedir.

Bütün bunlara rağmen, Tudeh'in tüm kardeş partilerle ilişkilerinin, haklarda ve bağımsızlıkta tam eşitlik ilkeleri üzerine kurulduğu herkesçe bilinmektedir. Ayrıca bu, enternasyonal komünist ve işçi hareketinin tümü için doğrudur. Bu ilişkilerin, burjuva partiler arasında varolan ilişkilerden temelde farklı olduğu da bir gerçektir; çünkü o ilişkilerde, değişmez biçimde işleyen ilke, zayıf olanın kuvvetli olana boyun eğmesidir.

Marksizm-Leninizm'in uluslararası gücü, genel ilkelerinin her ülkenin somut koşullarına uygulanmasında yatar. Bu aynı zamanda, en önemli ilkelerden biri olan proleter enternasyonalizmi ilkesini de ilgilendirir.

Diğer kardeş partilerin ve enternasyonal komünist ve işçi hareketi bütününün deneyimlerini kullanma, her partinin egemen hakkıdır. Partimiz, başta SBKP olmak üzere komünist partilerin devrimci deneyiminden her zaman yararlanmıştır ve gelecekte de yararlanacaktır. SBKP'nin teorik ve politik çalışması, komünist olanlara ve olmayanlara, gerçekten varolan bir sosyalist toplum görme olanağını verdi.» 'Sol'-Komünizmin Çocukluk Hastalığı» adlı eserinde Lenin şöyle yazıyordu:

«Bugün, çok değerli enternasyonal bir deneyime sahibiz. Bu deneyim bütün açıklığıyla tanıklık ediyor ki, devrimimizin ana hatlarının ne yerel, ne özellikle ulusal ve ne de yalnızca rus olmayan ama tam anlamıyla enternasyonal olan bir önemi vardır.»

Partimiz, çalışmaları içinde ulusal ve uluslararası görevlerin birliğini gerçekleştiriyor. Bu nedenledir ki, İran Tudeh Partisi, Sovyetler Birliği ile dayanışmayı daima, anti-emperyalist mücadelenin başarısı için, demokrası ve ilerleme için vazgeçilmez koşul olarak mütalaa etti ve etmektedir. Nitekim proğramımız şuna işaret eder:

«Sovyetler Birliği, dünyanın devrimci ve ilerlemeden yana güçlerinin en güvenilir ve en sağlam kalesidir. Dolayısiyla Sovyetler Birliği'yle ilişkilerin niteliği, sosyalizmin ve dünya devrimci hareketinin alınyazısının bağlı olduğu en birinci unsurdur; bu, proleter enternasyonalizminin de önemli unsurlarından birini oluşturur; anti-emperyalist kurtuluş hareketlerinde içtenliğin ve sağlamlığın, barışın korunmasında kararlılığın göstergesidir.»

Dünya proletaryasının en büyük zaferi olan dünya sosyalist sisteminin kazançlarını savunma ve kamuya maletme, kapitalist dünyanın komünist ve işçi partilerince sürdürülen mücadeleyi her alanda desteklene, her İran'lı komünistin kutsal görevidir. Ve Partimiz'deki engin inanışa göre pratikte enternasyonalizm bu demektir.

«Partimiz, uluslararası hareketin oluşturduğu büyük ailenin sadık bir üyesidir, bu hareketin ortak çizgisinin kotarılmasına katılır, çalışmalarında bu çizgiyi rehber edinir ve uluslararası hareketin birliği için, Marksizm-Leninizm'den her türlü sapmayı, sağ sapmayı olduğu kadar «sol» sapmayı da dışta bırakarak ilkeli bir siyaset için mücadele eder. Doğmatizme ve revizyonizme karşı, bölücü siyasete karşı, fraksiyonculuğa ve devrimci hareket içindeki ayrılıkçılığa karşı mücadele verir. Burjuva milliyetçiliğini, milliyetçiliği ve şoven dar görüşlülüğü kesin olarak reddeder.»

«Bağımsız Milliyetçilik»e ve savunucularının saldırılarına Tudeh'in cevabı işte budur.

İran'da ilerleme ve demokrasi lehine değişen güçler ilişkisi ve işçi sınıfının bilimsel düşüncelerinin kazandığı saygınlık, İran toplumunun çeşitli kesimleri içinde artmaktadır. Bu artışın bir nedeni de, kapitalizmin genel bunalımının ağırlaştığı sırada ve birbirine zıt iki sistem arasında bir rekabet sürerken, sosyalist sistemin kapitalist sisteme göre üstünlüğünün gittikçe daha açık ve inandırıcı olmasıdır.

Yürürlükteki sürecin ürküttüğü İran'lı egemen çevreler, anti-komünist taktiklerini değiştirmek zorunda kalmışlardır. Eskiden komünistlerle mücadele etmek için şiddet yöntemlerini tercih ediyorlardı, oysa bugün, eski yöntemlerini bırakmamakla birlikte, yeni yöntemleri gittikçe daha sık kullanıyorlar; bunlar arasında teorik anti-komünizm özel bir yer tutuyor. Nitekim, yabancı burjuva yazarların kitaplarının geniş bir şekilde dağıtımının yanında, son zamanlarda İran'daki anti-komünist «kurum»ların yazıları da görünmeye başladı.

Açıkça kara çalan bu kitapların yazarları, Marksizm-Leninizm teori ve pratiğini, Tudeh'in ve uluslararası komünist ve işçi hareketlerinin tümünün tarihini tahrif ediyorlar. Marksist-Leninist teoriyi, sözde İran koşullarına uygulanamaz gibi görüp reddeden bu yazarlar, burjuva ideolojik «değer»leri üzerine övgüler düzüyorlar. İran'lı sahtekârlar, Marksizm Leninizm'i gözden düşürmeyi becerebilmek için bazı tezleri çekip alıyor, bunları devrimci teorinin bütünlüğünden kasıtlı olarak izole ediyor ve bayağı bir biçimde sunuyorlar. Bilimsel sosyalizmin kurucularına sık sık, asla söylemedikleri şeyler atfediliyor.

Bu tür yöntemler, İran'lı yazarların «Marksistler» ve «Sosyalizmin tarihi Marks ve Engels'in yaşam ve eserleri» gibi kitaplarında özellikle karakteristiktir. «Marksistler» kitabı Karl Marx'ı, XIX. yüzyıl «kapitalizmi»nin yıkıcı etkisini mahkum eden, sosyal adalet ve özgürlüğü hayalinde olan bir ütopik-sosyalist gibi tarif ediyor. Ama yazar Marx'ın bu hayalinin gerçekleşmediğini, zira Devletlerin birey özgürlüklerine saygılı olmadıklarını da doğruluyor! Özgürlük ve demokrasi ilkelerini yargılamakta kendini gayet rahat hisseden bu yazar, iktidardaki kliğin dün olduğu gibi bugün de ilerlemeden yana ve demokratik güçlere karşı dizginsiz ve kıyıcı bir mücadeleyi sürdürdüğü ve farklı düşüncelerin açıklanmasına asla tolerans göstermediği bir ülkede yaşıyor üstelik... Ne var ki, yazar bundan asla rahatsız değildir. O, sosyalist devrimin XIX. yüzyılın özgül koşullarına cevap verdiğini, oysa teknik ve teknolojik ilerlemenin sınıfsal sömürü ve adaletsizliği tasfiye ederek insan toplumunun yavaş yavaş evrimini alt üst ettiği bugün de, böyle bir devrimin yersiz olacağını kanıtlamak için boş yere çabalayıp duruyor.

İkinci kitabın yazarı da aynı akıl yürütmelere sarılır. O da bir sosyalist devrim zorunluluğunu yansıtmakta ve teknolojik mükemmelliğin, halkın gelirini artırmaya ve bir «bolluk toplumu»nun kurulmasına doğru yöneldiğini kanıtlamaya çalışmaktadır.

Engels şöyle yazıyordu:

«Tüm tarihsel mücadelelerin, ister siyasal, ister dinî, felsefî ya da tamamen başka bir ideolojik alan içinde sürdürülmüş olsun, gerçekte az ya da çok açık bir biçimde toplumsal sınıf mücadelelerinin ifadesi olduğu kanununu ilk keşfeden kesin olarak Marx olmuştur.»

«Sosyalizmin tarihi» yazarı bu kanunu «reddediyor». İnsan toplumunun gelişme kanunları ve sınıf mücadeleleri üzerine Marx'ın bazı fikirlerini çürütmeye kalkışıyor; tarihte, nitelikleri sırf dinî ya da millî olan birçok çatışma ve savaşın bulunduğunu iddia ediyor. Yazar, tarihin hareket kanunlarını tahrif ediyor ve insan toplumunda sömürücü sınıfların varlığını marksizmin icat ettiği sonucuna varıyor. Oysa -ona göre- insan toplumunun -insan dahil- marksizmin kanıtladığı gibi sınıfsal bir niteliği yoktur. İran'lı Marksizm «eleştiricileri», toplumsal süreçlerin nedenleriyle sonuçları arasında varolan karşılıklı etkiyi göremiyorlar, ya da daha doğrusu görmek istemiyorlar. Bunda da şaşılacak birşey yok. Gerçekte, ideolojik mücadele, toplumun çeşitli sınıfları arasındaki çıkar mücadelesini gizliyor. İran'da yönetici sınıfın siyasal amacı, gelişmenin bu aşamasında halk kitlelerinin bilincini uzlaşmaz sınıflar arasında «sosyal barış düşüncesiyle karartmaktır. Toplumun sınıfsal niteliğini kabul etmek, sınıf mücadelesini kabul etmekle eş anlama gelecektir ki, bu, kapitalist toplumda sosyalist devrime ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasına götürür. Oysa, yönetici çevrelerin en fazla korktukları şey de budur. İşte, İran'lı burjuva bilginlerin, sosyalist devrimin ve proletarya diktatörlüğünün marksist-leninist teorisinin çağımız taleplerine artık cevap veremediğini göstermeyi heyecanla denemeye kalkışmalarının nedeni budur.

Ülkemizdeki ideolojik mücadele, Tudeh Partisine ve tüm enternasyonal işçi hareketine karşı mücadelelerinde gerici güçlerle ittifak eden maocu kışkırtıcı eylemler yüzünden de karmaşıklaşmıştır. Parti proğramımız, maocuların anti-marksist, sapmacı ve bozguncu politikalarının şu yönlerinin altını özellikle çiziyor:

«(Maocu politika) bugünden başlayarak ciddi zararlara sebep olmakta ve emperyalizmin ve gericiliğin gerilemesini sağlayacak mevcut olanakları en ileri ölçüde kullanmayı engellemektedir. Maoizm, açıktan açığa soğuk savaş ve gerilimi ağırlaştırma tavırlarını destekliyor; emperyalist bloklara ve gerici paktlara dayanak oluyor; İran ve Şili'deki gibi gerici ve anti-komünist rejimleri, halka karşı, politik alanda cesaretlendiriyor; devrimci hareketlere açıkça karşı girişimde bulunuyor; Sovyetler

Birliği'ne 1 numaralı düşman diyor ve böylece, barış düşmanlarıyla uyuşarak demokrasi ve sosyalizme ihanet ediyor.»

İran'da Marksizm-Leninizm'le mücadele edenler -goşist ve anarşistlerden burjuva ideologlarına kadar- kendilerine uygun gelen maocu «ideolojik saldırılar»ı hemen benimsiyorlar. Sosyalist ortaklaşalığın belirleyici gücü olan Sovyetler Birliği'nin, işçi sınıfının ve sosyalizmin yüce amacına ihanet eden Pekin yöneticilerinin ideolojik ve politik sapmalarının başlıca hedefi olmasına özellikle seviniyorlar.

Tudeh Partisi anti-komünizm ve anti-sovyetizmin her biçimi ile mücadele etmekte, emperyalizm ve maoizmin İran'lı savunucularını reddetmektedir. «Beyaz Devrim» ideologları, güçlü propaganda aygıtlarının her türlü olanağına rağmen iflas etmişlerdir. Emekçiler, gerici yapısı olduğuna kendi öz deneyimleriyle inanmış oldukları bu ideolojiyi fırlatıp atıyorlar. Bunun en iyi kanıtlarından biri, birdenbire yükselen grev hareketleridir. Rejimin içinde bulunduğu bunalım ağırlaştıkça, ilerici ve demokratik güçlerin etkinliğinin yoğunlaşmasına olanak veren koşullar doğmakta ve gelişmektedir. Hangi cinsi olursa olsun baskılar, Marksist-Leninist düşüncelerin verimli etkisini yıkamıyor İran'da.

---

(1) Lenin, Eserleri, cilt: 23, Sf. 129.
(2) Lenin, Eserleri, cilt: 19, Sf. 213.
(3) Paniranizm: İran'lı yönetici çevrelerin şoven politikalarının dayandığı ideoloji.
(4) 10 Mayıs 1959'da öldürüldü.

Sosyalist Federal Devlet: Teoriden Pratiğe

T. VADİMOV

Tarih çokuluslu devletler kurmak için bir sürü çaba kaydeder. Ancak eski Roma İmparatorluğundan başlayıp yakın zamanın «hurda imparatorluğu»—Avusturya-Macaristan krallığı ile biten bütün bunlar, sömürü ve ulusal baskı üzerine dayandırıldıklarından, zamanın sınamasına karşı durmayı becerememişler ve tarihin tehlikeli dönemeçlerinde iskambil kağıdından evler gibi yıkılıp gitmişlerdir. Öyle görünüyor ki; ayrı diller konuşan kabileler tarafından inşa edildiği için çöken Babil Kulesi hakkındaki incil efsanesi, halkların ortak bir amaç adına uyumlu bir birlik ve işbirliğinin imkânsız olduğunu göstererek, ulusal kavganın ebedi karakteri hakkında gelecek nesillere bir uyarı olması içindi.

Ulusal kavgaların ebedi olmadığını anlayan ve bilimsel olarak kanıtlayan ilk düşünürler dünya proleteryasının önderleri Karl Marks ve Friedrics Engels'di. Onlar tekrar tekrar insanları düşmanın sınıf ve mülkiyetlere bölen şeyin üretim araçlarının özel mülkiyeti olduğuna işaret ettiler, Marks şöyle demişti: «Halkların birleşebilmeleri için ortak çıkarları olmalıdır. Çıkarlarının ortak olması için de var olan mülkiyet ilişkileri kaldırılmalıdır» (1)

Ancak Rusya'daki Büyük Ekim Devrimi insanın insan tarafından sömürülmesini kaldırdı ve halkların birliği, dostluğu ve işbirliği üzerine kurulu gerçekten sağlam, yeni tipte bir çok uluslu devletin inşasına giden yolu açtı. Bu büyük iş 1922'de başarıyla taçlandı ve içinde 100 eşit halkın gönüllü yardımlaşma temeli üzerinde ortak bir amacı-yani komünist toplumun kurulması-elde etmek için birleştiği Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinde maddileşti.

Şurası açıktır ki dünyanın ilk federal Sosyalist-devleti gibi karmaşık bir organizma kendiliğinden, ayrıntılı teorik kanıtlama olmaksızın, oluşturulup kurulamaz. Böyle bir devlet oluşturulmadan önce, Lenin 30 yıldan fazla meseleyi teorik olarak inceledi. Onun yargıları bir koltuk aliminin soyut düşüncesinin ürünleri değildi. Sosyalist çokuluslu devletin bir şekli olarak Sovyet federasyonunun keşfi Lenin'in önde gelen bilimsel başarısıydı.

DEVRİM ÖNCESİ RUSYA VE FEDERASYON SORUNU

Lenin'in bu konudaki görüşleri nelerdi?

Değişmez bir şekilde ulusal meseleye dikkatli bir ilgi göstererek, Lenin devrimci eyleminin ilk dönemlerinden itibaren devrimin gelişiminde ve yeni bir toplumun inşasında ulusal faktörün oynadığı rol üzerinde çabalarını yoğunlaştırdı.

Batılı yazarlar Marksizmin kurucularının görüşleri ile Lenin'inkileri karşı karşıya getirmek için çok çabaladılar. Onlar, bir sosyalist devlet şekli olarak birleşik demokrat bir cumhuriyetin oluşturulması gereği hakkındaki Marks ve Engels'in tezlerine Lenin'in «ihanet ettiği»ni söylüyorlar.

Bir kere, Marks ve Engels asla uzak gelecekte, devrimcilerin Sosyalizm mücadelesinin somut koşullarında doğabilecek sorunları önceden kararlaştırmaya kalkmamışlardı. İkinci olarak, onların bir devlet şekli olarak federasyona itirazları, sosyalist devrimin ilk başarıya ulaşacağı yerler olarak beklenen Batı Avrupa'nın tek uluslu devletleri içindi.

1860 sonlarında dünya proleteryasının önderleri İrlanda halkının ulusal kurtuluş için İngiliz sömürgecilere karşı yükselen mücadelesinin somut durumuyla karşı karşıyaydılar. Bu koşullarda, İngiliz işçi sınıfını «Birliğin dağıtılması... ve yerine özgür federal bir ilişkinin kurulmasında insiyatifli olmaya» ilk zorlayanlar onlardı. (2)

Ulusal ilişkiler de dahil kapitalizmin tüm çelişkilerini sonuna kadar keskinleştiren emperyalizm çağını karakterize eden şey sadece önemli sınıf mücadelesi değil aynı zamanda geniş ulusal kurtuluş hareketleriydi. Yeni çağda Lenin'in karşı karşıya olduğu acil ihtiyaç ulusal mesele teorisinin tüm yönleri hakkında büyük öğretmenlerinin görüşlerini geliştirmekti. Daha devrimci eyleminin başında Lenin ulusal mesele üzerine Marksist teorinin özünü, yani ayrılma ve bağımsız bir devletin kurulması hakkını da

içeren ulusların kendi kaderini tayin hakkını, tutarlı bir şekilde savunmaktaydı.

Ama Lenin, bir burjuva-demokratik devriminin arifesinde, Rusya'da federal bir sistem kurulması talebini şartsız olarak ileri sürebilir miydi? 1903'de o şöyle yazmıştı «... kaçınılmaz olarak özerk bir sınıf devleti talep etmeye varan bu gibi talepler ileri atmak proleteryanın işi değildir» (3) Böyle bir devlet, diye eklemişti. Lenin, emekçi yığınların ulusal devlet sınırlarını bölecek ve burjuvazinin harekette öncü rolü takınmasına yardımcı olacaktı.

İşte bu yüzden, 1907 Şubat burjuva-demokratik devriminin zaferinden önce Lenin ve Bolşevik Parti tek Cumhuriyeti yeğliyor ve gelecekteki Rusya burjuva-demokratik cumhuriyeti federasyonuna karşı çıkıyorlardı. Lenin'e göre, demokratik Rusya çatısı altında kalmak isteyen halklara kendi ulusal sorunlarının çözümünde geniş özerklik tanınacaktı. Onun meseleyi gördüğü üzere, kapitalist Rusya'nın federalizasyonu, sosyal yapılarına göre esasen köylü karakterdeki çevre ulusal bölgelerle, devrimci hareketle meşgul bir ileri işçi sınıfına sahip Merkez Rusya arasındaki mevcut iktisadi, siyasi ve kültürel bağlar kopacaktı. Burjuva demokratik federasyonu, devrimcileri kendi ulusal bölgelerine hapsederek karşı devrimci hareketleri birer birer yok etmesine yardımcı olacaktı.

Ulusal bölgelere geniş özerklik tanıyacak olan geleceğin Rusya burjuva-demokratik cumhuriyeti için tek bir demokratik sistem önerirken Lenin, aynen Marks ve Engels gibi, federal bir devlet oluşturulmasının teorik olabilirliğini reddetmiyordu.

Bu yüzden, Lenin, o zamanlar savaşta olan çok uluslu Balkanlarda yarı federal toprak mülkiyetinin kaldırılması ve devrimci-demokrat dönüşümler yapılması olasılığını değerlendirirken 1913'de şöyle yazıyordu: «Bir federatif Balkan Cumhuriyeti oluşturarak, Balkan halkları şimdikinden on kat daha kolay bir şekilde ve şimdikinin yüzde biri kayıpla bu işi yapabilirlerdi» (4)

FEDERASYONUN YENİ ROLÜ

Marksizm-Leninizm kalpazanları 1907 Şubat devriminden sonra Lenin'in Rusya'daki ulusal hareketlerin «Umulmadık ölçüde» yüksek baskısına boyun eğmek ve tek cumhuriyet kurulması sloganından vazgeçmek zorunda kaldığını iddia ederler. Daha ötesinde Lenin'in, tamamen taktik nedenlerden ötürü, Rusya'yı parçalayan merkezkaç milliyetçi eğilimlere karşı koymak için federasyon sloganının gereğini kabul etmek zorunda kalmış olduğunu belirten batılı «sovyetolog»ların sözleri gülünçtür.

Şubat burjuva-demokratik devriminin zaferinden sonra Lenin ve Bolşevik Partinin Rusya'da sosyalist bir devrim hazırlığına başladıkları bu

noktada, yeni Rus devletinin ulusal örgütlenme sorunu yeni bir muhteva ediniyordu.

Kapitalizm altında, (her biri «kendi öz» burjuvazisince yönetilen,) bir çok kapitalist devlet formasyonlarının oluşturduğu bir federasyon Rusya'da şekillenmekte olan tek bir iktisadi karmaşık yapıyı sun'i olarak parçalayacak ve ülke iktisadi yaşantısının ilerici enternasyonalleştirilmesine engel olacaktı. Buna karşılık, işçi sınıfı-bütün sınıfların en enternasyonalisti'nin zaferinden sonra kurulan bir federasyon ekonomisinin sosyalist ilkeler üzerinde bütünleşmesini hızlandıracak ve Rusya'daki bütün halkların ulusal ve enternasyonal yararlarını en etkili bir şekilde birleştirecekti. Halkların gerçek eşitlik temeli üzerinde birleşmesini mümkün kılan tek şey üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılması ve burjuva iktidarın tasfiyesidir.

Devrimden önce bile Lenin bir federasyonun ancak «eşitlerin işbirliği, ortak anlaşma isteyen bir işbirliği» (4) şeklinde kurulabileceğini yazmıştı.

İşçi sınıfı iktidarında, federasyon, farklı milliyetlerden çalışan halkın enerjisini yeni-bir toplumun insanı üzerine yoğunlaştırmaya yardım edecek bir devlet şekli olabilir. Sosyalizm altında uzun bir tarihsel dönem boyunca ulusların varolacakları açıktı.

Muzaffer bir sosyalist devrim yolunu çizmiş olan Lenin, sosyalist Rusya'ya somut bir devlet örgütlenmesi biçimi ararken tam tamına bu önermelerden hareket etmişti.

Gördüğümüz gibi Lenin sosyalist bir federasyonu teorik olarak her zaman kabul etmiş olmasına rağmen Rusya için bu meseleyi 1917'ye kadar ele almamıştı, zira çokuluslu bir ülkede muzaffer bir sosyalist devrim sorunu tarihsel olarak, henüz gündeme gelmemişti.

Bu yüzden, ancak Şubat devriminden sonraydı ki gelecek sosyalist Rusya'nın gelişim umutları çoğunlukla ulusal ilişkilerin sağlam olarak örgütlenmesine dayandığından, Lenin çok uluslu bir sosyalist devletin teorik modelini oluşturmak için yoğun araştırmaya girişti. Lenin'in bu geniş sorun üzerinde çalışması son günlerine kadar sürdü.

Gelecekteki sosyalist Rusya'nın devlet sistemi hakkında ilk olarak 1917 yazında ayrıntılı bir yazı yazdı. O proleteryanın «ayrı cumhuriyetlerden korkmaması» gerektiğini söyledi, «İşçi ve köylüler açısından, bunda korkunç olan bir şey yoktur. Bırakın Rusya bir özgür cumhuriyetler birliği olsun» (6)

Büyük Ekim sosyalist devriminden sonra Rusya gerçekten özgür cumhuriyetler birliği oldu. Sosyalizm ve komünizmin inşasında enternasyonal ve milliyetçi görevleri uyumlu bir şekilde birleştirdiğinden sosyalizm altında büyük bir yaratıcı güç olan federasyonun nitel olarak yeni rolünü ilk anlayan ve devrim öncesi Rusya'daki çalışan halka açıklayan Lenin'di. Le-

nin'in buluşları sayesinde Rus Komünist Partisi Büyük Ekim Sosyalist Devriminden önce kabul edilen proğramında devlet örgütlenmesinin sadece özerk biçimleri değil, federal biçimleri için talep ileri sürebildi. O Rusya'da federalizm ilkelerini savunan tek siyasi partiydi. Bu durum farklı milliyetlerden emekçi yığınların) Leninist Partinin bayrağı altına toplanmalarına ve hem «tek ve bölünmez Rusya» ilkesini savunan şovenist küçük-burjuve partileri hem de Rusya'dan ayrılma çağrısı yapan çevredeki ulusal bölgelerin milliyetçi burjuva partilerini bırakmalarına neden oldu.

Ekim Devriminden sonra Lenin çalışan halkın çokuluslu devleti çerçevesi içinde ulusal devletlerin örgütlenmesi ile ilgili konularda ciddi olarak ilgilenmeye devam etti. Sosyalist devletin federal örgütlenmesi teorik modeline somut muhteva vermek, Sovyet federasyonunun çalışma mekanizmasını bulmak ve geliştirmek gerekiyordu. Ocak 1918'de, Lenin tarafından yazılan ve üçüncü Sovyetler kongresince onaylanan «Çalışan ve sömürülen halkın hak deklerasyonu» şöyle diyordu:

«Rus Sovyet Cumhuriyeti, Sovyet ulusal Cumhuriyetlerinin bir federasyonu olarak, özgür ulusların özgür birliği üstünde kuruludur». (7)

Farklı biçimlerde ulusal devletler, ülke içinde yeni çapta geliştirildiler. Bu yeni bir toplumun inşasında hem özerk hem de federal biçimlerin gerekliliği hakkındaki Lenin'in görüşlerini doğrulamış oldu:

SOVYET FEDERAL DEVLETİNİN KURULMASI: İLKADIMLAR

Tarihte benzersiz, çok uluslu bir sosyalist devlet kurarak büyük toplumsal deneye girişirken Lenin ve Partisi hiç bir acele göstermedi. Ulusal devletin gelişmesi sırasında Rusya çalışan halkınca toplanan tarih deneyini en ince noktasına kadar inceledi ve genelleştirdiler; Tarihsel inşa da çalışan halkların iktisadi, siyasi ve kültürel dayanışması mekanizmasını keşfe ve geliştirmeye uğraştılar. İç savaş ve yabancıların karışması (1918-20), Rusya'nın karşı-devrimci güçlerce elde tutulan geniş alanlarında Sovyet Devletinin gelişimini zedeledi; ve yeni çok uluslu devlet inşasını ciddi olarak engelledi, Sovyet federal devletini şimdiki şekliyle kurmak bu yüzden beş yıldan fazla aldı.

Batılı «Sovyetologlar» farklı bir açıklama seçmişler, Komünistlerin, Rusya halklarının «direncinin üstesinden gelmek» ve ulusal cumhuriyetlerin, onların deyimiyle «zorla birleştirilmesini» tamamlamak için bu beş yıla ihtiyaç duyduklarını iddia ediyorlar.

Ancak gerçekte, Büyük Ekim Sosyalist Devriminden sonraki ilk yıl Rusya, Ukrayna, Biyelorusya ve bir kaç diğer Sovyet Cumhuriyetinin oluşumuna sahne oldu. Bunların hepsi federal bir devlette birleşmek istiyorlardı. Daha 1917'nin sonunda, Ukrayna Sovyetleri kongresi ortak bir fede-

ral devlet çerçevesi içinde Rusya Cumhuriyeti ile yakın bir birlik çağrısı yaptı.

Ulusal meselenin karmaşık karakterinin farkında olan Lenin birleşik bir federal devletin kurulmasında aceleciliğe karşı sürekli ikaz ediyordu. Keskinleri ihtiyata çağıran Lenin şöyle yazmıştı. «Böyle bir birlik tek hamlede gerçekleşemez; işleri berbat etmemek ve güvensizlik doğurmamak için en büyük sabır ve ihtiyatla çalışmalıyız bu hedefe doğru, ki böylece yüzyılların toprak ağası ve kapitalist baskısının, yüzyılların özel mülkiyeti ve onun paylaşımı ve yeniden paylaşımından çıkan düşmanlıkların mirası olan güvensizlik silinebilsin» (8)

Lenin'in önderliğinde Komünist Partisi büyük sabır ve ihtiyatla bu birlik için çalıştı. 1919 yazında Sovyet Cumhuriyetleri, Lenin'in yabancı saldırganların ve içteki karşı-devrim güçlerinin yenilmesinde büyük katkısı olan, askeri ve siyasi bir ittifak imzalama önerisini kabul ettiler. İç savaşın zaferinden sonra dış siyaset alanında, diplomatik cephede, Sovyet Cumhuriyetleri çabalarını birleştirdiler. Birleşik delegasyonlar oluşturdular ve kapitalist ülkelerde konuşmalarında ortak bir çizgi istediler.

Fakat sadece askeri ve diplomatik çabaları birleştirmek, artık yeterli değildi. 1920'de Lenin «Sovyet Cumhuriyetleri arasında yakın bir iktisadi ittifakın zorunlu olduğunu aksi halde emperyalizmin tahrip ettiği üretici güçlerin onarılamıyacağını ve çalışan halkın refahının güvence altına alınamıyacağını» ısrarla söyledi; aksi takdirde planlı bir birleşik ekonomi kurmak olanaksızlaşacaktı. «Bu eğilim daha kapitalizm altında kendini açıkça belli etmişti. Sosyalizm altında daha geliştirilecek ve mükemmelleştirilecektir» (9)

Böylece gelecekteki Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin temel direkleri adım adım kuruluyordu. Birlik özgür irade temeli üzerinde geniş kitlelerin birleşik bir federal devlet ihtiyacına ikna edilmesi ile oluşturuluyordu.

Ancak, bütün milliyetlerin geniş kitleleri, bir birleşik federal devletin kurulması ihtiyacına tamamen kanaat getirdikten sonradır ki Lenin 1922'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin oluşturulması önerisini ileri sürdü..

Lenin bu federal devleti uluslar arasındaki kuşkunun güvensizliğin silineceği, tam birliğe giden yolda geçici ve bir geçiş devlet biçimi olarak almıyordu.

Ona göre, Sovyet federal devleti tam komünizm kuruluncaya kadar uzun bir tarihsel dönem için Sovyet halklarının bir ittifak şekli olmalıydı.

Sosyalist federasyonda Lenin çok uluslu bir ülkede halkların ulusal ve enternasyonal çıkarlarının uyumlu bir şekilde birleştirilmesine ve yeni

toplumun inşasında ulus ve halkların yaratıcı enerjilerinin toplanmasına olanak veren tek sağlam devlet biçimini keşfetti.

Bu yüzdendir ki Vladimir Lenin'e haklı olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin, yani ulusal meselenin en iyi şekilde çözüldüğü çalışan halkın dünyadaki ilk federal devletinin, yaratıcısı ve kurucusu olarak hitap edilir. Bu devlet bütün dünya halklarının toplumsal özgürlük ve ulusal kurtuluş savaşçılarının izleyebileceği bir örnektir.

---

(1) K. Marks ve F. Engels, Eserleri, Cilt 4, S. 371 (Rusça)
(2) K. Marks ve F. Engels, Seçme Mektuplar, M. 1965, S. 230
(3) V. İ. Lenin Bütün Eserleri, Cilt 6, S. 328
(4) a. g. e. Cilt 19, S. 39
(5) a. g. e. cilt 19, S. 500
(6) a. g. e. cilt 25; S. 37
(7) a. g. e. cilt 26, S. 423
(8) a. g. e. cilt 30, S. 293
(9) a. g. e. cilt 31, S. 147

DEVRiMiN ANTi-MONOPOLiST AŞAMASI (*)

GENNADİ CHERNİKOV

(Tarih doktoru ve SBKP Merkez Komitesine bağlı Sosyal B ilimler Enstitüsünde uzman sekreter.)

Kapitalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin anti-monopolist, anti-emperyalist nitelikli geniş çapta sosyo-ekonomik değişimler için mücadelesi sosyalizm mücadelesinde önemli bir yer tutar.

Son yıllarda dünya birbiri ardından kapitalist ekonominin çeşitli alanlarına yayılan yeni sarsıntılara tanık oldu. Büyük sermayenin bu vahim olayların sonuçlarını çalışanların sırtına yükleme çabalarına karşı çalışan halk kararlı bir mücadele veriyor. Bu durumda, emekçi halkın hayati çıkarlarının en tutarlı savaşçısı ve mücadelenin siyasi öncüsü olan, komünistlerin eylemleri özel bir önem kazanıyor.

Komünistlerin yol gösterici ve örgütleyici faaliyeti içinde esas öğelerden biri sınıfsal karakterleriyle yöneten sömürücü sınıflarca ileri sürülen programlar karşısında alternatif olacak iktisadi programlar geliştirmektir. Bu programların hazırlanmasında Komünistler, değişmez olarak, işçi sınıfının dünya-tarihsel misyonu üzerine Marksist-Leninist teoriyi ve Lenin' in iktisadi mücadelenin önemi ve bu mücadelenin kapitalizmin devrimci yoldan yıkılmasındaki yeri hakkındaki sözlerini kılavuz edinirler.

İŞÇİ SINIFININ İKTİSADİ MÜCADELESİNİN MUHTEVA VE ROLÜ HAKKINDA LENİN'İN GÖRÜŞLERİ

Marksizm-Leninizm siyasi ve ideolojik çalışma ile birlikte burjuvaziye karşı verilen sınıf mücadelesinin ana biçimlerinden biri olan proleteryanın iktisadi mücadelesine her zaman büyük önem atfetmiştir. Lenin'in vurguladığı gibi işçi sınıfı hareketinin gücü ve yenilmezliği mücadelenin bütün biçimlerinin birliğinde, siyasi mücadelenin belirleyici rolü oynadığı proletaryanın «yoğun hücum»unda yatar.

İktisadi mücadelenin rolü ve özünü, farklı biçimlerini ve siyasi mücadele ile arasındaki diyalektik ilişkiyi ilk açan Lenin'di. Belirleyici önemi siyasi mücadeleye verirken, iktisadi mücadeleyi bütün sınıf mücadelesinin temeli diye tanımlayan Lenin bu mücadelenin önemini küçümseyenlere şiddetle hücum ediyordu. Ancak, Lenin iktisadi mücadelenin alt ve üst biçimleri arasında açık bir ayırım yapmaktaydı. İşçilerin işgüçlerini satmada daha elverişli koşullar elde etmek için tek tek kapitalistlere karşı yaptıkları mücadeleye gereken önemi verirken, Lenin şunu da vurguluyordu ki proleteryanın bakış açısının «dar-pratik» iktisadi mücadele ile sınırlanması genellikle sendikalizmin (tradeunionizm) gelişmesini beraberinde getirir. Lenin sendikalizmi «işçilerin burjuvaziye ideolojk köleliği» (1) diye tanımlıyordu.

Diğer taraftan, Lenin bütün devlet-tekelci yönetim sistemine saldıran ve büyük sermayenin toplumdaki gücünü önemli ölçüde kısıtlamaya yönelik iktisadi mücadelenin üst biçimlerinin değerini vurguluyordu.

Lenin, iktisadi mücadelenin bütün biçimlerinin-işçi sınıfı eyleminin diğer bütün alanlarında olduğu gibi-amaçlarına göre devrimci ya da reformist bir niteliğe sahip olabileceğine işaret ediyordu.

Marksizm-Leninizm hiç bir zaman işçi sınıfının daha iyi bir iktisadi durumda olması için mücadelesine karşı gelmemiş ve bu durumu geliştirecek reformlar için mücadele gereğini de hiç bir zaman inkar etmemiştir.

Aynı zamanda, Lenin esas amacın zararına özgül hedefler peşinde sürüklenip gitme tehlikesini vurgular. «Herşeyiyle ortaya atılan,» diye altını çizmiştir Lenin, «tam zafer için savaşan kişi ufak kazançlarla elini kolunu bağlama, yolunu yitirme ve hala nispeten uzakta olan, fakat onsuz bütün ufak kazançların boş böbürlenmeden ibaret olacağı, o şeyi unutma tehlikesine karşı kendini uyanık tutmalıdır.» (2)

Tamamen bu nedenle, Komünistlerin ulaşmaya uğraştıkları remormların özü, Lenin'in işaret ettiği gibi, yalnızca somut işçi sınıfı kümelerinin ve toplumun diğer sömürülen kesimlerinin maddi durumlarında kısmi ilerlemelerle sınırlanmış olmamalıdır. Eğer gerçekten devrimci-demokrat bir karakterdeyseler, sosyo-ekonomik reformların uygulanması «sosyalizme doğru bir adım ve tekrar bir adım daha» atılmış olmasını simgelemelidir. Böy-

le reformların tam ve tutarlı uygulaması «henüz sosyalizm olmayacak, ancak artık o kapitalizm de değildir,» demişti Lenin. «Bu sosyalizme doğru atılmış dev bir adım olacak, öyle bir adım ki, eğer tam demokrasi korunursa, kitlelere karşı emsalsiz vahşet uygulanmaksızın kapitalizme geri dönüş olamaz.» (3)

Tekellerin gücünü sınırlayacak, devrimci-demokratik nitelikte iktisadi reformlar arasında Lenin şunları sayıyordu: kapitalist faaliyetin kontrol altına alınması, bankaların ve en büyük sanayi tekelleri mülkiyetinin kamulaştırılması, ticari sırların ifşası, küçük ve orta büyüklükte teşebbüslere yardım ve ekonomide işbirliği ve demokratizmin gelişmesi.

Lenin ekonomide devrimci-demokratik reformu geniş genel bir demokratik birliğin inşası, sosyalist devrimin siyasi ordusunun oluşturulması ve kapitalist yönetimin tam olarak safdışı edilmesinde bir araç olarak görüyordu.

İKTİSADİ YAPI : VAR OLAN FARKLILIKLAR

Çağdaş bilim ve teknoloji devrimi, farklı iktisadi sektörlerin, ülkeler üretiminin farklı dallarının ve bütün iktisat alanlarının içiçe geçmesini şiddetlendiriyor. Bu durum her bireyin iktisadi faaliyetin geneldeki sonuçlarına bağlılığını arttırıyor. Bu yüzden, çalışan halkın durumunu iyileştirmeye yönelik iktisadi mücadele daha ayrıntılı bir karakter kazanıyor. Mücadele çalışan halka iş sağlanması, mesleki ve genel eğitim ve üretimin yönetilmesine katılma gibi kritik noktalarda odaklaşmakta. Emeğin yoğunlaşmasına ve tekdüze, tekrarcı niteliğine karşı daha iyi sosyal sigorta, taşımanın daha etkili işlemesi, orta ve daha yüksek öğretim sisteminin geliştirilmesi, vb. için mücadele artan bir önem kazanıyor.

Tek tek kapitalistlere karşı mücadele, gittikçe artan sıklıkta, bütünüyle tekelci sermaye yönetimine karşı mücadele haline dönüşüyor.

İktisadi mücadele dikkate değer yükseklikte bir düzeye erişti ve süratle enternasyonalist bir karakter kazanıyor. Dev enternasyonal tekellerin genişlemesi, kapitalist bütünleşmenin gelişimi, farklı ülkelerin milli ekonomileri arasında artan bağımlılık-kapitalizmin genel buhranı içinde büyük bir çürüme zemini üzerinde gelişen bütün bu süreçler gittikçe artarak kapitalizmin iç çelişkilerini şiddetlendiriyor ve çalışan nüfus yağının hayati çıkarlarını etkiliyorlar. Bu şartlar altında iktisadi mücadele sadece münferit işletmelerde, sanayi dallarında veya milli planda verilmiyor. Bu mücadele gittikçe daha ve daha da fazla enternasyonal karakter kazanıyor ve özgül bir ülkenin sosyo-ekonomik gelişimi, hükümetinin iktisadi ve sosyal siyasetinden kaynaklanan sorunların yanında uluslararası iktisadi ilişkilerdeki sorunların da çözümüne yöneliyor.

Gittikçe artan sayıda insan, kapitalizmin toplumu yoksulluktan ve emekçi halkı yarın korkusundan kurtaramıyacağını anlıyor. Şimdi kapita-

list sistem geniş halk yığınlarının yaşam şartlarına ve hatta varoluşlarına, halkların özgürlük ve bağımsızlığına karşı sürekli bir tehdit oluşturuyor.

Sosyal ilerlemenin şimdiki aşamasındaki ayıredici noktaları göz önüne alarak, Komünistler, gelecek sosyalist devrim için yolu hazırlayarak köklü sosyo-ekonomik reformlar öneriyorlar.

Böylece iktisat, kapitalist ülkeler proleteryasının sınıf mücadelesinin ana alanlarından biri oluyor. Bu durum iktisadi mücadelenin rolünü ortaya çıkarıyor. Bu mücadelenin alt biçimleri sürekli olarak daha yüksek biçimlere dönüşüyorlar. Gittikçe daha iddialı, daha geniş sosyal görevler öne sürülüyor, iktisadi mücadelenin siyasi mücadeleyle içiçeliği artıyor.

KOMÜNİST PARTİLER İKTİSADİ PROGRAMLARI

Son yıllarda gelişmiş kapitalist ulusların komünist ve işçi sınıfı partileri iktisadi taleplerle sloganların geliştirilmesi ve propagandasıyla daha yakından ilgileniyorlar. Çalışan halkın iktisadî çıkarlarını yansıtan bu talepler aynı zamanda toplumsal üretimin ileriye dönük gelişiminin gereksinmelerini göz önüne alıyor. Bu talepler Komünist partilerin genel programlarının entegre bir parçası olup devrimci hareketin nihai amaçlarına bağımlıdırlar.

Komünist partilerin iktisadi sloganları, genel olarak, devrimci sürecin ana aşamalarına karşılık gelen iki kümeye ayrılabilir. Birinci küme, kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin şimdiki aşamasının ayıredici özelliklerini yansıtan demokratik ihtiyaçlardan oluşur. Bunlar, sömürünün azaltılması, çalışan halkın yaşam ölçütlerinin yükseltilmesi ve büyük sermayedarların güçlerinin kaldırılmasına yöneliktir. Komünist partilerin bu iktisadi sloganları devrimin anti-emperyalist, anti-monopolist nitelikteki ara demokratik aşamasına karşılık gelen ara talepleri temsil ederler. Bu bir çeşit modern «asgari program»dır. İkinci, «azami program» sosyalist değişiklikleri, sosyalist iktisat sisteminin ana ilkelerinin uygulanması taleplerini kapsar.

Demokratik ve sosyalist karakterdeki iktisadi talepler (toplumsal ve siyasi taleplerde olduğunun aynısı olarak) açılmaz bir şekilde birbirleri içine girmişlerdir. Özde, onlar devrimci sınıf mücadelesinin farklı aşamaları arasındaki diyalektik ilişkiyi yansıtırlar.

Bu programlarda ara ve kısmi talepler ihtiva etme gereği Lenin tarafından vurgulanmıştır. Lenin, sosyalist devrimin demokratik, ara aşamasına karşı çok esnek bir tavır takınmıştı. Çeşitli fırsatlarda o, sınıf mücadelesinin gelişiminde ani değişiklikler olabileceğini, devrimci-demokratik ve sosyalist ölçüler arasında bir Çin seddinin bulunmadığını tekrarlamıştır. O, devrimci-demokratik ölçülerin ülkedeki sınıf güçlerinin karşılıklı dizilimine, proleteryanın siyasi bilinç derecesine bağlı olduğunu vurgulamıştır.

Kapitalist ülkeler komünist ve işçi sınıfı partilerinin güncel iktisadi talepleri nelerdir? Bugünkü durumda bu; çalışanlara daha yüksek ücret için, emeğin yoğunlaşmasına karşı, artan hayat pahalılığına karşı, mesleki ve genel eğitimin kökten iyileştirilmesi için, yükselen işsizliğe karşı, iş istikrarı, vb. için mücadeledir.

Güncel talepleri elde etme çabası içinde komünist partiler sömürünün sınırlanması, işçi sınıfının siyasi eğitiminin gelişmesi, sınıf bilincinin sağlamlaştırılması ve kapitalist sömürü sisteminin en temellerine karşı mücadele gereğinin daha iyi anlaşılması amacını güderler.

Tekeller yerinde kaldıkça, çalışan halkın durumunda istikrarlı bir düzelme olamaz. Bu yüzden, komünist partilerin iktisadi programları tekelci devlet kapitalizmi sisteminin iktisadi temellerinin -tekellerin mülkiyeti- doğrudan sınırlanması ve aşındırılmasını (erosion) amaçlayan geniş bir sosyo-ekonomik reformlar listesi getirmektedir. Her şeyin üstünde, bunlar demokratik kamulaştırmayı yani üretim üzerinde demokratik kontrol kurulmasını ve bu temel üstünde toplum çıkarları doğrultusunda ekonominin demokratik programlanması ve kontrolünü amaçlarlar.

Çeşitli komünist ve işçi sınıfı partilerinin güncel iktisadi programları barışçıl gelişmeye yöneliktir. Bunlar parlamentonun ve burjuva toplumunun diğer mekanizmalarının yoğun kullanımını sağlarlar. Ancak, bu programları öne sürerken, Komünistler kararlarını dönülmez hale getirmek niyetinde değildirler - onlar yeni durumların ve sahnedeki değişikliklerin yeni çözümler gerektireceğinin gayet iyi farkındadırlar.

İşçi sınıfı bütün köklü sosyo-ekonomik reformları ancak nüfusun tekel dışı burjuvaziyi de kapsayan, bütün kesimleriyle ittifak halinde tekellerin siyasi iktidarını safdışı edebilirse yürütebilir. Gelişmenin sosyalist aşamasına geçmeden önce tekellerin siyasi iktidarını ortadan kaldırmada çağrılan demokratik güçlerin çeşitli kesimlerinin birleşik eylemi için istikrarlı bir temel oluşturan işte bu demokratik sosyo-ekonomik değişiklik programlarıdır.

DEMOKRATİK KAMULAŞTIRMA (NATIONALISATION)

Kapitalist ülkelerinin ilerici güçlerinin uğrunda savaştıkları sosyo-ekonomik değişiklikler ekonominin demokratik kamulaştırılması talebi üzerinde odaklaşan programlarda ileri sürülmektedir.

Komünistler kamulaştırmanın henüz sosyalist bir adım olmadığını ve her zaman demokratik olmadığını biliyorlar. Son tahlilde, kamulaştırmanın karakteri ne şekilde, hangi sosyal grup tarafından ve savaşan sınıf güçlerinin hangi dengesinde icra edildiğine bağlıdır. Eğer kamulaştırma burjuvazinin kılavuzluğunda yürütülürse kapitalist sosyalizasyona döner ve tekellerin çıkarlarına hizmet eder. Eğer işçi sınıfı ve diğer emekçi halk ke-

simlerinin tutarlı kontrolü altında yürütülürse finans oligarşisinin iktisadi ve siyasi aşındırılması için sahneyi hazırlar ve sonraki, proleteryanın esas tarihsel misyonunun yerine getirilmesi -toplumun sosyalizme geçişi-ni kolaylaştırır.

Genelde, ekonomi üzerinde demokratik kontrolün kurulması ve özelde, demokratik kamulaştırma sloganlarının somut anlamları ülkeden ülkeye değişir. Ortak yan, tekellerin gücünün sınırlanması talebi ve yeni siyasi demokrasi sistemi için iktisadi bir taban oluşturulmasıdır. Fakat bu amaca yönelik çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu, devlet -tekelci kapitalizminin farklı ülkelerde özgül ve milli biçimlerine, işçi sınıfı hareketinin geleneklerine, işçi sınıfının çoğunluğunun bilinç düzeyine, ülkedeki sınıfsal güçler dengesi ve diğer faktörlere bağlıdır.

Bu yüzden, mesela Birleşik Devletler ve Kanada Komünist partileri kendi demokratik kontrol programlarında devlet sektörünü sürekli genişletme talebinden ziyade özel tekellerin gücünün kısıtlanması ve iktisadi devlet mekanizmasının karakterinin değiştirilmesi taleplerine yer vermişlerdir.

Buna benzer bir durum İtalya'da var. Ana görev olarak kamu sektörünün yönetiminin demokratlaştırılmasını alırken, İtalyan Komünist Partisi bu alanda yeni adımlar atma olasılığını hiç de göz ardı etmiyor.

Fransız Komünist Partisi demokratik kamulaştırma sloganına özel bir önem vermiştir. Bu konuda düşündükleri: ana sanayi sektörlerinin, egemen iktisadi zümreler mülkiyetinin, banka ve ticari sistemlerin kamulaştırılması ve bunların demokratik olarak idare edilmesi. Bu, oligarşinin hakimiyetinin iktisadi temellerini tahrip etme ve yıkma anlamına gelir.

Demokratik kamulaştırma önerileri bir çok diğer ülkelerdeki (Federal Almanya, Britanya, Belçika, Danimarka, Avusturya, İsviçre, Lüksemburg, vb.) komünist ve işçi partilerinin siyasi belgelerinde bulunmaktadır.

Ülkelerinde demokratik değişimler için mücadelenin pratik durumlarını göz önünde tutarak, komünist partiler programlarının tümünü bir anda yürütmeyi önermezler. Onlar ekonominin demokratik kontrolünü kurmak için alınan tedbirlerin tedrici olarak uygulamaya konmasına açık kapı bırakırlar, kamulaştırma alanını tekel mülkiyetinin tümü ya da hatta bir kesimiyle sınırlandırırlar ve belli şartlarda, mülkiyeti için burjuvaziye bir telafi verme olasılığını inkar etmezler.

EKONOMİNİN DEMOKRATİK OLARAK PROGRAMLANMASI

Kamulaştırmayı içeren demokratik kontrol, komünistlerin savundukları iktisadi yönetimde yapılacak köklü reformün temelidir. Komünistler, tekellerin ve burjuva devletin bencil iktisadi siyasetlerine kendi yapıcı demokratik iktisadi gelişme programlarıyla karşı gelirler.

Komünistler şunu vurgularlar: programlamanın esas amacı üretici güçlerin gelişmesinin işçi sınıfı, köylülük ve emekçi nüfusun bütün kesimlerinin çıkarları doğrultusunda güvence altına alınmasıdır. Programlama çalışanların katılımıyla geliştirilecek ve onların siyasi örgütlenmelerinin denetiminde yürürlüğe konacaktır.

Demokratik programlama sloganı üç ana maddeden oluşur. Birincisi; komünist partiler, devlet müdahalesinin gerekli olup olmadığı sorusunu bir yana bırakıp, ekonomiye devlet müdahalesinin karakter ve doğrultusu ile iktisadi programlamanın karakter ve doğrultusu üzerinde tekelci burjuvaziye karşı bir mücadele verirler.

İkincisi; devlet tekelince yapılan programlamanın gerçek sınıf karakteri teşhir edilir, komünistler kapitalist programlamanın kapitalist toplumdaki tüm sosyo-ekonomik çelişkilerin görülmemiş derecede keskinleşmesinin kaçınılmaz sonucu olduğunu, bu programlamanın kapitalist üretim biçimini yöneten iç yasaları kaldırmadığını, kaldıramıyacağını, devlet cihazını kontrolünde tutan oligarşinin programlama mekanizmasını kendi dar, bencil sınıf çıkarlarına kullandığını gösterirler. Bu yüzden bu silahı oligarşiden alıp tekellere karşı kullanmak ve onları emekçi halka hizmete zorlamak gerekir.

Aynı zamanda, Komünistler, tekelci oligarşiye karşı muzaffer bir mücadele için toplumun bütün emekçi kesimlerinin çıkarlarını karşılayan ve küçük-ve-orta boy sanayicilerin çıkarlarını etkilemeyen pratik, yapıcı iktisadi gelişme programlarının gerekliliğini anlamışlardır. Bu da demokratik programlama sloganının üçüncü maddesini oluşturur.

Böylece, komünist iktisadi programlamalarının en önemli parçası anti-emperyalist, anti-monopolist elemanlar oluyor. Bu programlar finans oligarşisinin, her şeyin üstünde, askeri-sınai tekellerin iktisadi ve siyasi iktidarını sınırlayacak geniş bir tedbirler listesi sağlamakta ve militarizm tümörünü giderecek tedbirler içermektedir.

Bunların yanında, komünist partilerin demokratik programları iktisadi gelişme getirir ve geniş çalışan halk kesimlerinin yaşam ölçütlerinin yükselmesini sağlar. Burada Komünistler şu olgudan yola çıkarlar: üretim hacmini genişletmek ve emeğin üretkenliğini artırmak -tekellerin gücü son derecede sınırlı veya hatta yok olmuş durumdaysa- için büyük olanaklar yaratan bilimsel ve teknolojik ilerleme iktisadi gelişme ile bütün nüfusun yaşam ölçütlerinde bir yükselmeye yol açabilir ve açmalıdır. Böylece, siyasi öncüsünde vücut bulan işçi sınıfı sömürgen kapitalizmin çözemediği ulus çapında keskin sorunları çözmeyi önerir.

Bir örnek, Amerikan komünistlerince geliştirilen programlardır. Bu programlar anarşi ve para-kredi krizleri, doğal çevrenin korunması, vb. sorunlara çözüm getirirler. Demokratik iktisadi programlama için geniş bir

program, İtalyan Komünist Partisince hazırlanmıştır. Bu program Güney sorununu bugünkü İtalya'nın karşı karşıya olduğu temel meselelerden (işin yeni şekillerae örgütlenmesi, yasaların işçi yararına genişletilmesi, köylülüğü desteklemek ve geniş tarım reformları, sağlık servislerinin geliştirilmesi ve emeklilik sisteminin düzeltilmesi) biri olarak ele almayı içerir. Fransa ve diğer bir çok ülke komünist Partisi ülkelerinde iktisadi gelişme için yapıcı programlar hazırlamışlardır. Komünist partilerin iktisadi programlarında uluslararası iktisadi ilişkilerle ilgili meseleler, sınıf mücadelesinin iktisadi alandaki enternasyonalist görevleri önemli yer tutar.

Komünistler (kapitalist bütünleşmeyi, özellikle Avrupa Ekonomik topluluğunun, gelişimini dikkatle gözlerler. Komünist partiler bu gruplaşmadaki tekel hakimiyeti ve genelde uluslararası tekellerin hakimiyetine son vermek için çalışırlar; onlar sosyalist ülkelerle karşılıklı yarar sağlayacak işbirliğinin gelişmesinden yanadırlar.

Demokratik programlamaya ulaşma çabalarıyla işçi sınıfı, oligarşik liderliği iktidardan indirerek, çalışan halkın diğer kesimleriyle birlikte toplumun iktisadi yaşantısına kılavuzluk etmeyi ister. Bu talepleri elde etmek için işçi sınıfı eyleminin öncülüğünü yapan komünistler demokratik güçlerin amaçlarına ulaşmalarının ancak yoğun sınıf mücadelesinin gelişmesiyle gerçekleşeceğinin bilincindedirler.

(*) Bu yazı «SOCIALISM Theory and Practice» adlı Sovyet aylık dergisinden çevrilmiştir. Haziran 1975.

---

(1) V. İ. Lenin, Toplu Eserler, Cilt 5, S. 384

(2) a. g. e., cilt 8, S. 427

(3) a. g. e., cilt 25, S. 360

HELSİNKİ'DEN BİR YIL SONRA

33 Avrupa devletinin, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada yöneticilerinin Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı nihaî belgesini imzaladıklarından bu yana bir yıl geçti. Bir yılda barış güçleri yeni başarılar sağladılar. Gösterdikleri engin çabalar, ısrarlı ve yorulmak bilmez mücadele sayesinde detant bir gerçeklik oldu. Silahlanma yarışını frenleyen ve ekonomik, kültürel ve bilimsel işbirliğini genişleten yeni anlaşmalar sonuca bağlandı. Farklı toplumsal rejimleri olan devletler arasında, barış içinde birarada yaşama ilkeleri, uluslararası ilişkiler pratiğine gittikçe daha çok giriyor.

Haziran sonunda Berlin'de toplanan Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı, kıta halklarının barış, güvenlik, işbirliği ve toplumsal ilerleme hedefine doğru gelişim yollarını belirledi.

Bu yazıda çeşitli ülkelerin siyasî ve kamu görevlisi kişilerinin, Helsinki Konferansının önemi, konferansta varılan anlaşmaların karşılaştığı başarılar ve güçlükler hakkındaki görüşlerini bulacaksınız.

P O LO N Y A

Detant'tan Başka Çözüm Yoktur

Josef Cyrankiewicz

(Barış Komitesi Başkanı)

Geçen bir yıl boyunca, Helsinki anlaşmasının belirlediği yönde detantın maddileştirilmesi süreci önemli oranda hızlandırıldı. Ekonomik, bilimsel, teknik ve kültürel alanlarda işbirliğinin gelişimi yeni bir hız kazandı. Sonuç olarak, görüş alışverişindeki bu gelişme, günlük bir çalışma, yeni bir karşılıklı anlayış araştırması, olumlu deneyimler birikimi biçimini alıyor. Bütün bu olgular da gösteriyor ki, detant süreci gelişmekte ve derinlik kazanmakta; bazı yönleriyle daha şimdiden halk tabakalarının toplumsal bilincinde yer kazandı bile. Uluslararası ilişkilerdeki gelişimin tek doğru yolu olan detant, halk kitlelerinin, atom tehdidi ve güçsüzlük karşısındaki, militarist-emperyalist çevrelerin maceraları karşısındaki güvensizlik duygusundan kurtulma prespektifini açtı; insanlara, savaş ve saldırının uluslararası yaşamdan silineceği umudunu verdi.

Uluslararası alanda güçler ilişkisi, durmaksızın toplumsal ilerleme lehine değişiyor ve soğuk savaş taraftarlarının tüm boş çabalarına rağmen barış ve detant lehine hareketin yükselmesine yardımcı oluyor.

Emekçi kitlelerin protesto hareketinin bu yükselişi, hem objektif siyasî ve ekonomik etkenlerle hem de, durmak bilmez silahlanma yarışının sonuçlarının ortaya koyduğu, tehlikenin gün geçtikçe daha çok anlaşılmasıyla belerleniyor; çünkü bu yarış, termonükleer çağda evrensel bir felakete götürebilir.

Yıkıcı bir nükleer savaş tehlikesi ve halkların bilincinde oluşan değişmeler, çeşitli eğilimlere sahip, ama bugünkü durumun teh-

likesinin tamamıyle bilincinde olan resmî, siyasî ve kamu görevlisi kişileri, sosyalist devletlerin insiyatifiyle gerçekçi ve yapıcı bir diyalogu başlatmaya itmiş bulunuyor, uzun süredir. Bu diyaloğu, nükleer bir çatışmayı önlemek ve uluslararası ilişkilerde barış içinde birarada yaşama ilkelerini kanıtlamak için bir anlaşmalar bütününü oluşturma zorunluluğu dayatıyor. Özellikle Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasında ve diğer devletler arasında bazı antlaşmalar şimdiden sonuçlanmış durumdadır.

Güvenlik ve işbirliği için Helsinki Konferansı (Nihai Belgesi, Edward Gierek'in deyimiyle büyük bir barış «yasası»dır.) Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'nın da katılmasıyla, Avrupa ölçüsünde farklı toplumsal rejimli devletler arasında zor bir diyalogu taçlandırdı.

Bu konferans, ilerleme ve barıştan yana güçlerin kararlı, ısrarlı çalışmalarının ve olayların objektif gelişimin sonucu olmuştur. Bu sayede, tüm Avrupa devletleri, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada, Avrupa'nın savaş sonrası topraksal statükosunu, sınırlarını ve mevcut devletlerini kesin olarak kabul ettiler. Devletlerarası ilişkileri kurala bağlamak için, kıtanın sosyalist ve kapitalist devletleri arasında tüm alanlarda, siyasî, kültürel, bilimsel ve ekonomik işbirliğini geliştirmek için sağlam bir taban oluşturdular. Nihai belgenin, imzalayan taraflar arasında oybirliği ile onaylanmış olması belgeye daha da büyük önem kazandırıyor. Bu durum nihai belgeye siyasî ve manevî özel bir ağırlık veriyor.

•

Sosyalist ülkeler, nihai belge hükümlerini yalnızca gözönünde bulundurmakla yetinmek istemiyorlar, sürekli bir biçimde işlerlik kazandırıyorlar bunlara. Güvenlik ve işbirliği konferansı çalışmalarının bitiminden bu yana geçen bir yıl içinde, farklı toplumsal rejimli devletler arasında ikili ve çok yanlı pek çok temas ve dayanışmanın gerçekleştirildiğine tanık olduk.

Bizim ülkemizle ilgili olarak, Polonya Halk Cumhuriyeti ile Federal Alman Cumhuriyeti arasında sonuçlandırılmış antlaşmaların yürürlüğe girmesi, iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesi sürecini içinde bulunduğu çıkmazdan kurtardı. Bu anlaşmaların onaylanması, gerçekçi güçlerin zaferi, FAC'deki detant politikası taraftarlarının başarısı demektir. Helsinki'den sonra, Polonya ile Fransa arasındaki işbirliği de yeni bir genişlik kazandı. Helsinki'den bir yıl sonra denilebilir ki, bütününde, katılan tüm ülkelerin çıkarına olarak, kabul edilen işbirliği ilkelerinin gerçekleştirilmesi iyiden iyiye başlatıldı ve bu da detant sürecini güçlendirdi.

Bununla birlikte, bu sürecin otomatik olarak gerçekleşmediğini ve barış içinde birarada yaşama için kalıcı koşulların yaratılması yolunun asla güllerle kaplı olmadığını unutmamak gerekir. Bugün hâlâ, yeni bir soğuk savaşı başlatmak isteyecek güçler vardır. Bu güçler eylemlerini yoğunlaştırmışlardır; örneğin ABD'deki seçim kampanyası boyunca, silahlanma yarışını hızlandırmak için planlar kotaran NATO'nun genelkurmayının gücünü pekiştirmişler, ülkemizle yapılacak antlaşmaların tartışmaları sırasında FAC'nde sorumsuz tavırar takınmışlardır.

Bu güçlerin en yakın müttefiki olan, Helsinki konferansı çağrısını ve sonra da sevindirici sonucunu engelleme için çaba harcayan Çin Komünist Partisinin Maoist yönetimi bugün, gerici siyasî güçleri destekliyor, hatta anti-sovyetçiliklerinde yeterince aktif olmadıklarından ötürü sık sık suçluyor onları.

Gerici ve militarist çevrelerin elinde hâlâ, kapitalist devletlerin hükümetleri üzerinde önemli baskı güçleri ve baskı araçları var. Bugün barıştan yana hareketin çabalarının daima detantın derinleştirilmesine doğru yönelmesinin politik detantın askerî detantla birleştirilmek istenmesinin nedeni işte burada yatıyor; zira dizginsiz silahlanma yarışı detantı başarısızlığa uğratabilir ve insanlığın ekonomik ve toplumsal gelişimini frenleyebilir.

İşte kesin olarak bu nedenledir ki tüm halklara yapılan ikinci Stokholm çağrısının maddelerinden biri «silahlanma yarışına hayır!» diye vurgulanmaktadır.

•

Uluslararası durumun karmaşıklığı, barış ve güvenliği garantilemeyi hedef alan çabaların toplu ve çok yanlı bir niteliği olmasını dayatıyor. Gerilim noktalarının ve yöresel çatışmaların tasfiyesi, bölgesel güvenlik sistemlerinin yaratılması, yeni kitle imha silahlarının üretimi çalışmalarının yasaklanması, silahlanmanın sınırlandırılması gibi sorunların tümü, kendi aralarında birbirleriyle sıkı ilişkide oldukları gibi geniş ve toplu bir yaklaşımı da gerektirmektedirler.

Barıştan yana hareketin âcil görevi, dünya kamuoyunun en geniş çevrelerini bu amaçlar için harekete geçirmek olmalıdır. Barış güçlerinin yakın gelecekteki önemli atılımları arasında, silahlanma yarışına son verme, silahsızlanma ve detant için dünya konferansı (Helsinki, eylül 1976); Dünya Barış Güçleri Toplantısı (Moskova, aralık 1976); Dünya Barış Kongresi (Varşova 1977) bulunduğunu belirtelim.

Dünyamız, tarihin önemli bir dönemine giriyor. Abartılmaksızın denilebilir ki, insanlığın yaşayabilme koşullarını güvence altına almayı başarabilip başaramayacağımızı bilmek söz konusudur şimdi. Ve kesin olarak bu nedenden ötürüdür ki, detant siyasetinin başka bir alternatifi yoktur. Yalnızca bir nükleer felaket tehlikesini ortadan kaldırmanın kaçınılmazlığı değildir söz konusu olan; tüm ülkelerin eşit haklarla işbirliği yapması sayesinde açlık ve sefalete, gelişme yolundaki ülkelerin ekonomik gecikmelerine son verebilecek şekilde, tüm halklar için güvenlik, barış ve özgürlük içinde ahenkli bir toplumsal gelişmeyi garantileyebilecek şekilde uluslararası ilişkileri kurmak da zorunludur. İşte bu yüzden biz SBKP'nin XXV. kongresinde belirtilen ve sosyalist ortaklaşalık içindeki ülkelerin tümü tarafından desteklenen «halkların özgürlğü ve bağımsızlığı için, uluslararası barış ve işbirliği için sürekli mücadele programı»nın gerçekleştirilmesinin, barıştan yana olan insanlığın tümünün isteklerine cevap verdiği görüşündeyiz.

K A N A D A

Uluslararası İklim düzeliyor

William Kashtan

(Komünist Parti Genel Sekreteri)

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı nihai belgesinde Kanada'nın imzası var. Bu, halkımızın uluslararası atmosferi yalnızca batı yarıkürede değil, tüm dünyada yumuşatma ve iyileştirmeye katkıda bulunma arzusunu dile getiriyor.

Avrupa Konferansı sırasında —iki ya da üç evre— çeşitli ülkelerin halkları, çeşitli sınıflar ve toplumsal gruplar, detantın, barışın sağlamlaşması için tek ve etkili yol olduğu gerçeğini gördüler. Ama hemen değil... Konferansın ilk evresinde, detant kavramını ve uluslararası ilişkilerde detantın rolünü sabırla öne çıkaranların esas olarak sosyalist ülkeler olduğunu hatırlatmak gerekir. Üçüncü ve son evreye gelindiğinde ise, konferansa katılan devletlerin tüm yöneticileri detantı desteklediklerini ifade ettiler, bu destek nihai belgeye geçirildi.

SBKP'nin XXV. kongresi arifesinde kapitalist basın, kongrenin, barış içinde birarada yaşama ve detant politikasını reddedeceğini kanıtlamaya koyuldu. Leonid Brejnev yoldaşın dikkate değer raporu gösteriyor ki, bunların hepsi uydurmadır. Rapor, daha da gür bir biçimde, Sovyetler Birliği'nin daha enerjik ve kararlı şekilde, barış içinde birarada yaşama ve detant ilkelerini savunmaya devam edeceğini ve halkların barış ve güvenliğini sağlamlaştırmak için, silahsızlanmaya ulaşmak için kendisine düşen her şeyi yapacağını doğrulamıştır.

SBKP'nin XXV. kongresi ve sosyalist ortaklaşalık içindeki Devletlerin komünist partilerinin yakında yapılan kongreleri, kardeş sosyalist ülkelerin, insanlığın tümünün çıkarlarına cevap veren bir barış politikası sürdürme arzularını tekrarladılar.

Sosyalizmin emin ve sakin sesini tüm dünya duydu ve bu sesi boğmak için, uluslararası iklimin yumuşama sürecini baltalamak ya da frenlemek için gerici emperyalist propagandanın yaymağa çalıştığı girişimler boşa çıkarıldı. Bazılarının ifade ettiği korkuya rağmen detant, demokratik ve anti-emperyalist güçlerin emperyalizme ve gericiliğe karşı mücadelelerini sona erdirmek ya da zayıflatmak şöyle dursun, aksine bu mücadelenin yeni başarılar kazanmasına olanak sağladı. De-

mek ki emperyalist gericilik, güçler ilişkisinin barış, demokrasi ve sosyalizm lehine değişmesini engellemeye çabalıyor.

Ama gerici manevralar, kapitalist **ülkelerin** kamuoyunda meydana gelen olumlu değişiklıklere gölge düşüremiyor; bu değişiklikler, birçok siyasî kişide yansıyor. Birleşik Devletler'deki seçim kampanyası sırasında, «detant» kavramının kullanılmasının gerekip gerekmediği sorusu sorulduğunda, o zaman Kanada Dışişleri Bakanı olan Allan Mac Eachen, gazetecilere, Kanada'nın detant ve Sovtikasını değiştirmeyeceğini bildirmişti. Aynı şekilde detant lehinde sözler FAC, **Fransa, İn**kİde detant lehinde sözler FAC, Fransa, İngiltere hükümet adamları ve Stokholm'de toplanan Danimarka, İzlanda, Norveç, Finlandiya, İsveç dışişleri bakanları tarafından da söylenildi. Nihayet, şu da dikkate değer: Nisan 1976 ortalarında yapılan kamuoyu yoklamasının sonuçlarına göre Amerikan seçmenlerinin çoğu (% 59) detant anlayışından yana, yalnızca % 23'ü bu anlayışa karşıdır.

•

Helsinki'den iki hafta sonra, Kanada İşçi Kongresi (CLC) yöneticilerinden oluşan bir delegasyon, ilk olarak Sovyetler Birliği'ne gitti. CLC temsilcileri ve Sovyet Sendikaları Merkez Konseyi temsilcileri Moskova'da, ideolojik farklılıklarına rağmen, Helsinki'deki Avrupa barış ve güvenlik konferansının başarısını selamlıyorlardı. Avrupa'nın ve dünyanın bütün ülkeleri arasında detantın, işbirliğinin derinleştirilmesinin başarıyla gelişeceğini ve geriye dönülmez bir nitelik alacağını, aynı şekilde SSCB ve Kanada halkları arasında karşılıklı anlayış ve dostluğun da gelişeceğini ilân ediyorlardı. Kanadalı sendika liderlerinin ifade ettiği detant arzusu, ülkenin geniş emekçi kitlelerinin duygularını yansıtmaktadır.

Bugün, Kanada halkının çoğunluğu kesin olarak detanttan yanadır; detantı, sosyalist ülkelerle ilişkilerin hak eşitliği ve karşılıklı çıkar temeline dayanan gelişmesinde iyi bir araç olarak mütalaa etmektedir. Geçen bir yıl içinde siyasî, ekonomik, bilimsel, teknik ve kültürel alanlarda gelişmeler kaydedilmiştir. Kanada'nın özellikle SSCB ile önemli işbirliği amaçları vardır. Leonid Brejnev'in SBKP'nin XXV. kongresine sunduğu raporunda dile getirdiği husus, yani SSCB ile Kanada arasındaki ilişkiler «gelişme yolundadır» ve «olumlu prespektifler göstermektedir» pasajı, ülkemizde büyük ilgiyle karşılanmıştır.

Kanada'da, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler halklarıyla dostluğun gelişmesine herkes iyi gözle bakmıyor tabii. Gerici çevreler bizi inatla, soğuk savaş zamanına geri götürmeye çalışıyorlar, her aracı kullanarak anti - komünizm ve anti - sovyétçiliği körüklüyorlar. Haklı gösterilemeyen askerî harcamaların artması ve pek tabii bununla birlikte sosyal harcamaların azalması için ortam işte böyle hazırlanıyor. Bugün silahlanma yarışını durdurmak ve silahsızlanmayı başlatmak için hareket genişliyor Kanada'da. Kanada Barış Kongresi amaç olarak, ikinci Stokholm çağrısı için bir milyon imza toplamayı hedef aldı. Kanada'lılar, ülkelerinin NATO'ya ve NORAD'a (1) üye olmasının yararı hakkında gittikçe daha çok kuşku duyar oldular.

Helsinki konferansından bir yıl sonra Kanadalılar, konferansta varılan anlaşmaların çoğunun geleceğe dönük olduğunu, nihai belgenin tümüyle işler hale getirilmesinin bir kaç yılı gerektirdiğini anlıyorlar. Ama siyasal gerçeklilik, alevlenmiş uluslararası sorunların çözümünün çıkmaz ayın son çarşambasına itilmemesini de dayatıyor. Kanada'nın Avrupa konferansına katılması, ülkemizde bağımsızlığın güçlenmesine ve ulusal çıkarların kavranmasına elverişli isteklerin yükselmesi ile çakıştı. Henüz çok yakın zamanlara kadar, Kanada hükümetinin uluslararası politikası esas olarak ABD, İngiliz Milletler Topluluğu ve NATO üyesi devletlerle ilişkiler üzerine merkezlenmişti. Dış politikada, ülkemizin güney komşumuza artan bağımlılığı, geniş kitlelerin protestolarına ve hatta Kanada burjuvazisi içinde bile endişelere neden oldu. Bu tek yanlı, yönelmeyi dengelemek için "çeşit-

---

(1) NORAD; Birleşik Devletler ve Kanada'yı birleştiren Kuzey Amerika Kıtası Hava savunma sistemidir.

lendirme" düşüncesi, dünyanın tüm ülkeleriyle ve ilk sırada sosyalist ülkelerle karşılıklı yarar sağlayan ilişkilerde geniş bir gelişim düşüncesi ortaya atıldı.

Kanada Komünist Partisi'ne gelince, Parti sürekli olarak, Kanada'nın uluslararası ilişkilerde daha etkili bir rol oynamasına olanak vereceği için ülkenin bağımsızlığını güçlendirecek yeni bir politika kabul etmenin zorunluluğu üzerinde ısrar ediyor. Kanada'lı komünistler, Kanada - Sovyetler Birliği işbirliğinin derinleştirimesini, güçlendirilmesini daima esas öge olarak görüyorlar, ki bu dostluğun kökleri, ikinci dünya savaşı boyunca faşizme karşı verilen ortak savaşta atılmıştı. Avrupa konferansı Kanada'nın gerek Sovyetler Birliği ile gerekse Avrupa'nın diğer sosyalist ülkeleriyle detant temeli üzerinde ilişkilerini geliştirmesine yeni bir ivme kazandırdı.

Aynı değişikliğin, Kanada hükümetinin batı yarım kürede yürüttüğü politikada da görüldüğüne işaret edelim. Nitekim bunu, Başbakan P.E. Trudeau'nun Küba'ya yaptığı ziyaret ve Fidel Castro ile konuşmaları doğruluyor.

Kanada halkı, tüm halklarla barış içinde yaşamak istiyor. Ve Partimiz de, mücadelesinde aynı amacı izliyor. Diğer ülkelerin marksist- leninist partileriyle birlikte Kanadalı komünistler, ilke olarak ve sabırla, barış, detant, toplumsal ilerleme, demokrasi ve sosyalizm için savaşacaklardır.

İ N G İ L T E R E

Bir İlham Kaynağı

Gordon Schaffer

(Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Komitesi Başkanı)

Helsinki konferansı nihai belgesinin imzalanmasından bu yana bir yıl geçmiş bulunuyor. Bu tarihi belgenin halka maloması için büyük çabaar harcadık ve bazı güçlüklerle karşılaştık. Nihai belgenin tam metni İngiliz Hükümeti tarafından, ancak önemsiz sayıda basılarak —birkaç bin— yayınlandı. Hükümete, daha geniş bir dağıtım sağlaması için başvuran komitemiz, olumsuz bir resmî cevapla karşılaştı; bahane, antlaşma metinleriyle ilgili alışılmış uygulamaya uygun olarak davranıldığı ve nihai belgenin kamuoyuna maledildiği şeklindeydi. Nihai belgenin kısaltılmış resmî metninin yayınlanmasını istediğimizde, hükümet bunu da geri çevirdi.

Bu, Helsinki belgesinin tam metnini broşür halinde ve milyonlarca trajlı gazetelerde yayınlamış olan sosyalist ülkelerin davranışıyla kesin bir zıtlık gösteriyor.

Bunu gören Avrupa Güvenlik ve İşbirliği İngiliz Komitesi, barış hareketi taraftarlarına ve sendikalara nihai belgenin başlıca hükümlerini ve önemli düşüncelerini bilip tanıma olanağı verecek bir özeti hazırlama görevini bana verdi. Bugün, hazırlanan bu özel Londra kooperatif kurumu tarafından tekrar yayınlanmış ve böylece İngiliz toplumunun farklı tabakaları arasında dağıtımının yaygınlaştırılması olanağı sağlanmış bulunuyor.

İngiltere'de bu yıl toplanan sendika konferanslarının çoğunluğu Helsinki belgesine işlerlik kazandırılmasını talep etmekteler. Ancak, silâhsızlanmayı içeren tedbirlerle detant politikasının tamamlanmasında İngiltere'nin hayati çıkarı olduğunu kamuoyunun anlayabilmesi için daha çok çalışmamız gerekecektir. Bu, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik bunalımdan, en azından bir bölümünden, kurtulmasına yardım edecektir. Tüm toplum tabakalarının temsilcileri, ülkemiz için, farklı toplumsal rejimdeki Devletler arasındaki ticaret, bilimsel ve teknik işbirliği vb. her alanda ilişkilerin geliştirilmesi önerilerinin ne denli önemli olduğunu daha iyi anlamak zorundadırlar.

Bu yılın Mart ayında SSCB Dışişleri Bakanı A. Groniko'nun Londra'ya yaptığı ziyaret, Sovyet - İngiliz ilişkilerine bir ilerleme getirdi. Önemli ve kaşılıklı yarar sağlayan ilişkiler İngiltere ile diğer sosyalist ülkeler arasında da kuruldu. Sosyalist ülkelerin ekonomik bunalım bilmediklerini gören birçok işadamı, bu ülkelerle ticaret yapmakta yarar olduğunu anlıyorlar. Onları, sosyalist ülkelerle temasları genişletmemeleri için kandırmaya çalışan bazı siyasi kişilerin çabalarına rağmen ticari alışverişler gelişmeye devam ediyor.

•

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği İngiliz Komitesi, Helsinki barış yasasının hayata geçmesi için mücadelesini yoğunlaştırıyor. Komitemizde, milyonlarca emekçiyi bir araya toplayan sendikaların yöneticileri (bu sendikaların bazıları İngiltere Sendikalar kongresinin, İşçi Sendikaları Birliği (TUC) Genel konseyinin üyesidir), Emekçi Partisi Ulusal yürütme komitesi ve Komünist Partisi Ulusal yürütme komitesi üyeleri; kültürel, dinî ve diğer örgütlerin sorumluları bulunuyor.

Komiteyle işbirliği yanan Parlemento üyeleri, dayatan tedbirleri almaları için hükümete baskı yapıyorlar. Merkezî Avrupa'da silâhlı kuvvetlerin ve silâhların karşılıklı azaltılmasıyla ilgili Viyana görüşmelerinin gidişi hakkında, Birleşmiş Milletler Ekonomik komisyonunda Avrupa için yapılan tartışmalarla gerçekleştirilen ilerlemeler hakkında hükümetten bilgi istiyorlar.

Buna karşılık, liderleri olan Bayan Thacher dahil tutucu parlementerlerin çoğu ve sağın bazı milletvekilleri, Helsinki anlaşmalarına kudurmuşcasına karşı çıkıyorlar.

Toplumsal değişiklikler için verilen mücadelede yeryüzünün tamamı üzerinde elde edilen başarılar söz konusu olduğunda «Sovyet Saldırısı» diye feryadı basıyorlar. Komünistlerin İtalya ve Fransa'da gerçekleştirdikleri ilerlemelerin «Helsinki anlayışı»na ters düşeceğini iddia etmeye kadar götürüyorlar işi.

Kısa bir süre önce, Doğu - Batı ilişkileri üzerine Avam Kamarası'nda tartışmalar oldu. Konuşmacıların çoğu Helsinki'nin yapıcı düşüncelerini hiç anmadıkları gibi, tersine, birbiri ardından, Afrika'daki tüm kurtuluş hareketlerini Moskova'nın ilham ettiğinin doğru olduğunu söylediler. Bu aynı konuşmacılar, NATO'nun diğer ülkeleri tarafından silâhlandırılan ve onların geniş politik ve diplomatik desteğinden yararlanan Portekiz'li sömürgeciler, Angola ve Mozambik halklarının mücadelesini boğmaya kalkıştıklarında hiç bir protestoda bulunmamışlardı.

Gazeteler, Televizyon ve radyo Helsinki'den az söz ediyor; bu, bilinen büyük suskunluk komplosudur. Bununla beraber belirtmek gerekir ki, soğuk savaş tarzındaki bir propagandaya rağmen, silâhlanma yarışının durması ve silâhsızlanma için bu yılın ilkbaharında toplanan New York Ulusal Forumu, bundan önceki barış taraftarları konferanslarından çok daha geniş halk tabakalarının, çok daha fazla sayıda tanınmış kişinin desteğini kazandı.

Bizi bekleyen güçlükleri küçümsemiyoruz; yönetici çevrelerin siyasetinde tehlikeli değişikliklerin olasılığını hesap dışı bırakmıyoruz. Gerçekten sağlam bir barış yolundaki engelleri ortadan kaldırmak için, tüm ülkelerde işbirliği arzusunun üstün gelmesi gerekir. Helsinki konferansı örneği bizim için bir ilham kaynağıdır. Bu konferans direngen ve uzun süreli bir mücadeleden sonra toplandı, anlaşmaları aylarca süren tartışmaları gerektirdi. Ama sonuç, bu çabalara değiyordu...

Macaristan'da 1918 Ekim Devrimi ve onu izleyen Macaristan Sovyetler Cumhuriyeti

24 Kasım 1918 Macaristan Komünist Partisi'nin (bugünkü adıyla Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin) kuruluşudur. 1918 ekiminde, monarşiye karşı işçi sınıfının ve geniş kitlelerin aktif çabasıyla gerçekleşen burjuva demokratik devrimi, Macaristan tarihinde, 1918 Ekim Devrimi diye adlandırılır. 1917 Büyük Oktobr Devriminden esinlenen Macaristan halk kitlelerinin gerçekleştirdiği 1918 Ekim Devrimi, Macaristan'da önemli bir devrimci dönemin başlangıcı olmuş ve bu ilerici hükümeti, 1919 martında Macaristan Sovyetler Cumhuriyeti izlemiştir. Dünyada, 1917 Büyük Ekim Devriminden sonraki ilk proletarya diktatörlüğü olan bu iktidar, emperyalist güçlerin ve yerli gericilerin karşı devrimci çabalarıyla 1 Ağustos 1919'da yıkılmış ve yerine Horthy faşizmi olarak bilinen azılı karşı-devrimci bir dönem gelmiştir.

Macaristan burjuva demokratik devrimi, işçi sınıfının bu atılımdaki rolü ve gene işçi sınıfının devrimci kazançlarını sürdürerek proletarya diktatörlüğüne geçmesi, 133 günlük kısa sürede büyük işler başarıp, Macar emekçilerine yeni olanaklar kazandırması, ama buna rağmen ayakta duramayıp yıkılması, dünya devrimci tarihinde, işçi sınıfı pratiğinde zengin bir deneydir. Gene bu on aylık ve özellikle 133 günlük dönem, Macaristan işçi sınıfının ve emekçi halkının anıtlaşmış kahramanlık sayfaları arasında saygın bir yer tutar. Macaristan işçi sınıfı partisinin kuruluşunun 58'nci yıldönümünde, bu çok önemli tarih sayfalarını özetleyen bir çeviriyi yayınlıyoruz. İLKE'nin ağustos 1976 tarihli sayısında başladığımız Dünya Komünist Hareketinin Stratejisi adlı bilimsel inceleme serisinin birinci bölümünde sözünü ettiğimiz bu tarihsel olaya, böylece daha yakından değinmiş olacağız.

İLKE

ÖNCE GEÇENLER:

Birinci Dünya Savaşı dünya tarahinde hiç kimsenin, ne sıradan askerlerin, ne de yüksek kademedeki politikacıların savaş patlak verdiği sırada akıllarından geçirmedikleri değişiklikler getirdi. Başlangıçta Müttefiklerin askerî amaçları arasında, savaştıkları Avusturya - Macaristan Monarşisinin ortadan kaldırılması yoktu. Amerikan Cumhurbaşkanı Wilson'un Kongre Mesajının ünlü On Altı Noktasından Habsburg Monarşisine değinen 10. nokta şöyleydi: «Uluslar arasındaki yerlerin korunup teminat altına alınmasını istediğimiz Avusturya - Macaristan halklarına kendilerini geliştirmeleri için en özgür fırsatlar bağışlanmalıdır.»

Ama bur gerçek durumu yansıtmıyordu. Savaş ilerledikçe, askerî durum geliştik;é, gerek Müttefikler gerekse Mihver Devletleri, tarafsızlıklarından vazgeçmeye razı olan ülkeleri kendi yanlarına çekerek karşı tarafı zayıflatmaya çalıştılar. Müttefiklerin siyaseti daha başarılı oldu: Zafer umuduyla, o zaman hiç de denetimleri altında olmayan toprakları bol keseden vadettiler. Örneğin, 26 Nisan 1915 tarihli Londra Antlaşmasında Tirol ve Adriatik bölgesinin bazı yerlerinde İtalyanların, bazılarında Yugoslavların oturdukları birkaç kesimi İtalya'ya vadediliyordu. Bunun sonucu olarak da 18 Ağustos 1915 tarihli bir muhtırada Sırbistan'a istediği topraklar vadediliyordu: Bosna, Hersek, Hırvatistan vb. Transilvanya, Bukovinya, Banat ve Transilvanya dışında Macarların oturduğu bölgeler üzerinde Romanya'nın haklarını tanıyan Bükreş Antlaşması 17 Ağustos 1916'da imzalandı. Müttefikler Çekoslovak Milli Komitesini (Masaryk, Beneş, Stefanik geçici bir hükümet olarak tanıdılar. Bu hükümet 1915 - 16'dan başlayarak faaliyetlerine devam etti. Müttefikler Çekoslovak Milli Komitesiyle yazılı bir anlaşma imzalamamışlardı ama, Çekoslovak Milli haklarının tanındığı belliydi. Bu, sadece Monarşinin ortadan kalkması değil, bazılarının karşı gelişine rağmen, bin yıldır Karpat havzasında oturmuş olan tarihi Macaristan'ın da yokolması demek oluyordu.

Monarşi içinde gittikçe artan milliyetçi istekler sosyal çatışmalarda çıkış noktası buluyordu. Müttefikıer bu gerginlikleri plan ve çıkarlarından yana yontuyorlardı. İlk başlarda halk sosyal ve siyasal durumlarının düzelmesinden ve savaşın tezelden sona ermesinden başka şey istemiyordu. Ancak, savaşın ikinci yarısında bağımsız millet olmanın ve ana vatana katılmanın üzerinde daha çok durulmaya başlandı. (öneğin, Romanyalılar bunu istiyordu). 1918 yazı ve sonbaharında askerî durum bu isteklere bir gerçeklik kazandırınca, hızla patlama noktasına gelindi.

Müttefiklerin zaferi, savaş içinde varılan anlaşmalar ve milli akımlar olayların ilerdeki gelişmesini etkiledi. Macaristan'ın da geleceği bu güçlerin faaliyet alanında biçimlendi.

Macaristan'da çoğunluğu köklü demokratik bir değişme istiyen ve Kont Mihali Karolyi etrafında toplanan siyaset adamları, ayrıca Sosyal - Demokratların öncülük ettiği işçi hareketi savaşın durmasını ve Monarşinin Almanlardan yana siyasetinin bırakılmasını istiyorlardı. Karolyi'nin küçük, fakat etrafında Macar aydın ve politikacılarının bulunduğu grubu Müttefiklerden yana bir tutumda diretirken bunu yalnız dış siyaset açısından düşünmüyorlardı. Onların gözünde Batıya dönük bir dış siyaset demek Macaristan içinde demokratik sosyal ve ekonomik değişimler demekti. Herkesin gizli oy hakkı, siyasi özgürlük, toprak reformu, milli azınlıkları için daha kapsamlı haklar ve tabii, savaşın hemen sonuçlanması konularında diretiyorlardı.

EKİM 1918:

1918 Ekim sonuna doğru Monarşi çözülüyordu. Tamamen yıkılışı birkaç günlük bir meseleydi artık. İmparator Şarl'ın İmparatorluğu federal temele göre yeniden düzenlemek için yaptığı açıklama bu yıkılışı durduramazdı.

25 Ekim'de nihayet Macaristan Milli Konseyi kuruldu. Monarşinin öbür kesimlerinde buna benzer örgütler çok daha önce kurulmuştu. Milli Konseyin başında Mihali Karolyi bulunuyordu, fakat İmparator bir kabine bunalımına rağmen Karolyi'yi başbakan yapmaya yanaşmıyordu. Halk ise buna son derece öfkeleniyordu.

Yukardan teşvik görmeyen şeyin aşağıdan başlanıp uygulanması zorunluğu vardı. Budapeşte'de sokak ve fabrika gösterileri ve çarpışmalar günlük olaylardan olmaya başladı. Orduda Askeri Konseyler kuruldu. Sosyal Demokrat partisi işçileri yatıştırmaya çalıştı, fakat kendilerine anti-militarist ve sosyalist devrimci diyen radikal gruplar ve Sovyet Rusya'dan vatana dönen savaş tutsakları rejimi devirmek için örgütlenmeye uğraşıyorlardı. Artık hiç kimse hükümete iktidar kaynağı olarak bakmıyordu. Askeri birlikler, polisler, işçiler, çeşitli mesleklerin temsilcileri hep birden Milli Konseyi desteklemek için söz verdiler.

31 Ekim arifesi radikal değişikliği getirdi. Sokaklarda gösteri yapan halk yığınları başkentten bir askeri trenin kalkmasını engelledi. Askerler de kendilerine katılınca hep birden hkümet binalarını, Posta İdaresini işgal ettiler. Binalardan hanedan artmasını söktüler. Askerlerin ve birçok subayların üniformalarına Avusturya - Macaristan Ordusu işaretlerinin yerine pat çiçeği takıldı. Budapeşte askeri komutanlığının eli kolu bağlanmıştı: Ne Macar askerleri ne de Macar başkentinde bulunan başka ülkelerden askerler devrime karşı silâha sarılmaya yanaşmıyorlardı. Devrim lideri olarak bilinen Milli Konsey eyleme katılmadan gerçekleşiverdi.

Bundan sonra, İmparator Şarl mecburen Mihali Karolyi'yi başbakanlığa atadı ve Karolyi'nin Radikal partisiyle Sosyal Demokrat partinin katıldığı bir koalisyon hükümeti kuruldu.

Devrim hükümetinin krala sadakat andı içmiş olması, Macaristan'da 1918 Sonbaharının sonuna doğru bir dizi çelişmelerin sonucu olarak gelişen acaip durumu aydınlığa çıkarmaktadır.

İç siyasetin temel çelişkisi 31 Ekim'in farklı açılardan görülmesinden doğuyordu. Hükümet partileri ve Karolyi'nin kendisi sanıyor ve umuyordu ki, devrimin iktidarı ele geçirişi ve bunun şimdi meşrulaşmış olmasıyla, iş bitmişti. Devrim sonuçlanmıştır, savaştan sorumlu tutucu rejim devrilmiştir ve iyi düşünülmüş bir reformlar devresi başlayabilecektir. Öte yandan, işçiler ve topraksız köylüler Karolyi hükümetinin atanmasının yeni radikal ekonomik, siyasal ve sosyal adımların atılmasında bir başlangıç olduğu kanısındaydılar. Karolyi ve hükümeti durumu ve kendi görevlerini, İkili Monarşi evresindeki koşullar ve istekler ışığında görüyorlar ve bundan dolayı mülk ilişkilerini ve sosyal kuruluşu bozmadan köklü demokratlaşma istiyorlardı. Batıda çok daha önceleri yer almış olan burjuva devrimlerin yolundan gitmeyi umuyorlardı.

Oysa, kitleler durumu tümüyle başka açıdan görüyorlardı. Onlarca izlenilmesi gereken şey, Rusya'daki Sovyet devrimi ve onun platformu idi. Bu demek değildir ki, o zaman Macaristan'da yaşayan milyonlar, Sovyet devriminin anlamını açıkça kavramışlardı. Ama iç güdüyle (bir kısmı da, elbette bilinçli olarak) siyasî iktidarı işçilerin ele geçirmesini, hemen mülkiyete tazminatsız el konulmasını, geniş feodal toprakların dağıtılmasını, tesis ve fabrikaların devlet eline geçmesini, çalışma fırsatlarının geliştirilmesini ve ücretlerin arttırılmasını umuyorlardı. Cepheden ve tutsaklıktan dönen askerler için yapacak iş bulunmayışı özellikle hayatî bir sorundu. (Bu durumu anlatmak için şunu belirtmek yeter: Hükümet 22 Kasım 1918'de bir gönüllü giysi toplama kampanyası açma zorunda kalmıştı, çünkü az sonra kış bastıracağından paçavralar içindeki askerlerin giyecek hiç bir şeyleri yoktu).

Temeldeki bu görüş farkı yüzünden kitlelerle Hükümet arasında uzaklaşma ve çatışma gittikçe büyüdü. 24 Kasım 1918'de Macar Komünist Partisinin kurulmasının da bir rolü oldu. Macar komünistlerinin ilk örgütleri Ekim Sovyet Devriminin hemen ardından Sovyet Rusya'da savaş tutsakları kamplarında kurulmaya başlamıştı. Bu savaş tutsakları ve liderleri yurda döndükten sonra, uzlaşma yolları aramakta olan Sosyal Demokrat Partinin ılımlı siyasetinden hoşnut olmayan radikal gruplar da komünistlere katıldılar. Rusya'da seçkin bir örgütçü olan ve Lenin'in yakın çevresinde çalışıp saygınlık kazanmış olan Bela Kun, Macar Momünist partisi yöneticileri arasında yer aldı. Bu parti ülkedeki hoşnutsuzluğu siyasi bir harekete dönüştürdü.

Hoşnut olmayanlar köylerde resmi memurların aleyhine döndüler. Macar Komünist Partisinin programı sınıf mücadelesini ikinci ve bu kez proleter bir devrimi, günlük siyasette Hükümetin ürkek ılımlılığına ve Sosyal Demokratların buna benzer siyasetine karşı durmayı içeriyordu. Kısa zamanda halk arasında çok benimsendi ve kitlelerin desteğini sağladı.

Komünistler, haklı olarak, devrimi gerçekleştiren sınıfın işçi sınıfı olduğuna göre, denetimi işçi sınıfının ele alması gerektiğini söylüyorlardı. Şu da bir gerçektir ki, koalisyon ortağı olan orta sınıf partileri geniş örgütleri ve çok sayıdaki üyeleri tarafından desteklenmiyordu. Aslında orta sınıf hükümetin başlıca gücü ve dayanağı Sosyal Demokrat Partisiydi ve bu parti geniş kitleleri seferber edebilecek biricik partiydi (sendikaların üyeleri aynı zamanda Sosyal Demokrat Partisi üyeleriydi ve 1918 sonunda Macaristan'da örgütlenmiş işçilerin sayısı yedi yüz bini bulmuştu). Fakat bir yandan Hükümetle işçiler ve topraksız köylüler arasında çatışma büyürken öte yandan Sosyal Demokrat Partisi liderliğiyle büyük sayıda üyeleri arasındaki uçurum açılıyordu. Parti Yürütme kurulunda bile Komünist eğilimli olan ve zaten sonradan onlarla birleşen grup daha çok güç ve etki kazanmaktaydı.

Karolyi ve meslek arkadaşları liberal bir demokrasi yaratılmasını savunuyorlardı ve hükümet denetimini bu programla kazandılar. Ne var ki, durum ilk başından beri devrimin daha da gelişmesine gebeydi. Yani ikinci bir devrime, proletarya diktatörlüğüne götürecek bir nitelik taşıyordu. Karolyi ve arkadaşları olayların bu yolda gelişmekte olduğunu görememelerinin belli bir sonucu olarak bu akımı durdurmaya kalkıştılar. Ama bu, var olan koşullar içinde uzun sürdürülemezdi. Hele Kasım 1918'de siyasi arenada salt solcu güçler konuşmuyor, o güne kadar olan gelişmeler pek fazla, pek radikal gören ve eskiye dönmeyi uman gericiler de cirit oynuyorlardı. Karolyi'ye, Hükümete ve sola karşı olan güçler daha o zamandan kont Istvan Bethlen ve Gylua Gömbös etrafında toplanmaktaydılar. (Gömbös o zaman bir kurmay binbaşıydı, ikisi de daha sonraları başbakanlık yaptılar.) Karolyi'nin kendi partisi içinde bile bir tutucu sağcı grup belirmekte idi. (Marton Lovaszy, Kont Tivadar Battyany ve başkaları) Bunlar Karolyi'nin programını fazla uzlaşıcı buldular. Komünistlerin örgütlenme eylemlerini ve kitlerlerin hiç durmayan kıpırdamalarını düşmanca bir kuşkuyla izlediler ve sonunda Karolyi'den koptular.

MACARİSTAN VE BÜYÜK GÜÇ SİYASETİ:

Mihver Devletleri henüz ateş kesi imzalamadan Monarşinin dağılışı gerçekleşti. 28 Ekim'de Çekler, 29 Ekim'de Hırvatlar, 30 Ekim' de Slovaklar Krallıktan ayrıldıklarını bildirdiler; Romen Milli Konseyi ortada belirdi, Avusturya'da bir burjuva demokratik devrim olmaktaydı ve Macaristan'da Mihali Karolyi başbakan olmuştu.

3 Kasım'da Avusturya - Macaristan Monarşisi Padua'da Müttefiklere koşulsuz terkedildi. Müttefiklerin Balkan ordusu Almanya'ya doğru ilerlemeye devam ediyordu. Böylece, ateş-kese rağmen tarihi Macar topraklarının işgali başladı. Askerlerin hareketini etkileyen salt Büyük Devletlerin çıkarları değildi; Romanyalılar, Güney Slavlar ve Çekoslovaklar da hak ileri sürüyorlardı. Karolyi hükümeti yeni bir anlaşmayla (13 Kasım) bir sınır hattı çizme zorunda kaldı, ama buna uyan olmadı. Kasım ve Aralık aylarında, savaş içinde imzalanan anlaşmalar ve verilen sözler sonucu olarak Transilvanya, Slovakya ve Güney Macaristan işgal edildi.

Müttefiklerin tavrı ve işgal, ciddî sonuçlar doğurdu. Mihali Karolyi'nin başlangıçta halk tarafından tutulmasının baş nedenlerinden biri, onun Müttefiklerden yana olan siyasetinden dolayı Büyük Devletlerin Macaristan'a yakınlık duyacaklarının ve Karolyi'nin içten demokratik niyetlerini anlayışla karşılayacaklarının sanılmasıydı. İşgalin doğurduğu hayal kırıklığı Batı Devletlerine karşı nefrete dönüştü ve burjuva demokratik sisteme karşı duyulan hoşnutsuzluk arttı. Karolyi'nin halk gözünde itibarı hızla sönmeye başladı.

O sırada Macaristan'da bulunan İngiliz

gazetecisi Ellis Ashmed Barlett durum hakkında şunları yazdı: «Halk Müttefikleri kurtarıcılar olarak kabul etmeye ve geçmişi unutmaya hazırdı. Fakat bu duygu yavaş yavaş söndü. Çünkü yenilginin acı suyunun son damlasına kadar içme zorunda olduklarını seziyorlardı artık.»

Kısa zamanda birkaç milyon insana tarihi Macaristan'ın dağılışını anlatmak ve kabul ettirmek gerekirdi. Ama son dakikaya kadar bu insanların gözünde milli varlığın biricik şekli buydu. İkili Monarşiyi deviren işçi sınıfı bile «tarihi Macaristan» kavramıyla büyümüşlerdi.

Gene de, Mihali Karolyi ve Hükümeti Büyük Devletlere güven duyuyorlar ve herşeyden önce Başkan Wilson'un duyurduğu ilkelere inanç besliyorlardı. 30 Aralık 1918'de Karolyi şöyle dedi: «Bizim bir tek ilkemiz var: Wilson, Wilson ve gene Wilson. Olayların Amerika'ya zorladığı görev Avrupa'ya yepyeni bir biçim vermek, öcalma düşüncesini ortadan kaldırmak, bir tek kişinin ruhunda bile küskünlüğün acısını bırakmayacak bir barış yaratmaktır.» Daha sonraları Karolyi anılarında şunları yazdı: «Wilson'un düşüncelerini başkalarına anlatabilecek güçte olduğuna güveniyorduk ve en elverişsiz koşullar içinde bile en büyük savunucusu olduğu ulusların kardeşliği içinde yerimizi bulacağımıza inanıyorduk. Komşularımızı dünün Macaristan'ının ölmüş olduğuna inandırmak için feodalizmden kopuşumuzu tamamlamak zorundaydık.» Ama Macaristan'ın durumunu kesinleştiren bu düşünceler olmadı.

Acı da olsa, savaşın ve İkili Krallığın milliyetçi siyasetinin bedelini ödeyecek olan, burjuva demokratik sistemdi. Zaferi kazananlar yenik olarak onları görüyordu. Ne büyük devletler ne de komşu uluslar onların değişen siyaset ve amaçlarını anlayışla karşıladılar. Birleşik Devletler ve İngiltere, Orta ve Doğu Avrupa işlerinde girişimi Fransa'ya bıraktılar, çünkü onların ivedi çıkarları başka bölgelerde idi. Öte yandan, savaş içinde özellikle Monarşinin dağılışını ve tarihi Macaristan'ın ortadan kalkışına kesinlik veren antlaşmaları Wilson imzalamıştı ve bu antlaşmalara tam olarak uymaya hiç niyeti yoktu. Macaristan durumu sözkonusu olduğunda İngiltere'nin geleneksel güçler dengesi siyaseti, gelişmeleri engelleyici bir kuvvet oldu. Karolyi'nin tutumunu bu iki öğe biçimlendirmişti.

Çağdaşlarının «Kaplan» diye andıkları Clemenceau'nun temsil ettiği Fransız siyaseti Almanya'nın ve müttefiklerinin iyce zayıflatılması ve gelecek için bir ittifaklar sistemi kurma çabasındaydı. Bu iki amaç Clemenceau'nun gözünde Fransa'nın geleceği için gerekliydi. Çekoslovak, Romanya, Polonya ve Yugoslav isteklerini destekleyenler en başta Fransız siyaset adamlarıydı.

Devrimin yayılmasını önleme, yeni Avrupa düzenini burjuva bir çerçeve içinde normalleştirme ve bunlarla birlikte Sovyetler Birliği'ne müdahale savaşı, bu siyasetin gerektirdiği çabalardı. Clemenceau'nun plânı; Sovyetler Birliği'ni tek başına bırakmak ve Almanya'yı da çember içine almak amacı güdüyordu.

Bu koşullar altında, yenilgiye uğramış Macaristan'ın sesinin duyulmamasına şaşılmaz. Hattâ karşı-devrim siyasetinin saldırgan temsilcilerinin (Fransız General Foch ve Churchill) değerlendirmelerinde, Karolyi hükümeti ülkede sola kaymayı durduramadığından, Macaristan daha da az olumlu karşılanıyordu. O zaman Amerika'nın, İsviçre maslahatgüzarı Stoval 5 Kasım 1918'de Macaristan hakkında şöyle yazmıştı: «Bir adım daha sola kayış Bolşevizmin kabulü demek olur.»

Müttefikler Karolyi'nin görüşüne başvurmadılar onun durumunu düşünmediler ve onunla imzaladıkları anlaşmalara kulak asmadılar. 1918 sonunda Macar Bakanlar Konseyinin bir toplantısında Karolyi tüm hükümet adına şu açıklamada bulundu: «...işleri bir çözüme bağlamazlar, anlaşmaları hiçe saymaktan vazgeçmezlerse, Hükümet işten el çekerek Fransızların ülkeyi askeri diktatörlükle yönetmelerine göz yumacak.» Hükümet artık işinin bitmiş olduğu kanısındaydı.

Bu durum içinde Komünistlerin, hem Müttefiklerinden yana olan Macar dış siyasetine karşı çıkmaları, hem de Hükümetin müttefiklerden kopup Sovyet Rusya ile ittifak çabasına girmesini istemelerinin halk arasında aynı derecede geniş destek görmüş olmasında

şaşılacak bir yan yoktu. Nitekim zamanın en çok sevilen Sosyal Demokrat liderlerinden biri olan Dezsö Bokanyi durumu şöyle değerlendiriyordu: «Anlıyoruz ki, tüm bildiri (Wilson'un on dört noktası) hayal kırıcı bir şeydi. İngilizlerle Fransızlar hakkındaki büyük sözler değersizdi ve artık salt Sovyet yıldızı parlıyordu.»

BÜTÜNLÜK VE KOMŞULARLA İLİŞKİLER:

Karolyi ve siyasî arkadaşları Hükümet denetimini ele geçirmezden önce Monarşinin halklar siyasetini çok sert eleştirmişlerdi. Oskar Jaszi, Tuna havzası halklarının federasyon biçiminde birlikte yaşamaları için halklara özerklik bağışlayacak bir plan hazırladı ve tasarladığı federasyona «Doğu İsviçresi» dedi. Endry Ady, Bela Balazs, Marcel Benedek, György Bölöni gibi ünlü Macarlar ve daha başkalarınca imzalanan bir bildiri de federasyondan yana idi. Gerçekten Hükümet halklara özerklik bağışlamıştı. Örneğin o zaman Kuzey-Doğu Macaristan olan Ukraynalılar gibi.

Yalnız, halkların Macaristan'dan tam ve kesin olarak kopmasına göz yummaya hazır değillerdi. Hattâ en geniş kapsamlı ödünleri ve planları tarihi Macaristan'ın bütünlüğünü üzerine inşa edilmişti.

Böyle koşullar ileri sürdüklerinden dolayı görüşmelerden hiç bir sonuç elde edilemedi; bağımsızlık ulus olma ateşi duymaya başlayan halkları durdurmak imkânı yoktu. Yalnız Müttefiklerin genel siyaseti değil, Prag ve Bükreş Hükümetlerine verilen vaatler de görüşmelerden sonuç alınmasını umutsuz kılıyordu. Çeşitli halkların oturdukları toprakların zaten Romanya, Çekoslovakya ve Yugoslav askeri işgali altında bulunmaları bir oldu bitti durumu yaratmıştı.

Öyle de olsa, Karolyi Hükümeti komşu ülkelerle temas kurmaya ve ilişkileri geliştirmeye çalışıyordu. Avusturya ile bu kolaydı, çünkü iki ülkenin birçok bağları vardı ve aralarındaki toprak çatışması Çekoslovaklarla ve Romenlerle olan toprak çatışmaları kadar sert değildi.

Karolyi'nin ilişki kurulmasına son derece önem verdiği Prag ise bu yolda bütün girişimlere kulağını tıkadı. Romanya ile bir çözüm yolu bulmak amacıyla Hükümet oraya bir temsilci bile yollayamadı. Yalnız Yugoslavlarla görüşmelerden bir şey umulabilirdi. Hattâ bu görüşmelerde bir Polonya-Macaristan-Yugoslavya bloku sözkonusu bile oldu. (1930'ların sonuna ve 40'ların başlarına doğru Başbakan Pal Teleki'nin plânlarında da buna benzer düşünceler vardı.)

1919'a girerken, halklar çatışması yüzünden çeşitli burjuva hükümetler Karolyi hükümetiyle işbirliğine yanaşmadılar. Oysa bunların iç siyasetleri arasında hiç bir temel ayrılık yoktu, özellikle Çekoslovakya sözkonusu olursa. Monarşinin yıkıntıları üzerinde gelişen devletlerin siyasi liderleri, kendi iç sosyal sorunlarına kendi milli çözüm yollarını bulmak istiyorlardı. İç sorunlara toprakları genişleterek çözüm getirmeyi istiyorlardı. Müttefiklerin de dostça desteğini gören bu politikaya işçi sınıfı hareketi karşı koyacak kadar güçlü değildi.

Orta sınıfın tutumuna karşı, işçi sınıfı hareketi haklı milli isteklerin yerine getirilmesi yanında sosyal devrim istiyorlar, Tuna havzasının burjuva değil sosyalist yoldan düzene sokulmasını umuyorlardı. Rus devrimi adına Lenin, Sverdlov ve Kamenev 3 Kasım 1918 de Monarşiyi parçalayan halklara şu mesajı yolladılar: «Şuna yoğunlukla inanmış bulunuyoruz ki, Alman, Çek, Hırvat, Macar ve Sloven işçileri iktidarı kendi ellerine alır ve ulusal kurtuluş işini tamamlarlarsa, özgür halkların kardeşlik içinde bir ittifakını kurarlar ve birleşik güçleriyle kapitalistlerin hakkından gelirler.» Ayrıca, Monarşi ortadan kaldırıldıktan sonra ulusal burjuvaziye de bel bağlamaması konusunda uyarıda bulundular.

Ne var ki, olayların gelişimi henüz koşulların buna hazır olmadığını ve bu koşulların çözülmesi için ulusal amaçlar ve burjuva görüşlerin daha etkili olduğunu gösterdi. Zafer kazanmış olanlar da bu görüşleri destekliyorlardı.

HÜKÜMET TEDBİRLERİ VE YANKILARI:

Hükümet üzerinde iç baskı öyle güçlüydü ki birçok bakımlardan bu baskıya karşı direnemedi. Anayasının şekli sorununda bile bu belliydi. Hükümet krala sadakat andı içdiyse de, daha 1 Kasım'da bu andın yükümünden arınmayı istemek zorunda kaldı ve 16 Kasım' da, kamu isteğini yerine getirerek Cumhuriyet ilân etti. György Lukacs 10 Kasım 1918'de yayınladığı bir yazısında bunun nedenlerini anlatarak Cumhuriyet yönetim biçimi isteğini şöyle dile getirdi: «Cumhuriyet isterken, isdetiğimiz şey, toprak reformu, vergi reformu ve yeni bir sosyal sağlık sistemi, yeni okullardır, başka bir deyimle biz Macaristan'ın içinde iktisadî ve sosyal bir yeniden doğuş istiyoruz.»

Avusturya - Macaristan İkili Monarşisi, Macaristan'la Avusturya'nın ortak bir kral yoluyla birliği ortadan kalkmış olduğundan, burjuva demokratik rejim daha önceleri Avusturya ve Macaristan'ın ortaklaşa sorumlu oldukları alanlara da bağımsız bir Macar Dışişleri Bakanlığı ya da yabancı elçilikler olmadığı gibi, para basan bir Macar bankası da yoktu. Karolyi iktidarı altında, 9 Kasım gibi erken bir tarihte Dışişleri Bakanlığının ve yabancı ülkelere elçiliklerin örgütlenmesi başladı, ordunun yeniden örgütlenmesi ise 11 Kasım'da başladı. Yeni durum içinde bu, askerlerin silâh altından çıkarılması demekti. Malî işlerin de düzenlenmesi için adımlar atıldı.

Yıllar boyu Macar siyaset hayatında genel ve gizli oy sistemi isteği başlıca sorundu ve işçi sınıfı ve sol akımların en başta gelen isteğiydi. Onun için Bir numaralı Halk Kanununun seçim hakkıyla ilgili oluşu ve kadınlara oy hakkı tanınması sembolik bir anlam taşıyordu. İki numaralı Halk Kanunu ise basın özgürlüğünü, genellikle görüş, toplantı vb. özgürlüklerini teminat altına alıyordu.

Hükümet en ivedi siyasî istekleri yerine getirdiği kanısındaydı. Malî bakımdan ise durum çok daha zordu. Bir zamanlar Avusturya - Macaristan Monarşisinin ve onun için de tarihi Macaristan'ın kurmuş olduğu ekonomik birim birden bire parçalanmıştı. Macar bölgeleriyle işgal altına giren bölgeler arasında ticaret durmuştu ve bunun sonucu olarak Hükmet Güney bölgelerinde, verimli Bacska ve Banat bölgelerindeki yiyecek ambarlarını artık denetliyemiyordu. Savaş yılları içinde ihtiyatlar tükenmişti ve Müttefikler ekonomik ablukayı sürdürdükleri için yeniden stok yapmak da imkânsızdı. Fabrika ve maden ocakları da tamamen durmuş olan iktisadî faaliyet ve savaş imalatından, barış faaliyetine geçiş çözülmesi gereken sorunlardı. Mal ve ham madde kıtlığı, güven eksikliği, mal sahiplerinin bile açıkça yaptıkları sabotaj yüzünden imalat felce uğruyordu. Malların dağıtılacağı düşüncesiyle büyük toprak sahipleri en ivedi tarım faaliyetinin bile yürütülmesine bakmamışlardı. Savaştan ve tutsaklıktan dönen askerler işsizdi ve ülkede de çok kişinin işi yoktu. Aralık 1918'de işsizlerin sayısı bir milyonu aşıyordu.

Hükümetin bu durumu köklü bir şekilde düzeltilebilmesi beklenemezdi. Bütün yapabildiği şurda burda bir parça onarma ve yaraları sarmaydı. Ama bütün istek ve dilekleri yerine getirmesi hiç düşünülemezdi.

Devletleştirme uygulanamadı. Yalnız başkent Budapeşte'deki halk taşıma sistemi devlet eline geçti. İşçiler bunu yeterli bulmadılar ve Budapeşte'de ve başka şehirlerde birbiri ardına fabrikaları ve maden işletmelerini işgale başladılar, fabrika sahipleri ve yönetim kurullarının elinden çıkıp, İşçi Konseylerinin eline geçiyordu. Hükümet buna karşı güçsüz durumdaydı ve sonunda, yapılanların meşru olduğunu kabul zorunda kalıyordu. Önceki yılların en büyük taleplerinden olan sekiz saatlik çalışma gününün kanunla zorlanmasının artık hiçbir anlamı kalmamıştı. Hükümet hemen her gün kendisine karşı gösteride bulunan işsizlerin durumunu hiç de düzeltmemişti. Büyük çapta mal eksikliği ve artan fiyatlar yüzünden işsizlik ücretlerinde yapılan artış bile fayda etmiyordu.

Hükümet ayrıca yönetim kadrosunu yeniden örgütlemeye ve demokratlaştırmaya başladı. Hükümetin bunda iki amacı vardı, bir yandan vilâyetlerde devrimci yoldan kurulmuş olan Millî Konseylerin ya da İşçi Kon-

seylerinin rolünü sınırlamak, öte yandan da yeni rejime karşı cephe alan ve bu rejimin aldığı tedbirleri sabote eden eski kadroyu uzaklaştırmak. Fakat daha Ocak 1919'da kitleler burjuva partilerinden olan yeni liderlerinin büyük çoğunluğunu istemiyorlardı. Bazı vilâyet ve belediyelerde işçiler yönetim kadrosunu kovup liderliği ele aldılar. Hükümet olup bitenleri kabul etmekten ve yeni liderleri «kanuna aykırı olarak»» ele geçirdikleri mevkilerde bırakmaktan başka bir şey yapamadı.

Macaristan'ın demokratik yoldan değişimi için gerekli bir koşul demokratik bir toprak reformu ve büyük toprak sisteminin ortadan kalkmasıydı. Bunu yapmadıkça Karolyi rejimi kitlelerin sevgisini pek kazanamazdı. Bu yolda baskı o derece güçlüydü ki, daha Kasım 1918 gibi erken bir tarihte büyük topraklar mülksüz köylüler tarafından işgal edilmişti ve 1919 yılı başlarında bu akım yeni bir hız kazandı. Topraksız köylüler toprakların yeniden dağıtılmasına başlamadılarsa da birçok büyük topraklara ortaklaşa elkoydular.

Bundan az sonra, barış konferansının bir oturumunda (12 Mart, 1919) Lloyd George da Macaristan'da toprak ilişkilerinin orta çağdan kalma nitelikte ve belki de Avrupa'nınen kötü örneği olduğunu ve bundan dolayı bu derece devrim gerektiren pek az ülke bulunduğunu söylemiştir.

Toprak Reformu Kanunu 16 Şubat 1919'da onaylandı. 710 dönümü aşan büyük topraklara elkondu ve bunların toplu işgaline izin verildi. Büyük toprak sisteminin ortadan kaldırılışı tarihi bakımdan anlam taşıyordu. Bu iktisadî olmaktan çok siyasi bir sorundu. Eğer gerçekleşseydi Macar topluluğunun tüm kuruluşunu kesinlikle değiştirirdi. Burjuva demokratik hükümetten önce hiçbir rejim buna benzer bir tedbire karar vermemişti ve ancak 1945'ten sonra benzer tedbire başvuruldu.

Toprak Reformu Kanununun onaylanmasına rastlayan olaylar ise açıkça çok geç kalındığını göstermiştir. Büyük toprak sahiplerinin sabotajları ve toprak dağıtma komitelerindeki yolsuzluklar kanunun yerine getirilişini engelledi. Mihali Karolyi'nin kendi topraklarını dağıtışı o bölgede bu gün bile halkın andığı parlak bir örnekti, fakat bu «dönek» tarafından verilen örneğin uygulanmasını ne Macar aristokratları ne de toprak beyleri istiyordu.

BURJUVA DEMOKRATİK SİSTEMİN YENİLGİSİ:

1919 yılı Macaristan'da bir kabine buhranıyla başladı. Kısmen kendi istekleriyle kısmen de örgütlenmiş işçilerin ve askerlerin istekleri sonucu olarak Karolyi'nin kendi partisinden birkaç bakan Karolyi'nin sola dönük siyasetini daha fazla desteklemek istemedikleri için Bakanlar Konseyinden istifa ettiler. Ayrıca koalisyonda en kuvvetli olan Sosyal Demokrat Partisi, Komünistlerin etkisinin arttığı oranda zayıfladı. Sonunda, bir uzlaşma esasına göre parti adamı olmayan, fakat Karolyi'den yana olan Denes Berinkey'nin başbakanlığı altında ve daha çok sayıda Sosyal Demokrat Bakanlarla yeni bir kabine kuruldu. 11 Ocak 1919'da Mihali Karolyi geçici olarak Cumhurbaşkanı seçildi.

Ama durum çözülmüş olmaktan çok uzaktı. İngiliz generalleri AC. Coolidge'in, A.E. Taylor'un ve Sir Thomas Cuninghame'ın ve daha başkalarının Paris'e ulaştırdıkları bilgi buydu. Cuninghame, Karolyi'ye açıkça Macar Hükümetinin Komünist harekete karşı harekete geçmesini beklediklerini söyledi. Bazı bakanlar ve burjuva zihin adamları Komünistlere karşı gelmek istiyorlardı. Bakanlar Kurulunun birkaç oturumunda ne yapılması tartışıldı fakat hiç bir parti sorumluluğu yüklenmek istemedi.

Ama Şubat 1919'da yer alan bir gösteri Komünist Partisi liderlerini Cumhuriyeti koruma kanununa uygun olarak tutuklama olanağı yarattı. Aynı zamanda Hükümet açıkça karşı-devrimci olan örgütlere karşı da bazı tedbirler aldı. Ama bu tedbirlerde hem çok geç kalındı, hem de sağa karşı bu tedbirler göstermelik kalıyor, Komünistlere karşı uygulanandan çok farklı oluyordu. Buna rağmen Komünist akımın büyüyen gücü ve etkisi tutuklamalarla da sınırlanamadı.

Karolyi'nin şiddete hiç başvurmayışı tutuk-

lanan Komünist liderlerin dışardaki arkadaşları ile serbestçe ilişki kurmalarına yaradı. Böylece komünist liderler hapishane hücrelerinden Hükümete karşı akım örgütleyebiliyorlardı. İşçiler artık liderlerini silâh kullanarak kurtarmaya ve proletarya diktatörlüğünü ilân etmeye hazırlanıyorlardı. Sola kayan Sosyal Demokrat liderler de Komünistlerle görüşmekteydiler. Bunun bir nedeni Hükümetin sürdürmeye çalıştığı güçler dengesinin yakında kitleler tarafından bozulacağını görmeleriydi.

Barış konferansı ve karşı-devrim ve karşı-Sovyet plânları bu gelişmeleri hızlandırdı. 25 Şubat 1919'da General Foch Sovyetler Birliği sistemini kökünden temizlemek için silâhlı bir saldırıya geçilmesini öngören plânını sundu. Dışişleri Bakanları Kurulu reddetti, fakat Foch kendi plânının bir kısmını uygulamayı başardı. Plân şuydu: Ayırım hattını Macar Hükümetinin zararına değiştirmek ve Macar ve Romen tarafları arasında tarafsız bir bölge saptayarak Romanya ordusu tarafındn bir karşı-Sovyet harekete geçilmesini teşvik etmek.

20 Mart günü Müttefiklerin askerî temsilcisi Fransız Yarbay Vix böyle bir bölgenin yaratılmasıyla ilgili bir noktayı Mihali Karolyi'ye verdi. Müttefiklerin bu girişimi Hükümet üyeleri arasında büyük kaygılar doğurdu. İçinde Tüm Macarların oturduğu daha başka bölgelerin boşaltılması için Müttefiklerin isteklerini yerine geçirmeye hiç bir bakan yanaşmak istemiyordu. Ama Müttefiklere karşı açık direnme şansı daha da azdı. Hükümet istifaya karar verdi. Bunun üzerine, Komünistlerle Sosyal Demokratlar arasında birkaç gündür devam etmekte olan konferanslar beklenmedik bir hızla sonuca bağlandı. Gerçek şuydu ki, burjuva devlet adamlarının kendi Sosyal Demokratlar kendi kurumlarının tek başına sorumluluk yüklenemeyecek kadar zayıf olduğu kanısında idiler. Bu yüzden Sosyal Demokratlar Komünist Partisiyle anlaştılar, onların platformunu kabul ettiler ve böylece iki parti birleşti. Yeni kurulan Hükümette bakanlar Komünistlerden ve sosyal Demokratlardan seçildi. 21 Mart 1919'da Hükümet Macaristan'ın burjuva Demokrat Halk Cumhuriyeti olmaktan çıkıp proleter Konsey Cumhuriyeti olduğunu ilân etti.

Olayların böyle dönüşmesi o zaman da, daha sonraları da tartışma konusu olmuştur. Uzun süre yaygın olan bir düşünceye göre Macaristan'da olup bitenlerden başlıca Müttefikler sorumluydu. Aslında bu görüş gerçeklere uygun değildir. Gerçi doğrudur, Batı demokrasileri muzaffer müttefikleri, Karolyi'nin ve bakanlarının onlardan bekledikleri yardım ve desteği verememişlerdir ve Macaristan'daki yeni rejime düşmanca tavır takınmışlardır, fakat onların bu tavrı kişisel duygulara değil Büyük Devlet çıkarlarına dayanıyordu. Macaristan'ın kaderi daha yüklü uluslararası sorunlarla bağımlıydı. Bunlardan biri ve en önemlisi Sovyet devriminin yayılmasını engellemekti. Müttefikler Macaristan'daki iç durumu pek iyi bilemediklerinden verdikleri notanın doğuracağı sonuç hakkında da açık bir fikirleri olamazdı. Niyetleri herhalde burjuva demokratik sistemi devirip işçi sınıfını iktidara getirmek değildi. Ayrıca, 21 Mart'tan sonra Müttefiklerin Macaristan'la ilgilenip Bela Kun'la görüşmelerinin nedeni, Bela Kun'u Mihali Karolyi'den çok sevmeleri değil, Orta Avrupa'dan bir proleter devrimini kendi plân ve siyasetleri için doğrudan bir tehlike olarak görmeleriydi.

Ne var ki, Büyük Devletlerin siyaseti işçi sınıfı iktidarının kurulmasını hızlandırmaktan başka sonuç doğurmadı. Hükümetin reform siyasetinden hoşnut olmayan ve ülkenin uluslararası durumundan umutsuzluğa kapılan büyük Macar kitleleri zaten böyle bir işçi sınıfı iktidarına tam hazır duruma gelmişlerdi. Macar halkı, Macar burjuva demokrasisinin onların umduklarını veremeyeceğini anlamıştı. İsteklerine ve tutkularına cevap veren Sovyet programıydı ve bunun gerçekleşmesi olanağına inanıyorlardı.

Macar aristokrat ailelerinin en zenginlerinin birine mensup olan Mihali Karolyi uzun ve dolambaçlı bir yoldan gittikten sonra devrimle yoldaşlık etmeye, onun lideri olmaya hazırdı. İçtenlikle ve derin bir inançla ülkeyi demokratlaştırmak, toprak reformunun gerçekleşmesini ve herkesin siyasi hak kazanmasını görmek istedi. Ama devrim süresinde Maca

ristan'da burjuva demokrasisinin geleceği hakkındaki değerlendirmelerinin bir çok bakımlardan birer hayal ürünü olduğunu, burjuva demokrasisinin gücünü fazla büyütmüş olduğunu, öte yandan da bir eskiye dönüş için çaba harcayan karşı-demokratik sosyal toplulukların etkisini de küçümsemiş olduğunu anlamak zorunda kaldı. Çözüm yolunu doğru yönden arıyordu ve o zaman fırtınalı olaylara adımını uyduramadıysa da, kendi partisinin üyelerinden ve yakın meslek arkadaşlarından koparak kitlelerin isteklerini anlamada ve komünistlerin önderliğindeki ilericileri ortak olarak kabul etmede en büyük adımları atan o oldu. Kendi isteğiyle istifa ederek ve iktidarı işçilerin eline bırakarak, sadece burjuva demokratik devrimin yenilgisini kabullenmekle kalmadı aynı zamanda yeni ve önüne geçilemez olanı anladığını göstermiş oldu.

Macar aristokratları Karolyi'yi reddettiler, çünkü o sadece devrimin başına geçmekle kalmamış, aynı zamanda ve özellikle kendisi bir aristokrat ve büyük toprak beyi olmasına rağmen bunu yapmıştı.

Öte yandan, ilerlemeden ve demokrasiden yana olanlar —tersine düşünenlere rağmen— ona kendilerinden yana birisi olarak baktılar ve hâlâ da öyle bakıyorlar ve 1918'deki tutumunu eleştirip onun ötesine vardığı, başladığı yolda ilerleyerek sürgündeki hayatında bile faşizme karşı uluslararası uğraşının en önemli kişilerinden biri olduğu için ona büyük saygı duyuyorlar.

KONSEYLER CUMHURİYETİNIN İLÂNI:

21 Mart 1919'da, Kont Mihali Karolyi ve Hükümeti istifa ettikten sonra, birleşen Sosyal - Demokrat ve Komünist Partileri bir hükümet kurdular ve Konseyler Cumhuriyetini ilân ettiler. Kendine Devrimci Yönetim Konseyi (DYK) adı veren yeni hükümet iç programı olarak kapitalist yatırımın ortadan kaldırılacağını ve sosyalizmin kurulacağını açıkladı. Bu yeni hükümetin dış siyaseti halklar arasında dostluk ve barışçı Sovyet Rusya ile bir ittifak imzalandı ve komşu ülkelerin işçi sınıflarına da ittifak teklifinde bulunuldu.

Macaristan Komünist Partisi lideri **Béla Kun** Halk Dışişleri Komiseri oldu; fakat aslında tüm Devrimci İdare Konseyinin işlerine o kılavuzluk etti. Onun liderlik rolü herkesçe kabul edildi, çünkü kendi kişiliği gerek içerde gerek dışarda proletarya diktatörlüğünün simgesiydi.

O zaman, tıpkı Lenin ve bütün Sovyet liderleri gibi, Devrimci Yönetim Konseyi (DYK) üyeleri de Macar örneğini Avusturya, Almanya ve tüm Orta Avrupa'nın izleme olanaklarını düşünüyor ve devrimin Doğuya ve oradan bütün dünyaya yayılma olasılıklarını inceliyordu. Çünkü bunu doğrulayan olaylar vardı, devrim dalgası yükseliyordu. Tuna bölgesindeki yaygın direnişler, Bavyera'da Nisan başlarında ilân edilen kısa ömürlü proleter diktatörlüğü ve Batıda güç kazanmakta olan «Sovyet Rusya'dan elinizi çekin» akımı ve bununla birlikte Macar Konseyler Cumhuriyetini destekleyen gösteriler... vb...

Gerçek durumun temelden gerçekdışı değerlendirilmesine dayanan bu kavram iktidarı ele geçirenlere karşı direnmenin olmayısıyla yoğunluk kazanıyordu. İşçiler ve yoksul köylüler doğal olarak değişikliği sevinçle karşıladılar. Hattâ Konseyler Cumhuriyetinin varlıklarını tehlikeye soktuğu sosyal tabakalar olan küçük burjuva, orta sınıf ve toprak sahiplerinden meydana gelen geniş bir nüfus kesimi bile yeni durumu bir dereceye kadar umutla karşılıyor, bundan bir şeyler bekliyorlardı. Onların gözünde yeni rejim her şeyden önce, yakın zamanlarda yapılmakta olan ve 20 Mart'ta Paris'teki Barış Konferansında dile getirilen ısrarlı toprak isteklerinin reddedilmesi demekti, bu gibiler Macar Konseyler Cumhuriyetini ulusal çıkarların savunucusu olarak gördükleri sürece, rejimi destekliyorlardı.

Devrimci Yönetim Konseyinin (DYK) Sovyetler Birliği liderleri gibi Almanya'da, Avusturya'da, Çekoslovakya'da, İsviçre'de, Hollanda'da ve İtalya'da devrimci işçi örgütleri de kıvançla karşılıyorlardı. O zamana kadar çok bunaltıcı olan tek başına kalma, umursamazlıkla çevrili olma duygusu şimdi daha az tedirgin edici olmuştu.

MACAR KONSEYLER CUMHURİYETİNİN ALDIĞI TEDBİRLER:

Devrimci Yönetim Konseyinin elinde ancak üç haftalık bir barış zamanı vardı. Programını bir savaş içinde uygulama zorundaydı. Önünde olağanüstü güçlükler durmaktaydı ve herkes çok şeyler bekliyordu.

● Önce yeni orduyu örgütlediler: Macar Kızıl Ordusu. Sonra, iç düzeni sürdürmek için eski şehir polisinin ve kır bölgelerindeki jandarmanın yerini almak üzere Kızıl Muhafızlar örgütü kuruldu. Hizmette devam etmeye hazır olan herkes bu örgütlere alındı.

● Yeni bir hukuk sistemi saptandı: Avukatlardan ve hukukçu olmayan kişilerden bir araya gelen Devrim Mahkemeleri kuruldu.

● Sovyet Rusya'da olduğu gibi Konseyler devletin yürütme organları oldu. Fakat personel bakımından yönetim kadrosu hemen hemen değişmedi. Parlamentonun görevlerini Ulusal Konseyler Meclisi üzerine aldı. 7 Nisan'da Konseyler üyeleri tek liste esasına göre seçildi. Böylece, seçim, sonuç olarak rejim için evet ya da hayır denilen bir referandum niteliğindeydi. 18'ini geçmiş her erkek ve kadın, mülk, eğitim ya da başka başka farklar gözetilmeden oy kullandı. Seçimler Konseyler Cumhuriyetinin bütün ülkede halk tarafından desteklendiğini gösterdi.

● Ne var ki, Devrimci Yönetim Konseyi işçilere, gündelikçilere ve fakirlere siyasî haklardan ve iktidardan başka şey vermek istiyordu. Konseyin ekonomik sosyal ve kültürel alandaki tedbirleri ve plânları, hep sosyal adaletsizliği ve sonuçlarını bir an önce kökünden kaldırma amacını güdüyordu. Daha önceki Macar ilericilerinin, aydınlardan doğru düşünenelerin uğraşının bir devamıydı bu. Onun için onlarca da desteklendi.

● Yirmiden fazla işçi çalıştıran endüstri, madencilik ve taşıt teşebbüsleri devletleştirildi. Bunların başına üretim komiserleri kondu ve onlara yardımcı olmak üzere işçi kurulları seçildi. Devletleştirilmiş tesis ve fabrikalarda yüzbin kadar işçi çalışıyordu. Bankalar da devletleştirildi ve açılmış hesaplara el kondu. Bir Millî İktisat Konseyi kuruldu.

● Nisan başlarında 143 dönümden fazla topraklara el kondu. Bunlar toplu tarımsal üretim birimleri olarak yeniden örgütlendi bunlara kooperatif adı verildiyse de daha çok devlet çiftliklerine benziyorlardı. 10 milyon dönümlük toprak böyle işletiliyordu. Bu kooperatiflerin başına atanan üretim komiserlerinin ezici bir çoğunluğu, bu işi yapabilecek yeterlikli kimselerin azlığından dolayı, eski toprak sahipleri ve çifçiler arasında seçildi. İşte bu da kooperatiflerde günlük hayatın Yönetim Konseyinin istediği derecede değişmemesine neden oldu.

● Geniş topraklara dayanan feodal sistemi ortadan kaldırma işini burjuva demokratik devrim uzun zamandır yapmayı tasarlar durdu. Bu iş de Konseyler Cumhuriyetine düştü. Bunun gecikmiş olması Kont Karolyi'yi yoksulların oyundan yoksun etmişti. Onun için Konseyler Cumhuriyetinin kabul ettiği kanun olağanüstü anlam taşıyordu.

Fakat bu sorunun çözülmesi için tutulan yol kusurlu idi. Yönetim Konseyi duruma iktisadî açıdan baktı. Dünya devrimi terimleriyle düşünerek, sosyalizmin kısa bir süre içinde, nerdeyse bir çırpıda, bir geçiş devresi olmadan uygulanabileceğini sandı. Onun için toprakların yeniden dağıtılmasına gidilmedi. Bu açıkça yasaktı. Sonuçları ise türlü bakımlardan ciddiydi.

● Toprak dağıtımına gidilmemesi, gittikçe artan gerginliklere yol açtı ve Yönetim Konseyi hayal kırıklığından doğan hoşnutsuzluğu gideremedi. Sorunun gerçekten ne demek olduğu Macar Konseyler Cumhuriyetinin düşüşünden sonra belli oldu: Eğer karşı-devrimcilerin iktidarı yeniden ele geçirmeye başladıkları 1 Ağustos'a kadar eski büyük topraklar dağıtılmış ve küçük çiftçilerin eline geçmiş olsaydı, Horti rejiminin kurulması çok daha zor olurdu.

● Yönetim Konseyi işçilerin ve köylülerin sosyal durumunu düzeltme yolunda çok şeyler yaptı. Burjuva-demokrat rejimin sekiz saat çalışma günü kanununu doğruladı; eşit-iş gören erkek ve kadınların eşit ücret almaları kanunlaştı; çalışan kadınların, annelerin, çocukların, endüstride çırakların hak ve çıkarları bir takım kanunlarla korundu ve genişletildi.

Son derece yüksek kiralar indirildi, çok sayıda çocuğu olan ve evleri oturulamaz durumda olan aileler elkonulan mülklere yerleştirildi.

● Yiyecek ve bu gibi şeylerin geliştirilmesi daha az başarılı oldu. Macar Konseyler Cumhuriyetinin ilân edilmesi üzerine Barış Konferansının Yüksek Ekonomik Konseyi, Macaristan'a karşı iktisadî ablukayı sürdürdü ve hattâ Amerikan Yardım Dairesinin verdiği yardımlara Macaristan'ın kapılarını kapadı. Ülkeye dışardan yiyecek ve mamûl mallar ancak kaçak girebiliyordu. Bu yüzden DYK dükkânların stoklarına el koydu. Oysa bir önceki Karolyi hükümeti böyle bir şeye cesaret edememişti. Yeni dağıtım sistemi uygulandı. Bu sıkı tedbirler nedeniyle Macaristan'da yiyecek durumu Avusturya'da olduğu kadar kötüleşmedi.

● Macaristan koşulları gözönünde tutulursa, bütün ilkokulların ve liselerin devletleşmesi ve fakir öğrencilerin üniversiteye gidebilmeleri son derece önemli bir gelişmeydi. Daha önce ilkokulların şöyle yüzde sekseni, liselerin ise yüzde altmış beşi kilise okullarıydı. Herkes için aynı, parasız ve yükümlü sekiz sınıflı bir eğitim plânı uygulandı. Burjuva demokratik programın da bir kısmı olan eğitim düzeyinde Kilise ile Devlet işlerini ayırmayı da Konseyler Cumhuriyeti başardı.

● Konsey rejiminin sosyal ve kültürel programının çekiciliği ve halkça tutulduğu, seçkin Macar aydınlarının, yazarlarının, sanatçılarının, fen adamlarının (ki dünyaca tanınmış kimselerdi) büyük bir istekle ve gönüllü olarak bunun gerçekleşmesine katkıda bulunanlar arasında yer almalarından belli oluyordu. Györgi Lukacs Kamu Eğitim Komiserliği liderleri arasındaydı; Jenö Varga ekonomik işlerin yönetiminde sorumluluklar aldı; Bela Bartok, Zoltan Kodali, Erno Dohnanyi Müzik Direktörlüğünde çalıştılar. (Bartok «Olağanüstü Mandarin» balesini 1919 yazında bitirdi; Devlet Operası bunu Ocak 1920'de halka sunma niyetindeydi). Yazarlar Direktörlüğü üyeleri arasında Mihali Rabits, Bela Balazs, Sandor Brodi, Gyula Krudi ve Zsigmund Moricz vardı. Rippl-Ronai, Mark Vedres, Bela Uitz, Ferenc Medgyessey, Karoli Kernstok gibi ressam ve heykeltraşlar halk zevkinin yeniden eğitilmesinde kendilerine düşeni yaptılar; geolog Elemer Vadasz o zaman üniversite profesörü oldu; sonraları Londra Ekonomi Okulunda (London School of Ekonomics) profesör olan Karl Manheim bilim hayatının yeniden örgütlenmesinde faal rol oynadı.

MACAR KONSEYLER CUMHURİYETİ VE BÜYÜK DEVLETLER:

21 Mart 1919'dan önce Macaristan, Barış Konferansı gündeminde yer almıyordu. Oysa Konseyler Cumhuriyeti ilân edildikten sonra Macaristan birdenbire bütün ilgileri üzerine çekti. Bunun nedeni İngiliz gazetecilerinden Ellis Asmead Barlett şu sözlerle anlattı: «Konseyler Cumhuriyeti Moskova'nın tiksinti verici öğretilerini Viyana'dan üç günlük, Berlin'den bir günlük ve Paris'ten salt otuz iki saat uzaklığa getirdi.»

Sorulan şuydu. Macaristan'ı ne yapacağız? Macar hükümeti Lenin'in müttefiki olmakla kalmıyordu. Varlığı ile Barış Konferansının isteklerini reddediyordu. Sorulan soruya cevap ve Macaristan'daki durumun, her türlü değerlendirilmesi Sovyetler Birliği'ne karşı kullanılacak yöntemler üzerindeki tartışmalarla çok yakından bağımlıydı. Kaba ve silâhlı müdahalenin akla yatar olduğundan kuşku duymaya başlayan İngiliz ve Amerikan siyaset adamları devrimin yayılmasını önlemeye büyük önem veriyorlardı ve Clemenceau da onların görüşüne katılıyordu. Wilson ve Lloyd George Macaristan'daki gelişmeden saldırgan ve obur Fransız siyasetini sorumlu görüyorlar, gizli bir muhtırada Lloyd George'un da parmak bastığı gibi, Almanya'nın da ağır barış koşullarına aynı biçimde cevap vereceğinden korkuyorlardı.

Fakat Fransız askerî liderleri (Felt - mareşal Foch ve Müttefiklerin Balkanlardaki kuvvetlerinin Başkomutanı General Franchet d' Esperey) hemen askeri müdahaleye girişilmesinde direttiler. Çek ve Romen hükümetleri, devrime karşı uğraş perdesi altında kendi özel amaçlarına varacaklarını umarak, daha Mart sonunda Macar devrimine karşı askerî

yardım teklifinde bulundular. Yugoslav hükümeti buna katılmayı reddetti.

Bu böyleyken, «Üç Büyükler» şimdiki kendi askerlerini yavaş yavaş Sovyetler Birliği'nden çekmeye karar verdiler; Fransızlar da Odesa'yı boşaltmak zorunda kaldılar ve Clemenceau'nun cordon sanitaire programını daha akla yatar gördüler; fakat bir yandan da gerek Sovyet Rusya'da gerekse Macaristan'da karşı-devrimi desteklemekten uzak durmadılar.

SMUTS GÖRÜŞMELERİ:

Böylece, 24 Mart tarihinde Bela Kun'un yolladığı ve Macaristan'ın dış politikadaki barışçı amaçlarını açıklayan ve bütün çelişmeli sorunları çözme amacıyla Macaristan'a özel bir heyet yollanmasını talep eden nota İtalyan diplomatları sayesinde Paris'e ulaştı.

Fransız Dışişleri Bakanı Pichon görüşmelerin kesinlikle imkânsız olduğunu ileri sürdü; çünkü aynı masada Lenin'le oturma zorunda kalmaktan korkuyordu. Ama bundan az önce W. C. Bullitt'i istiyorlar ve Macar rejimine hiç bir ödün vermek niyetinde olmasalar bile görüşmeler yapılmasını istiyorlardı. Bunun üzerine General Jan Smuts görüşmeler için Budapeşte'ye yollandı.

Burjuva demokratik rejimin ve Mihali Karolyi'nin başaramamış olduğunu bu kez Konseyler Cumhuriyeti başardı. Birçok müttefik diplomat durumdan o derece kaygılanıyorlardı ki, aralarından çoğu Macaristan'a görüşmeler için bir heyet bile yollamanın tehlikeli bir ödün olduğu düşüncesinde idiler. Büyük devletlerin Macaristan Devrim Hükümetiyle sürekli ilişkiler kuracaklarından korkuyorlardı. Barış Konferansının Devrimci Yönetim Konseyinin durumunu güçlendirdiğine inanıyorlardı.

General Smuts 4 ve 5 Nisan'da Budapeşte'de görüşmeler yaptı. Bu süre içinde özel treninden bir adım dışarı çıkmadı, kendisine teklif edilen otel kolaylıklarını reddetti. General Smuts Macar heyetinin yaptığı teklifleri anlayışla karşıladı ve Paris'e döndüğünde ve daha sonraları onlardan yana konuştu. Büyük Devletlerin 20 Mart tarihli notalarında istendiği üzere tarafsız bir bölge saptanmasında diretti ama, gene de tarafsız bölge sınırının Macarlara daha uzun bir biçimde çizilmesini istedi. Bela Kun Tuna havzası sorunlarının görüşülmesi için bir konferans teklif ederek, Macaristan'ın barış konferansında temsil edilmesini istedi ve o zaman tarafsız bölge sorununu görüşmeye hazır olacağını belirtti. (Mihver Devletlerinin barış antlaşmalarının hazırlanmasına katılmalarına izin verilmemiş, onlar sadece en son koşulları kabule ve antlaşmayı imzalamaya çağrılmışlardı; Amiral Horti'nin idaresi altına geçmiş olan 1920 Macaristan'ı için bile bu böyleydi.) General Smuts, Konseyler Cumhuriyeti askerleri tarafsız bölgeden çekildikleri takdirde Barış Konferansının kendi tekliflerini kabul edeceği yolunda bir teminat veremedi. Ancak Büyük Devletlerin istekleri koşulsuz olarak kabul edildiği takdirde bir anlaşma imzalayacak durumdaydı.

DYK. görüşmelerin devam edeceğini umuyordu. Fakat General Smuts beklenmedik bir ivedilikle Budapeşte'den ayrıldı ve Nisan ortalarından sonra sürmeye başlayan değişik koşullar içinde Barış Konferansı görüşmelerin devamını gereksiz gördü.

Yönetim Konseyi acaba doğru mu davrandı, Smuts'ın sağlıkladığı tarafsız bölge sınırı Trianon sınırlarına çok benzediği nedeniyle acaba Antant'ın koşullarını kabul etmek daha akla yatar bir iş olmaz mıydı? Bu sorunlar bugüne kadar tartışılagelmiştir. Geçmiş olayları gözden geçiren Mihali Karolyi, DYK'nin bazı üyeleri ve bazı tarihçiler anlaşmanın daha yararlı olabileceğini, çünkü devrimin durumunda denge yaratabileceğini ileri sürmüşlerdir. General Smuts'ın görüşmek için yollanması Macaristan'a karşı tarihi bile düşünülmüş olan askerî saldırının ertelenmesi demekti. Bu da yapılmış olan tarihî hatayı doğrular görünüyor.

1919 Nisan'ında bu sorun hiç tartışma konusu olmadı. İdare Konseyi Bela Kun'un görüşünü kabul etti. O zamanki kitlelerin duyguları da düşünülürse Karolyi rejiminin düşmesine öyle büyük rol oynamış olan koşullardan azıcık daha iyisini kabul etmek kolay olmazdı. Macar Konseyler Cumhuriyetinin halk arasındaki rağbetinin önemli nedenlerinden

biri (gerçi o zaman ve daha sonra bazı kimseler bu önemi fazla abarttılar) ulusun varlığını ve meşru çıkarlarını tehdit eden Barış Konferansının emperyalist ve haksız isteklerini reddetmiş olmasıydı. General Smuts gittiyse de, görüşmelerin sürdürülmesi ümitleri olmadığını gösterir hiç bir belirti yoktu, özellikle o zaman duruma Budapeşte'den bakıldığında.. Hattâ şu da ileri sürülebilir ki, Bavyera'da patlak veren devrim de düşünülürse görüşmeler daha elverişli koşullar içinde yer alabilirdi ve Antant ödünç vermeye daha hazır olabilirdi.

ASKERÎ MÜDAHALE:

Ne var ki, Barış Konferansı, General Smuts'ın sunduğu teklifler üzerinde karar alacakken, başka sorunlarla ilgilenmekteydi. (İtalyan sorunu, Orta Doğu vb.) Bir ara Macar sorunu gündemden alındı. Müdahaleden yana olanlar bundan yararlandılar. 16 Nisan'da Romanya ordusu Güney-Doğu'dan sınır hattını geçti. Örgütlenmesi henüz tamamlanmış olan Macar Kızıl Ordusu düşmanın üstün kuvvetleri karşısında gerileme zorunda kaldı. Üstelik, savunma hattının özü olan ve Szekeli Ordu Tümeni diye bilinen birliğin komutanı Rumen kumandanlarıyla anlaştı. İki taraf da silâhları bıraktılar ve böylece Budapeşte yolu açıldı. Ertesi gün, 23 Nisan'da, Kuzey'den Çekoslovak Ordusu saldırdı. Çok geçmeden iki saldırdan ordu kuvvetlerini birleştirdi. Macar Konseyler Cumhuriyeti kıskaç altına alınmıştı. Nisan sonunda durum iyice kötüleşti.

Dört yıl savaş geçirmiş bir ülke, ekonomisi altüst olmuş, abluka ile yaralanmış, yeni sosyal düzeni daha bir ay önce kurulma yoluna girmiş bir ülke, şimdi Antantın da desteğini alan müdahalecilerin çok daha üstün kuvvetlerine karşı tek başına silâha sarılmak zorunda kalmıştı. Müttefiki Sovyetler birliği'nden düşman kuvvetlerinin işgali altında geniş ve derin bir bölgeyle ayrılmış durumdaydı. Biricik diplomatik ilişkisi olan Avusturya'dan hiçbir askerî yardıma bel bağlayamazdı.

Birçok kimse DYK'nin istifası için birkaç gün kaldığı kanısındaydı. Ama saldırılar içbirliği kuvvetlendirdi. Devrim ve ülkenin savunması birbirine öyle yakından bağlıydı ki, öğrenciler ve eski ordudan subaylar silâha sarılma çağrısına canla başla ve topluca koştular.

Biryanda Bela Kun ve Yönetim Konseyi saldırıyı durdurma umuduyla diplomatik manevralarla zaman kazanmaya çalışıyorlardı. Konsey, Başkan Wilson'a ve komşu ülkelerin hükümetlerine çağrılar yolladı. Fakat elden geldiği kadar da Amerikan ve İtalyan askerî heyetlerinin arabuluculuk teklifinden de yararlanmaya çalışıldı. Bu heyetler Yönetim Konseyinin yeniden biçimlenmesini ve proletarya diktatörlüğünde «geriye doğru gelişme»yi başarma umudunda idiler.

1 Mayıs günü ilk gez bir resmî tatil günü olarak kutlanıyordu. Ülkede ve Budapeşte'de renkli törenler oluyordu; fakat Devrimci Yönetim Konseyi ve Budapeşte İşçiler Konseyi bir çıkar yol bulmak için bütün gece toplantı yaptılar. Yönetim Konseyinin bazı sosyal-demokrat üyeleri arabulucuların koşullarını kabule hazırdılar. Fakat İşçiler Konseyi ülkenin ve devrimin savunulması için bütün güçlerin seferber edilmesine karar verdi.

Bu kararı uygulamak için koşullar elverişliydi. Sovyet hükümeti azimli bir tepki göstermişti. Barış Konferansı Romanya'lılara durmalarını söylemişti ve zaten Romanya'lılar varmak istedikleri amaca varmışlar ve 1916 Bükreş İttifak Antlaşmasında Romanya'ya vaadedilen toprakları işgal etmişlerdi. Onun için Romanya ordusu Tiszü nehrinde durdu. Gene de Budapeşte'ye 100 kilometre yakın yerdeydiler.

KARŞI - DEVRİM'İN ÖRGÜTLENMESİ:

Aristokratlar, toprak sahipleri, kapitalistler, yüksek mevkideki memurlar ve subaylar daha Karolyi rejimi zamanından örgütlenmeye başlamışlardı; bazıları o zamandan ülkeden çıkmışlardı. Geri kalanın hepsi ülkeyi 21 Mart'ta terketti. Askerî saldırıdan sonra bunlar daha faal olmaya başladılar.

Viyana'da bir karşı-devrim komitesi kuruldu. Başına Kont Istvan Bethlen geçti. Kont Pal

Teleki de komitenin faal bir üyesiydi. (Her ikisi de iki dünya savaşı arası yıllarında Macaristan Başbakanı olacaklardır.) Güney Macaristan'da Szeged'de, ki o zaman Fransız ordusu işgali altındaydı, Mayıs ayında ilk karşı-devrim hükümeti kuruldu. Kont Gyula Karolyi Başbakan oldu. Aynı kentte, gene ilerde Başbakan olanlardan biri olan Binbaşı Gyula Gömbös karşı-devrim için askerî destek örgütlemeye koyuldu. Sözde Ulusal Ordu Haziran 1919'da kuruldu. Tuğamiral Niklos Horthy kumandayı üzerine aldı; (bir kaç ay sonra Naip oldu.)

Daha o zaman bu iki karşı-devrim grubu arasında çeşitli çatışmalar oldu. Bu çatışmalar siyasî uğraşı ve hattâ iki dünya savaşı arası Horthy Konseyler Cumhuriyetini hızla devirmek için ellerinden geleni yapma çabasında birlik oldular. Müttefiklerin desteğini de sağlamaya çalıştılar.

Büyük Devletlerin bulunduğu askerî heyetlerin üyeleri Macar karşı-devrimcilerinin amaçları hakkında hayale kapılmıyorlardı. Birkaç kez bunların tutucu, gerici, monarşist, yahudi düşmanı tutumlarını ve Macarca konuşulan bütün toprakları anavatana katma siyasetlerini eleştirmişlerdi. Haziran ayında, o zaman Çekoslovakya Dışişleri Bakanı olan Eduard Benes bir muhtırada Barış Konferansının ilgisini Macar karşı-devrimcilere verilen desteğin doğurduğu tehlikelere çekti.

Ne var ki, Antant'ın Macar Konseyler Cumhuriyetine karşı güvendiği kuvvet de buydu ve proletarya diktatörlüğü yanında buna daha ehven gözü ile bakıyordu.

Çok geçmeden Viyana'daki ve Szeged'deki karşı-devrimciler Budapeşte'den yönetilen bölge içinde daha başka ve daha küçük benzer gruplarla ilişki sağladılar ve Macaristan'da bulunan Antant heyetleri çoğu zaman bunlara aracılık ettiler.

BAŞARILI BİR KARŞI SALDIRI:

Mayısın başlarına doğru DYK'nin çabaları ve nüfusun ezici çoğunluğunun canla başla girişimiyle ordu yeniden örgütlenmişti. Rus, Çekoslovak, Romen, Bulgar, Avusturyalı ve Yugoslav gönüllülerinden özel uluslararası bir alay kurulmuştu.

Avusturya - Macaristan ordusundan bir kurmay subay olan Aurel Stroield şimdi Kızıl Ordunun Kurmay Başkanı olmuştu. Onun parlak örgütçü yeteneği, çok derin askerî bilgisi ve halkın kendisine beslediği sevgi sayesinde Macar Kızıl Ordusu Mayıs'ın ortalarına doğru Çekoslovak Ordusuna karşı saldırıya geçmeyi başardı. Ayın sonlarında askerler hâlâ Macar Konseyler Cumhuriyeti denetimi altındaki topraklarda çarpışıyorlardı; fakat Haziran ayından sonra Slovakya'ya girmişlerdi ve Kassa da dahil birbiri ardına şehirleri ve savaştan önce Macaristan sınırları iç;inde olan bölgeleri işgal ediyorlardı. Macar Kızıl Ordusunun yaman ilerlemesi aynı zamanda şu umutla besleniyordu: Çekoslovak ve Romen askerlerinin çemberi kırıldıktan sonra Kuzey - Doğu'da Sovyet Kızıl Ordusuyla doğrudan askerî ilişki kurmayı başaracaklardı.

Macar Konseyler Cumhuriyetinin Slovakya'da son derece itibarı olması yararlı oldu. Çekoslovak Cumhuriyeti henüz kurulmuştu. Çekler Slovaklar arasındaki ilişkiler kesinlik kazanmamıştı ve bu, Çekoslovak askerlerinin moralini etkiliyordu.

16 Haziranda, askeri başarılara ek olarak, bir Slovak Konseyler Cumhuriyeti ilân edildi.

Anlaşılabileceği gibi Paris'te ve de Prag'da bu gelişme son derece büyük hayret ve kaygı uyandırdı. Prag'daki hükümet ve Çekoslovak Ordusu liderleri Paris'ten ivedi ve kesin askerî yardım istediler. Prag'da bir Sovyet Cumhuriyeti kurulması gibi «korkunç» bir ihtimalden söz ederek uyarmada bulundular. Bir yandan Çekoslovak birlikleri Macaristan'a karşı ve bir İtalyan askerî heyetinin kılavuzluğu altındaki devrime karşı çarpışırken çeşitli İtalyan şirketleri ve hattâ resmî acentalar Macaristan'a silâh, cephane ve daha başka mallar sağlıyorlardı. Çekler bu yüzden İtalyanlara şiddetle hücum ettiler. İtalyanların ne Devrimci Yönetim Konseyine, ne de başka müttefiklerine sevgi beslediği yoktu. Ama İtalyan çıkarları Tuna havzasında Fransız etkisizin azalmasını gerektiriyordu. Böylece bir yandan Konseyler Cumhuriyetine yardım

ederken, bir yandan da Fransızları aldatmak amacıyla Szegel'deki karşı-devrimcilerle ilişki kurmaya çalışıyorlardı.

Müdahaleye resmen olmasa bile göz kırparak yanaşan Barış Konferansı beklenmedik Macar başarıları karşısında sorumluluğu kısmen Fransız askerî liderlerine, kısmen de Çekoslovak ve Romanya hükümetlerine yüklemeye kalkmıştı. Bu yalnız kızgın tartışmalara yol açmakla kalmadı: Büyük Devletlerle küçük müttefiklerin arasındaki ilişkileri de zedeledi.

Büyük Devletlerden hiçbiri kendi ordularıyla Macaristan'a müdahale etmek istemiyorlardı. İç siyasetleri yüzünden böyle bir sorumluluğu üzerlerine alamıyorlardı. Aynı zamanda, yalnız Çekoslovakya'daki durumdan dolayı değil, Haziran sonunda Almanya'ya barış koşullarını vermek istediklerinden Macar ilerlemesini durdurmak ivedileşmişti. Ayrıca Büyük Devletler barış koşullarının protestosuz kabul edilmeyeceğinden de kuşkulanıyorlardı. Onun için işleri kendi eline alıp askerlerin bozdukları durumu diplomatik yollardan onarma sırası Clemenceau'ya gelmişti.

DİPLOMATİK SAVAŞ:

Macar Kızıl Ordusunun başarıları ülkenin her yanında olağanüst bir sevinç yarattı. Gene de ülke ve halkın kendi kaynaklarının sonuna geldiklerini gösterir belirtiler vardı ve İdare Konseyi içişlerini takviyeye daha çok eğilme zorundaydı.

Karşı saldırı zamanında, ülkenin Batı kesiminde bir karşı-devrim ayaklanması patlak vermişti. Karşı-devrimciler ordu ikmallerini kesmek ve karşıklık yaratmak çabasındaydılar. Ayaklanma çabucak ve kesin bir şekide bastırıldı. Fakat bu eylemlerin doğurduğu sonuçlar ekonomik ablukadan ve ikmal sorunlarından doğan zorluklara eklendi. Toprak sahibi köylüler yiyecek fazlalarını pazara götürüp bunları hükümetin çıkardığı yeni paralar karşılığı satmaya yanaşmıyorlardı. Savaş durumunun sonuçları olarck zorunlu mal teslimi, istimlâk gibi olağanüstü tedbirlere kızıyorlardı. Köylerle kentler arasındaki ilişkiler gergindi, hoşnutsuzluk hükümetin itibarını zayıflattı.

Gönüllü katılma temeline dayanmış olan Ordunun üyeleri arasında yorgunluk belirtileri görünmeye başladı. Komünistler ve sosyal-demokratlar her zaman eşit görüşte değildi. Haziran'daki Parti Kongresinde, Zsigmund Kunfinin liderlik ettiği Sosyal - Demokrat muhalefet daha az diktatörlük yöntemleri istedi ve komünistleri art plana itmeye çalıştı. Mart'tan beri kuvvet dengesinde görülen bu değişiklik Komünistlerin bir uzlaşma çözümünü bile uzun tartışmalardan sonra sağlayabildiklerinden anlaşılıyordu.

7 Haziran Clemenceau'nun notası geldiği zaman durum böyleydi. Notada Macar Kızıl Ordusunun ilerlemeyi durdurmasına karşılık Yönetim Konseyinin Barış Konferansına çağrılacağı açıklanıyordu. Çok küçük ve belli belirsiz ödünler içeren bu notayı Yönetim Konseyi reddetti.

13 Haziran Clemenceau Konseye bir nota daha yolladı. Bu notada verdiği söze göre Macar Kızıl Ordusu Kuzey bölgelerden çekilirse, Romanya askerleri de Trans-Tisza bölgesinden çekileceklerdi. Yönetim Konseyi ve Parti Komitesi, ordunun ve iç bölgelerin yeniden Macar yönetimine geçebileceğini düşündükten sonra aynı gün teklifi kabul etti.

Ülkenin ekonomik, askerî ve uluslararası durumuna bakan ve Macar Konseyler Cumhuriyetinin Anayasasını çizip onaylayan Ulusal Konseyler Konvansiyonunun bunun üzerine yaptığı oturumunda başlıca Barış Konferansından alınan Nota tartışıldı. Bir çok delegeler korkularını dile getirdiler. Acaba Barış Konferansı verdiği sözü yerine getirir miydi; acaba Macar Kızıl Ordusunun geri çekilip Slovak Konseyler Cumhuriyetini kendi kaderleriyle başbaşa bırakması, Sovyet Rusya hâlâ çarpışırken silâhlarını susturması ahlâk ve siyaset bakımından uygun düşer miydi?

Duyulan korkular haklıydı, çünkü Dörtler Konseyi boşaltmayı Romanya ile görüşmemişti ve Macarlara da hiçbir garanti vermemişti Güç ilişkileri ise, Macar Kızıl Ordusunun başarılarına karşın, hiç şüphesiz Antant için daha elverişliydi. Antant devletleri ken-

di siyasetlerini yalnız askerî üstünlüklerine dayatmakla kalmıyorlardı. Avrupa'da devrimin yayılmamış olduğu gerçeğinden ve Sovyet Rusya'nın iç savaşla karşı karşıya bulunması nedeniyle Macaristan'a askerî yardım veremeyişinden yararlanabilirlerdi.

DYK için geçici bir ateş-kes gerekliydi ve gücüne çeki düzen vermeliydi; çünkü bölgesel hareketle yetinemeyen karşı-devrim Budapeşte'yi de ele geçirmeye çalışıyordu. Müttefik Devletlerin Budapeşte'deki askerî heyet üyeleri buna yardım ettikleri gibi Viyana'daki heyetlerin üyeleri de başka karşı-devrim faliyetlerini destekliyorlardı.

Böylece Haziran sonunda Macar Kızıl Ordusu birlikleri Kuzeydeki topraklardan geri çekilmeye başladılar.

MACAR KONSEYLER CUMHURİYETİNİN DÜŞÜŞÜ

Çekiliş, yoğun çarpışmalarla kurtarılmış olan bölgelerin boşaltılması ve bunun belli bir nedenle yapılmamış oluşu, gerek askerler gerekse halk üzerinde olumsuz bir etki yaptı. Subaylardan büyük bir kısmı alınan karara katılmadıkları için istifa ettiler. Bunlar arasında Kurmay Başkanı Stromfeld ve Başkumandan Vilmos Böhm de vardı. Konseyler Cumhuriyetini, sosyal ve siyasî programı için değil de yeni düzenin eski sınırları savunmasını bekledikleri için kabul etmiş olan sosyal tabakalar şimdi açıktan açığa kitle halinde onun aleyhine döndüler.

O ana kadar alçak gönüllülükle geri plânda kalan ve görev almayan sendika liderleri şimdi du düşünüşle ileri atıldılar: Hükümete yeni bir biçim verdikten ve diktatörlüğü yumuşattıktan sonra Antant'la anlaşma zemini bulunabilecek, abluka kaldırılacak ve böylece temel sorunların hepsi çözülebilecekti.

Yönetim Konseyinin durumu gerçekten zayıflamış ve daha da zorlaşmıştı. Bunun da ana nedeni Romen askerlerinin Trans-Tisza bölgesini boşaltmak istemeyişleriydi. Bu niyetlerini Barış Konferansına 2 Temmuz'da bildirmişlerdi. İtibar düşüncesiyle Büyük Devletler verdikleri sözü gerçekleştirmedikleri için kızgınlık duymuşlarsa da Romanya'ya karşı hiçbir ablukaya girişmediler. Çünkü onların gözünde, durum aslında denetim altına alınmıştı. 28 Haziran'da en büyük sorunları olan Alman Barış Antlaşması hiçbir çatışma olmadan gerçekleşti. Alman heyeti Antlaşmayı hiç direnmeden kabul etti. Almanya'da bir devrim olmadı. Birleşik Devletler Avrupa işlerinden çekilmeye başladı. Lloyd George bile Barış Konferansı işine katılmaz oldu. İngiliz Dışişleri Bakanı Balfour açısından Macar sorunları Romanya petrol alanları kadar önemli değildi. Clemenceau ise en akıllı siyaseti bekleyip görmek, çünkü artık Yönetim Konseyinin çıkmaza girmiş olduğunu söylüyordu.

Yönetim Konseyi ve Macar halkı 20 Temmuz için müdahale aleyhinde ve Macar Konseyler Cumhuriyeti lehinde plânlanan dünya-çapında gösteriyi boşuna bekledi; bu gösteriler Büyük Devletlerin kendi ülkelerinde yapılamadı. Mart umutları gerçekleşemedi; devrim yayılmadı; Macar Konseyler Cumhuriyeti tek başına kaldı. Macar Kızıl Ordusu çekildikten sonraki durum siyasî ve manevî bakımdan Mayıs başlarından bir hayli daha kötüydü.

Bu nedenle Yönetim Konseyi, Antant'ın niyetini ve ne gibi koşullar altında bir anlaşmaya varılabileceğini anlamak için Vilmos Böhm'ü Viyana'ya yolladı. Ama bunun sonucunu beklemeden Tisza boyunca bir karşı saldırıya geçme plânlarını onayladı. Yeni Kurmay Başkanı Ferenc Julier sonu ne olursa olsun, bu saldırıyı Bela Kun hükümeti aleyhine kendi amaçlarına hizmet için kullanma niyetindeydi. 20 Temmuz'da başlayan bu saldırının amacı Barış Konferansının kararlarına göre Romanya ordusunun geri çekilmeye zorlamaktı. Fakat ne siyasî, ne de askerî bakımdan iyi hazırlanılmış değildi. Romanyalı generaller de bu saldırı hakkında zamanında uyarılmıştı. Böylece, başlangıçta bazı başarılara rağmen, Ağustos ayına kadar süren cephe gerisi çarpışmalarıyla Macar Kızıl Ordusu yavaş yavaş temizlenmişti. Mayıs ayındakine benzer bir karşı saldırı tekrarlanamazdı ve Yönetim Konseyi, istemiyerek de olsa, buna başlamakla Macar

Konseyler Cumhuriyetinin yıkılışını hızlandırmaktan başka bir yarar sağlamadı.

Barış Konferansı Romanyalıların ilerlemesini durdurmak için Yönetim Konseyiyle görüşmeye yanaşmadı. Viyana'da verilen koşulları Böhm kabule hazırdı: Macar Hükümeti yeniden kurulacak ve proletarya diktatörlüğü kalkacaktı.

Bela Kun ve Yönetim Konseyi üyelerinin çoğunluğu bu koşulları kabule hazır değillerdi. 1 Ağustos'ta istifa ederek iktidarı sendika liderlerinin kurduğu hükümete devrettiler. Buna rağmen Romanya ordusu ilerlemesine devam etti ve 3 Ağustos'ta Budapeşte'ye girdi. Yönetim Konseyi üyelerinden bazılarına Avusturya'ya siyasî sığınma izni verdi. Devrim zamanında ülkede ve Budapeşte'de yükselmiş yeni ve yetenekli liderlerden çoğu başka ülkelere göçtü. Ülkede kalanlar ise çabucak yayılan karşı-devrim yıldırısı altında ezildiler.

Macar Konseyler Cumhuriyeti 133 gün sürmüştü. Bu kısa süre içinde, inanılmayacak zor koşullar altında, ülkenin eskimiş ekonomik ve sosyal düzenine canlılık katmaya, burjuva-demokratik devrimi tamamlamaya ve daha ileri götürmeye çalışıldı. Küçük ve dört yanı düşmanlarla çevrili, biricik müttefikinden (Rusya hariç) tecrit edilmiş bu ülkede örgütlü işçiler tüm kapitalist sisteme karşı diretmişlerdir. Macar Konseyler Cumhuriyeti, sosyal ve ulusal baskıya karşı savaş açarak, Tuna havzasındaki bütün halkların «proletarya diktatörlükleri kardeş ittifakını» kurarak bu ikili ağır yükten kendilerini kurtaracaklarını umdu. Uluslararası güç dengesi bu programın gerçekleşmesine imkân vermedi. Burjuva-demokratik rejimin yıkılması yüzünden ülkenin hiç olmazsa 1918 Ekim koşullarına dönmesi mümkün olamadı. Büyük Devletlerin siyaseti, Küçük Antant'ın geleceği ve devrim korkusu Amiral Horthy'nin karşı-devrim akımına yardımcı oldu. Bunun sonucu olarak yalnız uluslararası işçi hareketi ve Macaristan'daki devrimci akım ciddî bir yenilgiye uğramakla kalmadı; burjuva-demokratik muhalefet de son derece zayıfladı ve bunun yanısıra karşı-devrime başarıyla karşı koyabilecek bütün güçler de zayıfladılar.

BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ, SOSYALİZM YOLUNDA...

TSİP Çankaya İlçesi 2. Olağan Kongre Raporu

Delege Arkadaşlar
Partili Kardeşlerim
Saygıdeğer Konuklar

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Çankaya İlçe I. Olağan Kongresi 26 Temmuz 1975'de yapılmıştı. I. Olağan Kongremizden bu yana geçen bir yılı aşkın dönem, gerek Partimiz ve İlçe örgütümüz, gerekse ülkemizdeki tüm sosyalistler ve demokratik güçler için büyük önem taşıyan olaylar ve gelişmelerle doludur.

Bu dönem boyunca hepimiz, Dünya Devrimci Sürecinin büyük başarılar kazandığına tanık olduk. Barış, Ulusal Bağımsızlık, Demokrasi, Toplumsal ilerleme ve sosyalizm mücadelesi çok ileri boyutlara ulaştı.

Bu dönem boyunca, Türkiye emekçi halk muhalefeti faşizmin aralıksız saldırılarına rağmen en güçlü girişimlerini yaptı ve yeni demokratik mevziiler kazandı. 50 yıldan beri ilk kez, 1 Mayıs, yüzbinlerce İşçi ve emekçinin katılmasıyla yığınsal bir gösteri ile kutlandı. Gene işçi sınıfımızın mücadele tarihinde ilk kez, yüzbinlerce işçi DGM yasasına karşı Genel Siyasî Grev silâhına sarıldı. Diğer emekçi kesimlerin de yoğun desteğiyle DGM yasasının çıkması engellendi.

Bütün bu olaylar ve gelişmeler karşısında birer seyirci durumunda olmadığımızı, Partimizin ve partililerin bu mücadelede aktif bir biçimde yeraldığını bilmek, bize ancak gurur verir.

Bu dönem boyunca Partimiz ve İlçe Örgütümüz son derece yoğun ve çileli bir mücadeleden geçti. Faşizmin şiddetli saldırılarına, egemen sınıfların yoğun baskılarına hedef olduk. Bilimsizliğimizden ve deneysizliğimizden ötürü birçok hataya düştük. Olanaksızlıklar pek çok aksamaya yolaçtı. Bütün bunların üstüne, önemli bir kısmı ideolojik gerekçe göstererek birçok arkadaşımız parti dışına düştü. Ama ne TSİP çöktü, ne de Çankaya İlçe Örgütü.

İlçe örgütümüz 1. Olağan Kongresinden çıktığında, partimizin ideolojik ve örgütsel birliğini korumak ve pekiştirmek, en temel görev olarak karşımızda duruyordu. Bugün, bu görevi ne ölçüde yerine getirdiğimizi ve hangi sonuçlara ulaştığımızı görerek güvenle diyebiliyoruz ki, DOĞRU BİR YOL İZLEDİK.

Bilime ortodoksça sahip çıkarak, parti içi yanlış eğilimlere ve partidışı sapmalara karşı kararlı bir ideolojik mücadele yürüterek ve en önemlisi, İlçe örgütümüzün yığınlarla bağlarını güçlendirerek, etkinliğini ve saygınlığını arttırarak, örgütsel deneylerimizi zenginleştirerek bunu başardık. Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm mücadelemizde ileri mevzilere ulaştık. Böylece, önümüzdeki yılların bütün alanlarında yeni başarılar getireceğini gösteren bugünkü koşulları yarattık.

1. Parti Kongremizin kararlarını klavuz edinen İlçe Örgütümüz, gün geçtikçe gelişip güçlenmektedir. İlçemizin örgütsel hayatının bütün yanlarının daha bir canlılık kazandığını, üyelerimizin çalışkanlığının, fedakârlığının, bilime bağlılığının ve yaratıcılığının ürünlerini vermeye başladığını, yığınlar arasında etkinliğimizin ve yönlendirici rolümüzün artmakta olduğunu görmekten daha kıvanç verici ne olabilir?

ÇAĞIMIZ ÇÖKMEKTE OLAN KAPİTALİZMDEN SOSYALİZME GEÇİŞ ÇAĞIDIR.

1. Emperyalist paylaşım savaşının sonunda, Ekim 1917'de toplumların gelişim kanunlarına bağlı olarak, üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişki, işçi sınıfının ve müttefiklerinin devrimci mücadelesiyle çözüldü. Yalnız artık değer sömürüsüne ve kapitalist toplum biçimine değil, bütün sömürü biçimlerine ve onların üzerinde yükselen toplumsal yapılara son veren sosyalizm dünyaya geldi.

Sosyalizmin doğuşu, emperyalizmin yıkılışının da başlangıcı oldu. İşte o günden başlayarak dünyamız, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağını yaşıyor. Ve o günden başlayarak sosyalizm, emperyalizmin yenilmez rakibi olarak, sömürüye ve zulme karşı savaşan bütün güçlerin önderidir.

Dünyanın altıda biri üzerinde sömürü ve zulmün sona ermesi, emperyalist kuşatmaya rağmen sosyalizmin ve özgürlüğün serpilip gelişmesi ulusal ve sosyal kurtuluş uğrunda mücadele eden dünya işçi sınıfına ve

ezilen uluslara, arkalarını dayayabilecekleri sağlam bir kale kazandırmıştır. Emperyalizmin ve her türlü gericiliğin kaçınılmaz sonuna yaklaşmasını hızlandırmıştır.

Bu birlik ve dayanışma, hem dünyanın tek sosyalist ülkesinin emperyalizmin saldırılarına karşı korunmasına ve güçlendirilmesine yardımcı olmuş, hem de dünya çapında ilerici, devrimci güçlerin mücadelesinin başarı kazanmasını sağlamıştır. II. Emperyalist paylaşım savaşından bu yana, emperyalist zincirin birçok halkası koparılmış ve sosyalizm bugün güçlü bir Dünya Sistemi haline gelmiştir.

SOSYALİST SİSTEM DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİNİN TAYİN EDİCİ GÜCÜDÜR.

Bugün sosyalizm yeryüzünün üçte birinde dipdiri gelişen bir gerçekliktir. Ve bir milyarı aşkın insanın maddi hayat tarzıdır. Avrupa'nın ve Asya'nın geniş toprakları üzerinde kurulan sosyalizm Küba Devrimi'nin zaferiyle Lâtin Amerika'ya sıçramıştır. Hiç kimse sosyalist devletlerin dünya sorunları üzerindeki olumlu etkisini ve bu etkinin her geçen gün daha da arttığını inkâr edemez. Geçen yıl Helsinki'de toplanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı bunun en yakın örneğidir. Konferans, sosyalist ülkelerin ötedenberi savundukları ilkelerin ve görüşlerin emperyalist ülkeler tarafından kabul edilmesi ile sonuçlanmış ve insanlığın ileriye dönük gelişmesinde çok önemli bir aşamadır. Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler'e girmesi ve dünya çapında tanınması, Çekoslavakya'nın batı sınırlarının dokunulmazlığının onaylanması olayları da, Sosyalist Sistem'in her geçen gün artan gücünün kazandığı başarılardan bazılarıdır.

Son yıllarda insanlığın sosyalizm yolunda ilerlemesi, büyük ölçüde hızlanmış bulunuyor. Dünya İşçi Sınıfının ve emekçilerinin her geçen gün daha büyük bir kesimi sosyalizm bayrağı altında toplanıyor. Yiğit Vietnam halkının zaferi, en yakın ve sıcak örneklerden biridir. Vietnam halkı, saldırgan emperyalizmin II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında bir sosyalist devleti kan ve ateşle yıkmaya ve ulusal kurtuluş savaşını ezmeye yönelik en korkunç girişimini başarısızlığa uğrattı. Güney Vietnam'ı işgalcilerden kurtardı. Enternasyonalist ruhun ve sosyalizme bağlılığın en şanlı örneklerini veren bu ulus, bugün, sosyalizmi güçlendirmek için olağanüstü çaba göstermektedir.

Bugün Sosyalist Sistem içinde yer alan devletler günden güne güçlenmektedir. Siyasal bakımdan daha da sağlamlaşmalarının yanısıra, toplumsal üretimde ve halkların maddi, kültürel yaşam düzeylerinde çok hızlı bir artış vardır. Özellikle son yıllarda sınıfsız topluma doğru güvenli bir gelişme sözkonusudur.

Sosyalist devletler arasındaki bağlar, her sosyalist ulusun serpilip gelişmesi ile birlikte gittikçe sağlamlaşmaktadır. Politikalarında, ekonomilerinde ve toplumsal yaşamlarında ortak yanları her geçen gün artmaktadır.

Sosyalizm, daha bugünden, bütün ilerici insanlığın özlemlerini ve hayâti çıkarlarını ifade eden bir slogan haline gelmiştir. Emekçi halklara özgürlük, gerçek demokratik haklar, refah, mümkün olan en geniş bilgiyi edinme fırsatı ve sağlam bir güvenlik duygusu sağlamaktadır. Barışı, bütün ülkelerin egemenliklerine saygıyı ve devletler arası eşit işbirliğini getirmekte, özgürlükleri ve bağımsızlıkları için savaşan halklara destek olmaktadır. Böylece sosyalizm; sömürü ve zulüm altında inleyen yüz milyonlarca insanın, elde etmek için uğrunda mücadele verdikleri yegane kurtuluş yolu olmuştur. Ve günden güne gerileyen emperyalist kapitalizm karşısında, insanlığın ileriye doğru gelişiminin esas yönlendiricisidir.

Elbette ki işçi sınıfı sosyalistlerinin, en yürekten, en sıcak ilgilerini dünya devrimci sürecinin temel gücüne, varlığında sosyalizmi somutlayan dünya sosyalist sistemine yöneltmeleri doğaldır. Dünya sosyalist sisteminin, hangi alanda olursa olsun en küçük başarılarının TSİP'lilerin yüreğini gururla doldurmadığı an olmamıştır.

Çin'in dünyadaki yerinin belirlenmesi, hiç kuşkusuz ayrıca ve özel olarak ele alınması gereken bir sorundur. Çin yöneticileri, uzun yıllardır sosyalist ülkelere düşmanlık etmektedirler, anti-Sovyetizmin en keskin şampiyonluğunu yapmaktadırlar. Kapitalist ülkeler, işçi sınıfı hareketinin karşısına, karşı-devrimci bir çizgi olarak dikilen maocu guruplaşmaların en yakın destekleyicisidirler. Artık maoculuk, yalnızca işçi sınıfı dışı bir çizgi değil, karşı-devrimci bir akımdır. İzledikleri bu sosyalizm dışı politika, Çin yöneticilerinin, ulusal kurtuluş hareketlerinin temsilcileri arasında da teşhirini getirmiştir. Angola halkının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi karşısında çin'in gösterdiği tutum, bunun en yakın ve sıcak örneklerindendir. Bütün bunların ötesinde, Pekin yöneticileri, emperyalist ülkelerin en gerici ve militarist kesimlerinden, Güney Afrika'daki ırkçılara ve Şili faşistlerine kadar tüm dünyadaki en uç gericilerle işbirliği ve dayanışma halindedirler. Fakat, elbette Çin'de de tarihin çarkları geriye döndürülemeyecek ve gelecek sosyalizmin olacaktır.

KAPİTALİST ÜLKELER İŞÇİ SINIFININ MÜCADELESİ, SOSYALİZM YOLUNDA İLERİ ADIMLAR ATIYOR.

Son yıllarda kapitalist dünyada, yaygınlığı ve şiddeti bakımından 1930'ların bunalımıyla karşılaştırılabilecek ölçüde büyük bir bunalım patlak vermiştir. Bunalım, kapitalist ekonominin, bütün ana merkezlerinde aynı an-

da patlak vermiş ve en ücra köşelerine kadar yayılmıştır. İşsizlik hızla artmıştır. Enflasyon, bunalım sürecini özellikle derinleştirmiştir. Kapitalist devletler, çelişkileri yumuşatmak ve bunalıma karşı ortak tedbirler almak için çeşitli girişimlerde bulunmuşlarsa da, başarılı olamamışlardır. Çünkü emperyalizmin tabiatı gereği, herbiri diğerlerinin aleyhine çıkarlar sağlamaya çalışmaktadır. Bu bunalım, emperyalistler arası rekabeti, ABD ile AET arasındaki çelişkileri ve gerek Ortak Pazarın, gerekse NATO'nun içindeki uyumsuzlukları derinleştirmiştir. Emperyalizmin çöküşünü bir kat daha hızlandırmıştır..

Buna karşılık, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının acil çıkarları ve nihaî hedefi doğrultusundaki mücadelesi her geçen gün yükseliyor ve ileri mevzilere ulaşıyor. Emekçi halkın çeşitli kesimlerini de içine alan grev dalgaları, günümüzde en yüksek düzeyini buluyor. Emekçilerin çıkarları, insanlığın gerçek çıkarları için yürütülen mücadelede işçi sınıfının öncülük rolü, büyüyor. Saygınlığı ve kendisine duyulan güven artıyor. Özellikle son yıllarda sendikalar hızla sola kayıyor ve siyasî fonksiyonları daha çok önem kazanıyor.

Emekçi kesimlerle, tekelci oligarşi arasındaki çelişkilerin iyice derinleşmesi ve şiddetlenmesi tekellerin boyunduruğu altında ezilen bütün emekçi kesimlerin çıkarlarının gittikçe ortak hale gelmesi, işçi sınıfı partilerince önerilen anti-tekelci alternatif çerçevesinde birleşme olanaklarını arttırmaktadır. Bütün bu gelişmeler, gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimin antitekelci aşamasından sözedilmesine olanak veriyor. Bugün birçok kapitalist ülkede, işçi sınıfı partilerinin ,ilerici parti ve toplumsal güçlerle güç ve eylem birliği sağlam adımlarla ilerlemekte ve bu partilerin safları günden güne güçlenmektedir. Örneğin Fransa'da sol cephenin, İtalya'da işçi sınıfı partisinin gittikçe artan oy oranları, bu ülkelerde işçi sınıfı partilerini iktidara ortak olmanın eşiğine getirmiştir.

Ayrıca, geçtiğimiz yıllarda emperyalist gericiliğin bazı odak noktalarına güçlü darbeler indirilmiştir. Portekiz'de devrimci güçler, işçi sınıfı partisinin öncülüğünde faşizmin dünyadaki en eski kalelerinden biri yerle bir edilmiştir. İspanya'da faşist Franko rejimi, işçi sınıfının güçlü darbeleri altında sarsıntı geçiriyor.

Gene geçtiğimiz yıllarda, emperyalizmin Kıbrıs'ı batmayan bir uçak gemisi haline dönüştürme çabası önemli ölçüde başarısızlığa uğradı. Faşist Sampson yönetiminin ömrü pek kısa olduğu gibi, Yunanistan'daki yedi yıl süren faşizm de sona erdi. Ancak, Ada'nın önemli bir bölümü yabancı işgal altındadır. Emperyalizm ve işbirlikçileri, Rum kesiminde başarıya ulaştıramadıkları Enosis çabalarını KTFDY'yi kurdurarak ve bağımsız devlet olmaya kışkırtarak, Türk kesiminde sürdürmektedirler. Adadaki bütün yabancı askerler çekilmeli, Kıbrıs halkının kendi kaderini tayin hak-

kına saygı gösterilmelidir. Kıbrıs'ta her iki toplum kesiminde de sınıf mücadelesi yükseliyor. Yakın bir zamanda Rum kesiminde yapılan seçimlerde, içinde AKEL'in de bulunduğu sol cephe, gerici bloka tek milletvekilliği bile kaptırmayarak, büyük bir zafer kazanmıştır. Bu da, açıkça göstermektedir ki, Kıbrıs'ın bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün güvencesi, Kıbrıs işçi sınıfı ve emekçileridir.

Öte yandan, kapitalist dünyanın pek çok ülkesinde işçi sınıfının mücadelesi çok değişik boyutlarda ve biçimde sürmektedir. Örneğin, Lâtin Amerika ülkelerinin pek çoğunda devrimciler ve ilericiler, emperyalistlerin ve yerli ortaklarının amansız saldırısına karşı en zor koşullar altında mücadele vermektedirler.

Şili'de faşist askeri diktatörlük, işçi sınıfı ve emekçiler üzerindeki vahşi saldırılarını, katliam ve işkencelerini sürdürmektedir. Şili'de halkın oylarıyla işbaşına gelmiş meşru bir hükümetin kahpece devrilmesi ve onbinlerce sosyalist ve yurtseverin canice katledilmesi, tüm dünya ilerici güçlerinin faşizme ve emperyalizmin entrikacılığına karşı bir uyarı ve uluslararası dayanışma için bir çağrı niteliği taşımaktadır. Burada, Tüm Türkiye halkı adına, bir kez daha haykırıyoruz:

«Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan'a Özgürlük»

«Şili'deki tüm siyasî tutuklulara özgürlük»

Burada, tüm Türkiye halkı adına, Arjantin'de, Bolivya'da, Brezilya'da, Uruguay, Paraguay, Guatemala ve Haiti'de emperyalizmin ve faşizmin hunharca saldırıları karşısında hayatlarını kaybeden işçi sınıfı sosyalistlerini ve yurtseverlerin saygıyla anıyoruz. Son derece güç koşullar altında Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm mücadelesini sürdüren tüm sosyalistleri ve demokratları selâmlıyoruz ve dayanışma duygularımızı iletiyoruz.

Burada, Amerikan emperyalizminin tezgâhladığı faşist darbede hayatlarını yitiren, Filipinler'de ve Endonezya'da faşizmin saldırılarını kahramanca göğüsleyen tüm devrimcileri selamlıyoruz.

Burada, Amerikan emperyalizminin ve gerici şah yönetiminin zulmüne rağmen, kan pahasına, can pahasına mücadelelerini sürdüren İran halklarının yiğit evlâtlarını selâmlıyoruz.

ULUSAL KURTULUŞ HAREKETLERİ EMPERYALİZME VURA VURA GÜÇLENİYOR

Dünya devrimci sürecinin üçüncü önemli gücü olan ulusal kurtuluş hareketleri geçtiğimiz yıllarda zaferden zafere koştu. Asya ve Afrika halkları emperyalizmi adeta şamar oğlanına çevirdi. Asya'da Vietnam, Komboçya, Laos, zincirleme bir gelişme ile emperyalizmi bir daha dönmemek üzere uzaklaştırdılar. Afrika'da Mozambik, Gine-Bissau, Yeşilburun Adaları ve Angola halkları yıllarca süren şanlı mücadeleler sonunda ulusal bağımsızlıklarını kazandılar.

Bugün de Güney Afrika Birliği'nin, Zimbabwe'nin ve Namibya'nın yiğit halkları, ulusal bağımsızlıklarını kazanmak için yoğun bir mücadele içindedirler. Aynı şekilde Eritre ve Sahra halkları da ulusal kurtuluş savaşları veriyorlar.

Günümüzde emperyalizmin karanlık emeller güderek Orta Doğu'da tezgahladığı oyunlar büyük bir yoğunluk kazanmıştır. Dün arap halklarına karşı gerici İsrail'i ileri süren emperyalizm, bugün bölgedeki diğer gerici güçlere de dayanarak, Filistin halkının ulusal kurtuluş savaşını kan ve ateşle boğmaya çalışmaktadır. Filistin ve Lübnan halkları üzerinde toplu katliama girişmektedir. İsrail ve diğer gerici güçler, işgal ettikleri Filistin ve Lübnan topraklarından çekilmeli ve Filistin arap halkının bağımsız devlet kurma hakkı tanınmalıdır. Burada, Filistin halkının yiğit ulusal kurtuluş savaşçılarının bu uğurdaki mücadelesini desteklediğimiz bir kez daha belirtiyor ve onları dayanışma duygularıyla selâmlıyoruz.

Geçtiğimiz günlerde ABD Emperyalizminin desteğindeki iç gerici güçler tarafından Taylan'daki meşru hükümet faşist bir askerî darbeyle devrildi. Güney-doğu Asya'da Vietnam, Kamboçya, Laos halklarından şamar yiyen emperyalizm Tayland'daki darbeyle bu bölgede tutunmanın yollarını arıyor. Çin yöneticilerinin, Sovyetler Birliği'ne karşı, Amerika'dan Güney-Doğu Asya'daki askerî varlığını arttırmasını istemeleri ABD Emperyalizminin Güney-Doğu Asya'da tutunma politikasına yardım ediyor. Fakat, emperyalizme karşı Ulusal bağımsızlık mücadelesinin gözyaşartıcı örneklerini veren Güney-Doğu Asya halklarının ve Sosyalist sistemin desteğinde, mazlum Tayland halkı iç gericilere ve ABD Emperyalizmine hak ettikleri cevabı verecektir.

Bugün, «Üçüncü Dünya» diye adlandırılan, ulusal bağımsızlığına kavuşmuş ülkelerde gelişmenin ana doğrultusu; sanayiinin gelişmesinde devlet sektörüne ağırlık tanıma, feodal toprak mülkiyetinin kaldırılması, yabancı işletmelerin millileştirilmesi, genç devletlerin kendi doğal zenginlikleri üzerinde etkin egemenlik kurmaları ve öz kadrolarını oluşturma yönündedir.

Bağımsızlığına kavuşmuş birçok ülkede, sınıf mücadelesinin yoğunlaşmasıyla karmaşık bir sınıfsal ayrışma süreci yeralmaktadır. Bu, her yerde değişik şekilde olmaktadır. Arap, Afrika ve Asya ülkelerinde ekonomik ve politik alanda yeni ilerlemeler kaydedilmektedir. Ancak, gelişmenin kapitalist yolda olduğu ülkeler de vardır.

Gelişmekte olan ülkelerin politik alanda etkinliği hissedilir ölçüde artmaktadır. Bunların önemli bir çoğunluğu, emperyalizme karşı politik ve ekonomik haklarını savunmaya kararlıdır. Bu nedenle, dış politikalarında egemen olan özellikle anti-emperyalizmdir. Bu da onların sosyalist ülkelerle yakın işbirliği ve çoğu kez, tavır birliği içinde olmalarını sağlamaktadır. Böylece, bu ülkeler, hem emperyalizmin bağımlılık çemberinden uzaklaş-

makta, hem de kapitalist dünyanın ekonomik bunalımlarından ötürü ekonomik sıkıntıya uğramamaktadırlar. Geçtiğimiz aylarda bütün «üçüncü dünya» ülkelerinin sorunlarını tartıştıkları Kolombo Konferansı, bütün bu gelişmelerin doğrultusunu bir kez daha açıkça göstermiştir.

DETANT POLİTİKASI EMPERYALİZMİN ÇELİŞKİLERİNİ DERİNLEŞTİRİYOR

Bugün, bu üç devrimci gücün birliğinden oluşan dünya devrimci sürecinin başlıca sorunlarından biri de, yeryüzünde kalıcı bir barışın sağlanmasıdır. Barışçı yanyana varolma ilkelerini pekiştirmek, sürekli barışı güvence altına almak, üçüncü bir dünya savaşı tehlikesini azaltmak ve arkasından tümüyle yoketmek için yürütülen mücadele kapitalist devletlere karşı izlenen politikanın temel ögesidir.

Barışçı yanyana varolma, soyut, pasifist bir slogan değil, tüm antiemperyalist güçlerin ve tüm işçi sınıfı hareketinin katılması gereken bir mücadele çizgisidir. Çünkü, bir ulusun bağımsız yaşamı ve sosyalizm için gerekli koşullar, öldürücü çatışmalarla değil, emperyalizmin alanını her geçen gün biraz daha daraltan, bunu kendine özgü çelişkilerinin çerçevesine hapseden barış politikası ile yaratılır. Savaşlar, uzlaşmaz sınıf çelişkilerine yolaçıp, son tahlilde devrimci süreçlerin katalizörü oldukları kadar, emperyalizmin, üretimin anarşik karakterinden kaynaklanan kendi iç çelişkilerini çözmesinin de bir yoludur. Ve o milyonlarca insanın ölümü, sosyal ilerlemeyi hızlandırmak için, pahalı bir bedeldir.

Dünya devrimci süreci, bu alanda da çok önemli başarılar elde etti. Soğuk savaşın buzları büyük ölçüde kırılmıştır. Detant, her geçen gün, günlük hayatımızda kendini daha çok hissettiriyor. Detant, kapitalist sistemi silâhsızlandırıyor, sosyalist sistem dışındaki ülkelerde insanların sosyalizmi tanımasını ve benimsemesini kolaylaştırıyor. İşte bu yüzden, kapitalist ülkelerden çığlıklar yükseliyor. «SSCB, bu işten daha kârlı çıktı» diye.

Sosyalist sistemin dayatmasıyla geçen yıl Helsinki'de toplanan Avrupa Güvenlik Ve İşbirliği Konferansı, Sosyalizmin parlak bir başarısıdır. Konferansta, barış içinde birarada yaşamanın gerekleriyle her bakımdan uyuşan bir ilkeler bütünü kabul edilmiştir.

ÜLKEMİZDE FAŞİZME VE GERİCİLİĞE KARŞI MÜCADELE YÜKSELİYOR

İnsanlık, sosyalizm'de ifadesini bulan aydınlık bir geleceğe doğru kararlı adımlarla ilerliyor. Tüm dünyadaki ilerici güçler, sömürü ve zulmün birgün mutlaka yokedileceğine sarsılmaz bir inanç besliyor. Her doğan

gün, sosyalizmin ve devrimci güçlerin yeni bir başarısının müjdesini getiriyor. Her geçen gün, böylesine güzelleşen, yaşanası bir hale gelen dünyanın pek büyük bir bölümü emperyalizmin ve gericiliğin boyunduruğu altındadır. Emperyalist kapitalist sistem içinde yeralan ülkelerde, emeğin gaspedilmesinin ve insanın nisana kulluğunun bin türülüsü, hâlâ varlığını sürüdürüyor. İnsanın kendisi ve değerleri dahil herşey, alınır satılır durumdadır. Ve 1920'lerde pek çok emperyalist devlete karşı, dünyanın ilk ulusal kurtuluş savaşlarından birini başarıyla kapatan ülkemiz, bugün yeniden emperyalizme bağımlı bir ülke haline gelmiştir.

Ülkemizin siyasî bağımsızlığını kazanmasından sonra, sosyalizmle iyi ilişkiler kurulacak yerde, kapitalizme yönelinmiştir. Açıktır ki, emperyalizm döneminde, sosyalizme yönelmeyen bir ülkenin ulusal bağımsızlığını koruması olası değildir. Türkiye'de de, başındadan beri hedeflenen kapitalistleşme sürecine girildiği ölçüde, emperyalizme bağımlılık ilişkileri gelişmiştir. Türkiye halkının kanı ve canı pahasına kapıdan kovduğu emperyalizm, bacadan geri girmiştir. Bağımlılığın mertebesi arttığı ölçüde kapitalist gelişme hız kazanmıştır. Ancak ülke ekonomisi de iyiden iyiye emperyalizmin güdümüne girmiştir.

Bu dönem boyunca, yerli burjuvazinin işbirliği içine girdiği uluslararası finans-kapitalin tekelci niteliği, ülke kapitalizmine de yansımıştır. Türkiye'nin kapitalizm öncesinden gelen toplumsal şartlarının da zorlamasıyla Türkiye kapitalizmi, tekelci bir nitelik kazanmıştır. Böylece ülke ekonomisi dar bir parababaları zümresinin tekeline girmiştir.

Türkiye kapitalizminin gelişim süreci boyunca emperyalizme bağımlılığının pekişmesi ve tekelci niteliği ülkemizde burjuva demokrasisinin yaygınlaşıp, kökleşmesine meydan vermemiştir. Burjuvazinin şovenizmi ve ırkçılığı da burjuva diktatörlüğünü besleyip, güçlendirmiştir. Bunlara, etkin bir şekilde varlığını sürdüren kaptializm öncesinden kalma keyfî davranışlar ve baskı yöntemleri de eklenince, demokratik mevzilerin geliştirilmesi büyük ölçüde zorlaşmaktadır.

Nitekim, Cumhuriyet tarihinin 1960'lara kadar olan dönemi yoğun bir burjuva beyaz terörü ve sıkıyönetim şartları altında geçmiştir. Kapîtalizmin gelişimi ve tekelci burjuvazinin palazlanması emekçi yığınların kanı ve canı pahasına gerçekleştirilmiştir.

Fakat 1960'ların nispî demokratik ortamında, işçi sınıfımızın ve emekçi halkın mücadelesi serpilip gelişme olanağı buldu. İşçi sınıfımızın grev hakkını elde etmesi ve kullanması onun sınıf bilinci kazanma yolundaki gelişimine büyük katkılarda bulundu. şçi sınıfımız içindeki bu devrimci demokratik gelişme ve sarı sendikacılığa karşı mücadele 1967'de DİSK'i doğurdu. İşçi sınıfı hareketinin kazandığı bu dinamizmle birlikte, diğer toplum kesimlerinde belirli bir hareketlenme görüldü. Emekçi köylülüğün

üretici mitinglerine ve toprak işgallerine varan uyanışını, öğrenci gençliğin yoğun antiemperyalist ve anti-faşist mücadelesini ve aydın küçükburjuvazinin çeşitli eylemlerini (1968 öğretmen boykotu ve benzeri.) hatırladığımız zaman, toplumsal muhalefetin o zamana kadar görülmemiş boyutlara ulaştığını kavramak kolaylaşacaktır.

1961'de kurulan TİP, genel demokratik mücadelede ve sosyalizmin meşruiyet kazanmasında önemli payı olan ilerici bir parti olmuştur. Fakat, hiçbir zaman bir işçi sınıfı partisi olamamıştır. Ne TİP, ne de başka bir hareket, çok ileri boyutlara ulaşan bu emekçi halk muhalefetini, demokratik mevzileri savunup geliştirecek, kaydedilen ilerlemeyi geriye dönülmez noktalara ulaştıracak ve giderek tekelci burjuvazinin diktatörlüğünü alaşağı edecek örgütlü bir güce dönüştürememiştir. Öyle ki, işçi sınıfımızın mücadele tarihinin en büyük direnişlerinden biri olan 16 Haziran bile, kendiliğinden bir hareket olumuştur .

12 Mart öncesinde, tekelci kapitalizmin ulaştığı düzey ve gelişme perspektifi bir yandan sömürücü güçler arasında aslan payını alma mücadelesini kızıştırıp egemen sömürücü güçler ittifakında çatlakara yolaçarken, öte yandan toplumsal muhalefetin ulaştığı boyutlar tekelci sermayeyi sıkıştırıyordu. Artık, tekelci sermayenin faşizmi tezgâhlamaktan başka çıkar yolu kalmamıştı. Gelişen ilerici halk hareketinin örgütsüzlüğü ve dağınıklığı da tekelci burjuvazinin işini kolaylaştırdı.

12 Mart faşizmi, artı-değer sömürüsünü azamiye çıkarmak, ve her türlü demokratik, ilerici yönelimi ezmek için en küçük bir tereddüt göstermemiş, 1960'larda kazanılmış bütün demokratik hakları geri almaya çalışmıştır. Bu dönemde, 1961 Anayasasının elliyi aşkın maddesi geriye doğru değiştirilmiştir. Pek çok kanun maddesi antidemokratik yönde değişikliğe uğratılmış, TİP ve pek çok demokratik dernek, sendika kapatılmıştır. 12 Mart faşizmi, onbinlerce ilericiyi, devrimciyi ve yurtseveri zindanlara doldurmuş, binlercesini işkenceden geçirmiş, birçoğunu katletmiştir. Yine bu dönem boyunca, emekçi halk üzerindeki sömürü ve baskı kat kat artmıştır. İşçilerin grevleri sık sık yasaklanıp, ertelenirken; patronların lokavt uygulamaları, 12 Mart faşizmince destek görmüştür. Özetle, 12 Mart faşizmi, tekelci sermayenin ihtiyaç duyduğu sermaye birikimini sağlamak için emekçi halka kan kusturmuştur.

Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ekonomik bunalım, 12 Mart öncesinden başlayarak ve egemen sınıfların çözümsüzlüğünü gitgide arttırarak süregelmiştir. Tekelci sermaye, 12 Mart'ta faşizm yoluyla bu sorunların üstesinden gelmeye çalışmıştır. Emekçi halk muhalefetini bastırarak iktidarını onarmak ve pekiştirmek istemiş, fakat başaramamıştır, başaramazdı da. Çünkü bu bunalımdan kurtulmanın yolu, emperyalizmle bağımlılık ilişkilerinin tasfiye edilmesi ve bizzat üretici güçlerin gelişimine ayak ba-

ğı olan tekelci sermaye dktatörlüğünün alaşağı edilmesidir. Başaramazdı; çünkü bu yıllarda emperyalist sistemin içine düştüğü ekonomik bunalımlar, ülkemizde de etkisini göstermiş ve emperyalizme bağımlı kapitalist yapıyı her alanda sarmıştır. Öte yandan, tekelci burjuvazinin sömürüsü ve zulmü her geçen gün bir kat daha genişlemiş ve artmıştı. Tekelci oligarşi ve gerici ortakları dışında tüm toplum kesimlerini kapsamıştır. Bu durum, geniş toplum kesimlerinin hoşnutsuzluğunu ve anti-faşist tepkilerini arttırmıştır.

Halk yığınlarının hoşnutsuzluğu ve anti-faşist tutumu, 14 Ekim seçimlerinden sosyal-demokrasinin güçlenerek çıkmasını sağlamıştır. Seçimlerden sonra oluşan CHP-MSP koalisyonu uzun ömürlü olamadı. CHP-MSP koalisyonunun dağılmasından sonra kurulan «istikrarsız» ve güvenoyu alamayan hükümetler döneminde, daha önce kazanılan ileri mevzilerin emekçi halk muhalefetince korunamaması, tekelci burjuvazinin gerici kesimlerinin güç toparlayarak ve ittifaklar kurarak Milliyetçi Cephe hükümetini kurmalarını kolaylaştırdı.

MC iktidarı, bir yandan, tekelci burjuvazinin çözümsüzlüğünün bir ifadesidir. Çünkü, hem tekelci burjuvazi köklü ve güçlü olmadığı için tek başına iktidar olamamaktadır. Hem de MC, Tüm tekelci kesimlerin benimsediği bir çözüm olamamıştır. Tekelci sermaye, sömürüden aslan payını alabilmesi için etkisizleştirmesi gereken kapitalizm öncesi güçlere muhtaç olmakta, onlara güçlenme olanağı sağlamaktadır. Öte yandan MC, diğer sömürücü güçlerin çaresizliğinin de bir ifadesidir. Onlar da, gerilemeye, yokolmaya mahkûm güçler olarak, tekelci sermaye ile kıyasıya bir çıkar kavgası içinden oldukları halde, ona muhtaçtırlar. Her gün biraz daha yaygınlaşıp güçlenen emekçi halk muhalefeti, onları birleşmeye, domuz topu olmaya zorlamaktadır. Bu yüzden demokrasinin sınırlarını daraltma, gericiliği ve faşist saldırıları yoğunlaştırma yolunda elbirliğiyle uğraşırlarken, öte yandan faşizmin tezgâhlanması konusunda ayni ölçüde kararlı ve istikrarlı davranmaları mümkün olmuyor.

Milliyetçi Cephe hükümeti, emekçi halkımıza ne getirdi? Sömürünün kat kat artmasından, baskı ve zulmün şiddetlenmesinden başka, hiçbirşey. Milliyetçi Cephe döneminde, yiyecekten yakacağa, ev kirasından dolmuş parasına kadar zam görmeyen hiçbirşey kalmadı. Herşey ateş pahasına çıktı. Bu iki yıla yakın dönem boyunca fiyat artışları % 36'yı buldu. Ancak, ne işçilerin ne de memurların ve diğer emekçilerin gelirlerinde dişe dokunur bir artış görülmedi. Tam tersine, sık sık ücretleri dondurmanın yolları aranıyor. MC döneminde işsizlik alabildiğine azdı. İşsizlik sorununa ancak, kismî bir çözüm olabilen yurtdışına işçi göndermek imkânları ise, kapitalist sistemin geçirdiği bunalımdan ötürü ortadan kalkmıştı. MC döneminde dış borçlarda % 100, dış ticaret açığında ise % 62,5 artış görüldü.

MC, 12 Martta gerçekleştirilen anti-demokratik uygulamaların ve yasa değişikliklerinin mirasını devam ettirmektedir. Mevcut burjuva hukukunu bile işlemez hale getirmekte ve böylece demokratik güçleri silâhsızlandırmaya çalışmaktadır. Örneğin: MC döneminde Danıştay kararlarının % 86'sı uygulanmamıştır.

MC, bir yandan mevcut yasaları çiğnerken, öte yandan da kendi anti-demokratik, gerici uygulamalarını meşrulaştırabilmek, hukukî bir kılıfa sokabilmek için yasalarda gerici değişiklikler yapma yolunda yoğun bir çaba göstermektedir. Örneğin, valileri mahkemeleri aşan olağanüstü yetkililerle donatmıştır. MC, güvenlik kuvvetlerinden bakanlıklara kadar bütün devlet mekanizmasını gericileştirme ve faşistleştirme çabası içindedir.

MC, okullarda, işyerlerinde, devlet dairelerinde faşistlerin saldırılarına, fiilî işgallerine ve tahakkümlerine destek olmakta, bu işgalleri, güvenlik kuvvetleriyle kollayıp-koruyarak kurumlaştırmaya çalışmaktadır. MC, işçi sınıfımızın sendikal mücadelesini engelemek ve kazanımış demokratik haklarını elinden almak için, devrimci sendikaların örgütledikleri grev ve direnişlere, faşistleri saldırmakta, ya da güvenlik kuvvetlerine grev kırıcılığı yaptırmaktadır. Ayrıca MC, yüzbinlerce işçiyi memurlaştırmaya çalışarak onları hem sendikal örgütlenme hakkından yoksun bırakma, hem de siyasetle uğraşmalarını yasaklama çabası içindedir.

MC, yıllardır sürdürülen çileli bir mücadeleyle burjuva hukuku içinde ve halkımızın gönlünde meşruiyet kazanmış olan sosyalizmi gayrimeşru gösterebilmek için; bir yandan provokasyonlar tertiplerken, sol ve sosyalist güçlere, partilere ve yayınlara karşı yoğun bir anti-komünist kampanya yürütmektedir. MC, emekçi halkımıza sosyalizmi yasak etmeye çalışmaktadır.

MC, emekçi halk muhalefetinin gelişip güçlenmesini engelleyebilmek için her yolu mübah saymaktadır. MC'nin saldırıları sadece temel hak ve özgürlüklere, demokratik kazanımlara yönelmekle kalmıyor. MC'nin saldırıları, bizzat ilerici, devrimcilerin hayatlarına da yönelmektedir. MC döneminde, yüzü aşkın ilerici-devrimci işçi, öğretmen ve öğrenci faili «meçhul» siyasî cinayetlerin kurbanı olmuştur.

Fakat bütün bunlar, emekçi halkımızdaki bilinçlenmeyi, uyanışı ve örgütlenmeyi engelleyememekte, tam tersine hızlandırmaktadır. Faşizmin tırmanışı diye tanımladığımız bu çabalara karşı işçi sınıfımız ve diğer demokratik güçler, mücadelelerini yükselterek cevap vermektedirler. İşçi sınıfımızın mücadele tarihinin en geniş siyasî direnişi geçtiğimiz ay içinde gerçekleşmiştir. Ülkemizde ilk kez, yapılan bu genel siyasî greve yüzbinlerce işçi katılmış, direniş yurt çapında büyük bir yaygınlık kazanmıştır. Öte yandan, yirmiyi aşkın demokratik kuruluşun ve onbinlerce insanın ka-

tılmasıyla Ankara'da gerçekleştirilen «DGM'YE HAYIR» miting ve yürüyüşü, diğer toplum kesimlerinin mücadelesinin de yükseldiğini gösterdi. DGM yasasının çıkmasının engellenmesi, bütün demokratik güçlerin yoğun çabalarıyla, bu zor şartlar altında kazanılmış bir zafer olarak burada anılmalıdır. Demokratik muhalefeti sindirmeye MC'nin gücü yetmiyor.

İçinde yaşadığımız şartlarda demokratik güçlerin mücadelesi faşizme geçit vermeme mücadelesidir. Faşizmin saldırılarına karşı demokratik hak ve özgürlüklerimizi sonuna kadar savunma mücadelesidir. Hattâ kaybedilmiş mevzileri kurtarma ve karşı saldırılarla yeni mevziler kazanma mücadelesidir. İşçi sınıfızın 1 Mayıs eylemi, en yoğun faşist saldırılar altında bile yeni mevziler kazanılabileceğinin en güzel örneği olmuştur. Faşizmin geriletilip inine tıkılması, ancak böyle cesaretli ve kararlı bir mücadele ile sağlanabilir. Biz, burjuva demokrasisi ile faşizm arasındaki nitelik farkını pek iyi biliyoruz ve faşizmin saldırılarına karşı demokratik mevzilerimizi bütün gücümüzle savunuyoruz. Ama öte yandan, faşizmin yokedilmesinin sadece bir devrim sorunu değil, asıl, bir sosyalist devrim sorunu olduğunu da hiçbir zaman bilincimizden uzaklaştırmıyoruz.

Faşizmin geriletilmesi ve inine tıkılması, bütün demokratik güçlerin, faşizme karşı olan bütün güçlerin en geniş bir birliğini zorunlu kılar. Kısaca, faşizme karşı mücadele bir cephe mücadelesidir. Onun tecrit edilmesi, halk kitleleri karşısında desteksiz ve yapayalnız bırakılması mücadelesidir. Gerçekten, bugün de, demokratik cephe genişledikçe, MC'nin bazı saldırılarını başarısızlığa uğratmak daha çok mümkün oluyor. DGM yasasının Meclis'ten çıkmaması, DİSK yöneticilerinin tutuklandıklarının ertesi günü serbest bırakılmaları, TÖB-DER'in açılması ve Ankara Belediye Başkanının görevi başına dönmesi bunun yakın örnekleridir.

Günümüzde demokratik muhalefet her geçen gün yaygınlaşıp çoğalmaktadır. Ancak henüz bir anti-faşist cephe örgütlenmesi oluşturulamamıştır. Hattâ bu yolda önemli bir adım olan güçbirliği çalışmaları bile henüz ileri boyutlara ulaşmış değildir. Bunun birçok nedeni arasında en önemlisi, faşizme karşı mücadelenin öncü gücü işçi sınıfımızın siyasi örgütlenme seviyesinin düşüklüğüdür.

Bilindiği gibi faşizm, tekelci kapitalizmin ürünüdür. Kapitalist sömürü ve zulme karşı mücadele etmeksizin, faşizme karşı mücadelede nihai başarı kazanmak mümkün olamaz. Üretim sürecindeki yeri ve toplumdaki konumu gereği, kapitalist sömürü ve zulme karşı mücadelenin en kararlı ve devrimci gücü, asli gücü işçi sınıfıdır. Bu nedenle işçi sınıfı, faşizme karşı mücadelenin de en tutarlı, en fedakar ve kararlı gücüdür. Bu niteliklerinden ve tarihi misyonundan ötürü dünyanın her yerinde, faşizme karşı mücadelenin ideolojik, politik ve ekonomik her alanında öncü güçtür. Bu ülkemizde de böyledir. DGM'ye karşı işçi sınıfımızın yakın zamanda giriştiği genel siyasi grev bunu bir kez daha ispatlamıştır.

Ancak işçi sınıfı bu görevini, örgütlü bir güç haline geldiği ve kendi bağımsız sınıf politikasını güdebildiği zaman gerçekten yerine getirebilir. Oysa bugün ülkemizde işçi sınıfının hem politik hareketi, hem de sendikal hareketi, birlikten, bütünlükten yoksundur.

Bugün işçi sınıfımızın politik hareketi, birkaç sosyalist örgüt ve çizgiye bölünmüş durumdadır. Bu bölünmüşlük, anti-faşist mücadelede işçi sınıfımızın önderlik görevini hakkıyla yerine getirmesini engellemekte, aksaklıklara ve tutarsızlıklara yolaçmaktadır. Bu çizgilerden bazıları, anti-faşist mücadelede işçi sınıfının önderliğinin önşartlarından birisi olan bağımsız işçi sınıfı politikasından taviz veriyor ve diğer toplum kesimlerinden bazılarına önemli misyonlar yüklüyor. Diğer bazıları ise, işçi sınıfı eyleminin bütünlüğünü zedeliyor. Örneğin bunlardan biri, DGM'ye karşı işçi sınıfımızın giriştiği genel siyasi grevi burjuvazinin bir oyunu olarak nitelemektedir. Ancak her şeye rağmen, işçi sınıfımızın siyasi müfrezeleri, faşizme karşı mücadelenin ön saflarında yer almaktadırlar ve itici güç durumundadırlar. İşçi sınıfımız, demokratik mücadeledeki öncülük görevini bütün aksamalara rağmen yerine getirmektedir.

İşçı Sınıfımız sendikal birlikten de yoksundur. İki büyük konfederasyondan birisi gerici güçlerle işbirliği halindeki sarı sendikacıların yönetimi altındadır. Bu olumsuzluk, yüzbinlerce işçinin faşizme karşı mücadelede aktif bir biçimde yer almasını engellemekte, demokratik mücadeleyi zaafa uğratmaktadır. Ancak her şeye rağmen, son yıllarda sendikaların politik fonksiyonları artmakta, işçi sınıfının ve emekçi halkın demokratik taleplerini savunma yolunda ciddi ilerlemeler kaydetmektedirler. TÜRK-İŞ'in «partilerüstü» politikası artık hiç kimseyi kandıramıyor. TÜRK-İŞ içindeki bazı sendikalar, merkezin insiyatifi dışında demokratik tavırlar geliştiriyor.

Ülkemizde sosyal demokrat işçi hareketini de ayrıca değerlendirmek gerek. Sosyal demokrasinin «Sosyal Barış» anlayışı, patron-işçi çıkarlarını uzlaştırmaya çalışan tutumu, sosyal demokrat işçiler tarafından aşılmaya başlanmıştır. Ve kaçınılmaz olarak aşılacaktır. Bugün sosyal demokrat işçi hareketi, sosyal demokrasinin siyasi hareketinden daha ilerdedir. Ve sosyalistlerle ortak davranmaya çok daha yatkındır. Bu olgu, işçi sınıfının sendikal hareketinin birliği için olduğu kadar, anti-faşist güçlerin birliği bakımından da büyük önem taşımaktadır.

Bugün toplumsal muhalefetin biricik öncüsü olan işçi sınıfı hareketi güçlü bir politik merkezden yoksun olduğu için, MC iktidarına karşı CHP muhalefeti, demokratik alternatif olarak büyük bir güç halinde durmakta ve başı çeker görünmektedir. Bu muhalefet, anti-faşist niteliğine ve emekçi halkın belli demokratik özlemlerini peşine takmış olmasına rağmen, kendisini tekelci burjuvazinin güdümünden bir tülü koparamayan bir muhalefettir. CHP yönetimindeki sağ kanat sosyal demokrasisi, anti-faşist güç-

lerin birliği konusundaki gönülsüz tutumuyla, faşizme karşı mücadeleyi zaafa uğratmaktadır. Kendisine umut bağlamış pek çok anti-faşisti karamsarlığa ve yılgınlığa sürüklemektedir. CHP yönetiminin tekelci burjuvazi ile bağlarını koparmamak için gösterdiği dikkat ve çabalar, gün geçtikçe sağa kaymasını getirmektedir. Bu durum, CHP içinde, küçük burjuva ve anti-tekelci burjuva kesimlerinin sözcülerinden oluşan bir sol muhalefetin şekillenmeye ve gelişmeye başlamasına sebep olmuştur. Ancak bu sol muhalefet de, CHP'nin faşizme karşı mücadelede daha kararlı ve daha aktif davranmasını sağlamada yetersizdir.

Fakat son aylarda hızla yükselen toplumsal muhalefet ve işçi sınıfımızın kararlı tutumu karşısında, sosyal demokrasi sınırlı da olsa kaypaklığından sıyrılmak ve anti-faşist mücadeleye parlemento platformunda daha aktif olarak katılmak zorunda kalıyor.

MC dönemi boyunca, aydın kesimler üzerinde yıllardır uygulanan baskılar bir kat daha arttırıldı. Sürgün ve kıyımların yanısıra birçok aydın saldırıya uğradı, yaralandı, öldürüldü. Ancak anti-faşist mücadeleye yığınlar halinde ve oldukça aktif bir biçimde katılan aydın kesimler, bu saldırıları karşısında gerilemediler. Demokratik örgütleri aracılığıyla güçbirlikleri oluşturarak, kendi dar çerçeveleri içinde hapsolup kalmadan tüm emekçi halk muhalefetinin birliğini özeterek mücadelelerini sürdürdüler. Bu aydın kesimlerin, işçi sınıfının, toplumsal muhalefetin öncü gücü olduğunu kavramış ve benimsemiş olmaları, tüm demokratik güçlerin birliği yolunda olumlu bir etken olarak değerlendirilmelidir. Aydın kesimlerin, MC döneminde yürütülen anti-faşist mücadeleden işçi sınıfının en yakın destekleyicileri olduklarını, eylemlerini işçi sınıfının eylemlerinden koparmadıklarını, olumlu bir nokta olarak belirtmek gerekir.

MC dönemi öğrenci gençliğin en yoğun faşist baskılara ve saldırılara hedef olduğu bir dönem oldu. Eğitim kurumlarının faşistleştirilmesi ve faşist komandoların işgali altına sokulması çabalarının bir parçası olarak öğrenci gençlik üzerine seferler düzenlendi. Bu dönem boyunca bir muharebede ölen insan sayısı kadar öğrenci genç faşist katliamın kurbanı oldu. Öte yandan MC başı sıkıştıkça komünizm «öcü»sünün ne kadar tehlikeli olduğunu göstermek için kanlı provakasyonlar düzenledi. Ancak bütün bunlara rağmen gençliğin anti-faşist mücadelesi sürüyor.

Faşizme ve Emperyalizme karşı mücadelenin en dinamik unsurlarından olan öğrenci gençlik toplumsal muhalefetin önemli bir parçasıdır. Ancak, 12 Mart döneminin kapanmasından sonra hiç bir zaman kalıcı ve istikrarlı bir örgütlenme oluşturamamıştır. Demokratik mücadeleye örgütlü bir yığınsal güç olarak katılamamıştır. Bugün öğrenci gençlik hareketi işçi sınıfı biliminden bir sapma olan «sol» revizyonizm'in etkinliği altındadır. Bu çizginin yanlış mücadele anlayışı ve yöntemleri öğrenci gençliğin mü-

cadelesini emekçi halk hareketinin bütünlüğünden koparmakta ve zayıf düşürmektedir. Öğrenci gençlik hareketinin emekçi halkın mücadelesiyle bütünlüğe kavuşturulması anti-faşist mücadelenin çözümlemesi gereken önemli sorunlarından biridir. Öte yandan bazı gençlik kesimlerinin heyecanını ve bilinçsizliğini «devrimcilik» adına sömürerek onları karşı-devrimciliğe, sosyalizm düşmanlığına sürükleyen maoculuğun maskesi mutlaka düşürülmeli, öğrenci gençlik alanındaki varlığına tamamıyla son verilmelidir.

MC İktidara geleli emekçi köylülük üzerinde yıllardır süregelen sömürüyü bir kat daha artırmaktan başka bir şey yapmamıştır. MC'nin tarım politikası zengin köylülere yararken, emekçi köylülüğe yıkım ve borçlanma getiriyor. Kırsal alanlarda sınıfsal farklılaşma hız kazanıyor. Bütün bu gelişmelerin sonucunda MC partilerinin köylünün çıkarını savundukların iddia eden demogojik politikaları iflas ediyor. Emekçi köylü yığınlarının bilinci gelişiyor. Özellikle son yıllarda ilerici akımlara yönelim artıyor. Emekçi köylülüğün ileri unsurlarının gelişen mücadelesi MC'nin baskı ve terörü ile karşılaşıyor. İlerici köylü yığınlarından oy alma umudunu yitiren MC iktidarı bu kesimlere hayasızca saldırıyor.

Doğuda emekçi halk anti -aşist mücadelede yığınsal bir güç olarak yer alıyor. MC iktidarı halk burjuvazinin ırkçı ve şoven karakterinden kaynaklanan gaddarlığıyla doğu emekçileri üzerinde katliamlar düzenliyor. Doğu emekçi halkı ve köylülüğü ırkçı - kafatasçı Türkeş'e doğuda geçit vermedi. Bu kararlı tutum tüm Türkiye'de «faşizme geçit yok» haykırışıyla birleşti.

Diğer bölgelerde de emekçi köylü hareketinin devrimci olanakları gelişiyor. Ülkemizde Demokratik Halk Cephe'sinin oluşumunda işçi - köylü ittifakının belirleyici rolü gittikçe somutlanıyor. 14 Ekim seçimlerinde faşizme karşı duydukları nefreti oylarıyla gösteren emekçi köylüler, faşist tırmanışa yeni bir ders vermek için 1977 seçimlerini sabırsızlıkla bekliyorlar. Emekçi köylülüğümüzün çok geniş yığınlarının parlamenter mücadele sınırları içinde tepkilerini dile getirmeleri ve parlamento dışı yasal mücadele olanaklarına katkıda bulunmaması anti-faşist mücadelenin bugünkü şartlarında, demokratik güçlerin önemli bir eksikliği olarak ortaya çıkıyor. Şüphesiz, geniş emekçi köylü yığınlarının daha hareketli bir konuma girmesi, anti-faşist mücadeleye büyük olanaklar getirecek ve güç katacaktır.

ANTİ-FAŞİST GÜÇLERİN BİRLİĞİ FAŞİZME GEÇİT VERMEYECEKTİR

Kurulduğu günden beri ilerici güçlerin sürekli tepkisine hedef olduğu ve DGM yasasının çıkmaması ile toplumsal muhalefet karşısında bozguna uğradığı halde, gerici MC iktidarı hâlâ ayaktadır. MC'nin iktidar döneminde işçi sınıfımız, gerek ekonomik, gerekse siyasî planda örnek bir mücadele vermiştir. Yalnızca işçi sınıfımız değil, özellikle aydın emekçi kesim-

ler ve diğer demokratik güçler, birlikte, MC'ye güçlü darbeler indirmişlerdir. Ancak MC, aldığı derin yaralara ve karşısındaki ilerici güçlerin mücadelesinin yoğunluğuna rağmen iktidardadır. Bugün Türkiye'nin tüm ilerici güçleri şu acil görev ile karşı karşıyadır: Bir avuç parababasının en gericilerinin temsilcisi MC düşürülmelidir.

MC yamalı bir boyçadır. Yapısında egemen sınıfların en şiddetli çelişkilerini taşımaktadır. Son tahlilde uzlaşır nitelikte olan bu çelişkiler, MC'nin dağılmasına ve iktidardan düşmesine de yolaçabilir.

Bugün tekelci sermayenin çeşitli kesimleri arasındaki çelişkiler ve politik çatışmalardan, sağ sosyal demokrasiyi alternatif olarak savunan kesimler, bu çatışmadan galip çıkarlarsa, CHP iktidar olabilir, MC iktidardan uzaklaşabilir.

Yukarıdaki iki alternatif de sosyalistlerin bel bağlayacakları alternatifler değildir. Sosyalistler egemen sınıfların kendi aralarındaki tepişmeden medet ummazlar. Bizim alternatifimiz; «MC'nin iktidardan düşürülmesi kitlelerin eseri olmalıdır» sloganında ifadesini buluyor. Biz bu soruna, dar burjuva görüş açısından değil, işçi sınıfı biliminin geniş perspektifinden bakıyoruz. MC'nin düşürülmesi sloganı, anti-faşist mücadelenin bütünlüğü içinde ele alınırsa anlam kazanır. Kitlelerin en yoğun biçimde katıldığı güçlü ve kararlı anti-faşist tutum, ya MC'yi kendi çözümsüzlüğü içine hapsedip parçalayacak ya tekelci burjuvaziye mevcut gerici politikayı sürdürme olanağını bile bırakmadan belli bir çıkışa sürecektir. Ya da çözümsüzlüğe itecektir.

Ancak, sonuç ne olursa olsun, ülkemizdeki aydınlığın yegâne garantisi emekçi halk muhalefetinin direnci ve kararlılığı olacaktır.

SOSYALİST HAREKETİMİZ VE PARTİMİZ

Ülkemizde sosyalist hareketin gelişimini incelemek için, doğuşunu ve şekillenişini, sosyalizmin uluslararası plandaki gelişimi ile bütünlük içinde ele almak gerekir.

1. Emperyalist evren savaşından sonra, Ekim 1917'de, dünyada ilk kez işçi sınıfının ve müttefiklerinin devrimci mücadelesi, sosyalizmin zaferi ile sonuçlandı. Çağın karakterini değiştiren bu büyük devrim, emperyalizme karşı ulusal kurtuluş mücadelesi veren mazlum halkların tek ve yegâna rehberi haline geldi. Kuşkusuz çarlığa ve emperyalizme karşı kazanılan bu büyük zafer, o yıllarda emperyalizmin işgali altına girmiş bulunan Türkiye'de de devrimci güçler arasında yankısını bulacaktı. Bu yıllarda Türkiye sosyalistleri, anti-emperyalist mücadelenin ön saflarında yerlerini almışlardı.

Ekim Devrimi'nin zaferinden ve dünya işçi sınıfı hareketinin örgütsel birliğe kavuşmasından sonra, birçok ülkede işçi sınıfı partileri örgütlendi.

Türkiye'de de işçi sınıfının bilimini kılavuz edinmiş, örgütlü mücadele gereğini kavramış bir avuç yiğit sosyalistin çabalarıyla işçi sınıfının politik örgütünün yaratılması uzak olmadı.

Ülkemizin henüz ulusal kurtuluş savaşı içinde olmasına rağmen, kaypak ve emperyalizmle uzlaşmaya yatkın bir nitelik taşıyan ulusal burjuvazi kendi sınıfsal çıkarlarını koruma kaygısıyla, işçi sınıfı sosyalistlerinin örgütlenme çabalarına can havliyle saldırdı. İşçi sınıfı sosyalizminin önde gelen onbeş temsilcisi kahpece katledildi.

Türkiye'de henüz gözlerini dünyaya açan sosyalist örgütlenme burjuvazinin azgın saldırısına karşı, dişe diş bir mücadeleyle yaşama çabasına girişti.

Bu şartlar altında sosyalist hareketimiz, yoğun burjuva beyaz terörüne göğüs gere gere, kimi zaman kesintilere uğrayarak, kimi zaman ileri çıkışlar yaparak, pekçok olumlu ve olumsuz yanlarını birarada sürdürerek 1960'lara kadar geldi. Türkiye'nin geri bir kapitalist ülke oluşu ve henüz şekillenmekte olan toplumsal yapı, öte yandan burjuvazinin yoğun saldırısı, sosyalist hareketimizi daha başından, olumsuz yönde etkilemişti. Öte yandan, işçi hareketi ile kaynaşamama, uluslararası işçi sınıfı hareketi ile güçlü bağların kurulamaması, ideolojik yetersizlik ve deneysizlik gibi sosyalist hareketimizin kendi iç zaafları da onun gelişip serpilmesine engel olan, burjuvazinin şiddetli anti-komünist saldırıları karşısında geri çekilmeye iten önemli nedenler arasındadır.

Belirttiğimiz nedenlerden dolayı meydana gelen kesintiler ve örgütsel bağlardaki kopukluk, sağlıksızlık, 1960'lara gelindiğinde, sosyalist hareketimizin dağınıklıkı biçiminde yansıyordu. Sosyalist hareketimiz 1960'lara kadar ağıraksak; güçlü, kalıcı bir örgütlenme geleneği bırakamadan geldi.

Geçen kırk yıl içinde, dünya devrimci süreci, tüm dünyada büyük zaferler kazanmıştı. Emperyalist zincirin birçok halkası daha koparılmış ve sosyalizm güçlü bir dünya sistemi haline gelmişti. Emperyalizmin sömürgecilik ağı paramparça edilmişti. Kapitalist ülkelerde ve özellikle Avrupa'da insanlığa kan kusturan faşizm, birçok ülkede yerle bir edilmişti. Dünya devrimci sürecinin bu başarıları, emperyalistlere ve onların yerli ortaklarına ecel terleri döktürüyordu. Gerçekten de bu dönem boyunca Türkiye'nin emperyalizme bağımlılık ilişkilerini iyice geliştirdiğini, ülkemizde sadece sosyalistler üzerinde değil, tüm ilericiler üzerinde yoğun bir baskı uygulandığını görüyoruz.

Dünyada soğuk savaşın etkisinin kırılmaya başlamasının ve Türkiye'de de 27 Mayıs hareketinin getirdiği nisbi demokratik ortamda, 1961 yılında Türkiye İşçi Partisi kuruldu. Ancak TİP, daha kurulurken Sosyalist Hareketimizin bütün zaaflarını ve daha sonra gelişip şekillenecek olan sapmaların tohumlarını yapısında barındırıyordu. Ve zaten hiçbir zaman bir

İşçi sınıfı Partisi olamadı. Ülkemizde işçi sınıfının ve diğer toplum kesimlerinin devrimci-demokratik mücadelesinin yükselmesi; işçi sınıfı biliminin klasiklerinin yayınlanması ve genç kadrolar tarafından öğrenilmesi TİP içindeki çelişkileri derinleştirdi. Sendikalizm, popülizm ve Parlamenterizm sacayağı üzerine oturmuş bulunan TİP'in sağ ve pasifist tavrı, genç ve dinamik kadroların Parti dışına savrulmalarına yol açtı. 1960'ların sonları devrimci-demokratik hareketteki bu yükselmenin yanısıra, sosyalist hareket içinde de her türlü sapmanın artık boyvermeye ve gelişmeye başladığı yıllar oldu. TİP'in genç kadrolarını kendisine çeken MDD hareketinin de işçi sınıfı sosyalizmi ile ilgisi olmayan burjuva kuyrukçusu, sağ bir çizgi olduğu çok kısa zamanda anlaşıldı. Özellikle genç kadrolar arasında «Sol» çocukluk hastalığı alabildiğine yayılıp güçlenmeye ve fokocu dar kadro örgütlenmelerini doğurmaya başladı.

1960'ların sonlarına doğru işçi sınıfımızın ve emekçi halk güçlerinin mücadelesi 16 Haziran direnişi ile noktalanan çok büyük boyutlara ulaştı, bütün örgütsüz ve dağınık gelişimine rağmen tekelci burjuvaziyi iyice sıkıştırdı. Tekelci sermayenin kendi çözümsüzlüğü de bununla birleşince 12 Mart faşizmini doğuran maddî şartlar hazırlanmış oldu.

İşte 12 Mart genel devrimci-demokratik hareketi bu dağınıklık ve keşmekeş içinde yakaladı. Bu dönemde Türkiye Sosyalist hareketinin güçlü bir örgütlenmeden yoksun oluşunun ve diğer zaaflarının getirdiği olumsuzluklar demokratik güçlere ve dosyalistlere pek büyük acılara mal oldu. Onlarca yurtsever-devrimci katledildi. Binlercesi işkenceden geçirildi ve zindanlara dolduruldu. Her türlü ilerici hareket ve yönelim vahşice ezildi; yıllarca, kan pahasına, can pahasına kazanılmış olan demokratik hak ve özgürlükler burjuvazi tarafından gaspedildi. TİP ve pekçok demokratik kuruluş ve sendika kapatıldı. Ve sosyalizm doğrultusunda geliştirilip örgütlenecek büyük bir demokratik potansiyel heder oldu.

12 Mart - 14 Ekim arası, 12 Mart öncesi başlayan bölünmelerin ve saflaşmaların belirginleştiği, netleştiği bir dönem olarak değerlendirilebilir. TİP ise 12 Mart'ı göğüsleyemediği gibi burjuvazi tarafından faaliyetine son verildiği zaman fiilen de kapanmış oldu. 12 Mart dönemi TİP kadrolarının parçalanışına ve önemli bir kısmının sosyalizmden uzaklaşmasına yol açtı. Bu dönemde hiçbir sosyalist grubun asgari bir örgütlenmeyi dahi gerçekleştirdiği söylenemez. Fakat, emekçi yığınların 12 Mart faşizminin sömürüsüne ve zulmüne karşı hoşnutsuzlukları ve tepkileri giderek gelişti. 14 Ekim seçimlerinde, İşçi sınıfı sosyalizminin bağımsız sesini somutlayan hiçbir çıkış görülmediği için sosyal demokrasiye kanalize oldu.

14 Ekim sonrası, sosyalistler dağınık ve örgütsüz olarak, goşistler ve maocular ise bölünmelere gebe olarak politik bir hareketlenme içine girdiler.

14 Ekim'den kısa bir süre sonra, İLKE dergisi, ardından da KİTLE ga-

zetesi sosyalist parti sorununun acil önemini vurgulayarak ve sosyalizmin ajitasyon ve propagandasını yaparak demokrasi-bağımsızlık-sosyalizm mücadelesine katıldılar. İşçi sınıfımızın mücadele tarihinin en büyük olayı olan 16 Haziran direnişinin yıl döneminde partimiz, yepyeni bir çalışma tarzı ve örgütlenme anlayışı ile, sosyalist hareketimizin birçok sorununu çözüme kavuşturmak üzere kuruldu.

Partimizin kurulduğu dönemde, dünya devrimci süreci her alanda büyük başarılar kazanıyor, zaferden zafere koşuyordu. Emperyalist-kapitalist sistem, derin bir ekonomik bunalım içindeydi. Dünyada detant politikası, emperyalizmin de kabul etmek zorunda kalmasıyla yaygınlık kazanmış ve sosyalizm düşmanlığı etkisiz hale gelmişti.

Kuşkusuz, bütün bu gelişmeler Türkiye'ye de yansıyacak ve Türkiye sosyalist hareketini olumlu yönde etkileyecekti. Bu bakımdan, uluslararası işçi sınıfı hareketinin deneylerinden, ulaşabildiği ölçüde yararlanmaya çalışan ve Türkiye sosyalist hareketinin geçmişinin ciddi bir değerlendirmesini yapan, onun zaaflarını aşmaya kararlı olarak yola çıkan Partimizin Türkiye somutunda ayırdedici niteliklere sahip olması kaçınılmazdır. Partimizin ayırd edici özelliklerini şöyle belirleyebiliriz: İşçi sınıfı bilimine ortodoksça bağlı olmak, işçi sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel bağımsızlığından taviz vermeyerek işçi sınıfı sosyaldizmini diğer «sosyalizm» türlerinden ayırd etmek, proletarya enternasyonalizminin sosyalist kadrolar arasında yaygınlaşarak maddî bir güç haline gelmesini sağlamak, sosyalist hareketimizin birlik sorununun sorumluluğunu üstlenmek, ulusların ve halkların kendi geleceklerini tayin hakkını hiçbir önşart koşulmaksızın sonuna kadar savunmak, sosyalist fedakârlığı, eleştiri-özeleştiri mekânizmasını hayata geçirmek, İşçi sınıfının siyasî örgütlenmesinde yeni tip parti anlayışını hayata geçirmek. Partimizin bu niteliklerinin birinci PARTİ KONGRESİNDE tüm niteliğiyle sistemleştirildiğini söylemek yerinde olacaktır.

Partileşmeyi, şu ya da bu biçimde gerçekleştirebilen çizgilerden yalnızca TİP. tüm zaaflarına rağmen belirli bir taban oluşturabilmiştir. İşçi sınıfı sosyalizmi dışında kalan diğer «sosyalist» partiler ise kendi yağında kavrulan ve taban kazanamayan birer grup olmaktan öteye gidememişlerdir.

Özellikle partimizin işçi sınıfı sosyalizmini ve proletarya enternasyonalizmini Türkiye somutuna getirmesinden sonra belirli bir gelişme gösteren bir çizgi de sosyalist hareketimizin geçmişinin tüm zaaflarını yapısında barındırmaya devam ettiği bir gerçektir. Ancak, işçi sınıfı bilminin temel ilkelerinden birçoğunda, bu çizginin devrimci bir tutum içinde olduğunu belirtmek gerekir.

Ayrıca, yakın zamanda politik şekillenme içine giren doğulu sosyalistler de sosyalist hareketimizin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Öte yandan, 1970'lerin ilk yıllarında «sol» çocukluk hastalığı biçimin-

de yola çıkan çeşitli fokocu örgütlenmeler, bu dönem boyunca yapılarını koruyarak varlıklarının sürdürdüler. Ancak, Türkiye sosyalist hareketinin gelişimi ve özellikle de Partimizin bu alandaki ideolojik mücadelesi karşısında, sözkonusu örgütlenmeler yoğun bir ayrışma ve saflaşma süreci geçirmişlerdir. Bugün bunlar belli başlı iki ana safda toplanmaktadırlar. Bunlardan birincisi; gelişimi boyunca ulusal özelliklerini aşarak evrensel bir sapma olan «sol» revizyonizmin Türkiye'deki temsilcisi haline gelmiştir. Ancak, bu kamp içerisinde her geçen gün işçi sınıfı sosyalizminden etkilenen gruplaşmalar da vardır.

İkinci safda; birinci Maoculuğun ortodoks şampiyonluğunu yapan diğeri de, Maoculuğu Türkiye'deki devrimci-demokratik mücadelenin ihtiyaçlarına göre uyarlamaya çalışan iki büyük gruplaşma vardır. Ancak, nasıl Maocu olurlarsa olsunlar ve kaç gruba bölünürlerse bölünsünler bu çizgiler artık açıkça sosyalizm düşmanı karşı-devrimci çizgiler haline dönüşmüşlerdir.

Görüldüğü gibi, gerek Türkiye sosyalist hareketi, gerekse devrimci demokratik hareket oldukça dağınık bir durumdadır. Sosyalist hareketimiz içerisinde birkaç ayrı çizginin örgütlü bir biçimde varlığını sürdürmesi, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelemizi zaafa uğratan bir olgudur. Ancak bu olgu, geçicidir. İşçi sınıfı biliminin gösterdiği gibi, işçi sınıfının birliği ilkesi onun üretim sürecindeki ve toplumdaki maddi konumundan kaynaklanır. Bu bakımdan sosyalist hareketimizin birliği ergeç fakat kaçınılmaz olarak sağlanacaktır. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, bu önemli görevin bilincindedir ve sorumluluğunu duymaktadır. 1. Parti Kongremizin de tesbit ettiği gibi işçi sınıfının birliği ilkesi onun politik hareketinin de birliğini gerektirir. İşçi sınıfının politik hareketinin sağlanması ise mutlaka ideolojik birlikten geçecektir.

Bugün sosyalist hareketimizin birliği içinde yeralabileceği saptanan çizgilerden herhangi birinin işçi sınıfının öncü partisi olduğunu, diğerlerinin de şu veya bu sapmayı temsil ettiklerini ileri sürmek bilimden uzak subjektivist bir yaklaşımdır. Ancak bu olgu, partimiz dışındaki çizgilerin bazılarının ya da tümünün de doğru bir yol izlediklerini göstermez. Doğru, birden çok olamaz. Sözkonusu çizgilerin hemen tümü çeşitli yanlış ve eksikleri şu veya bu ölçüde yapılarında barındırmaktadırlar. Partimiz, işçi sınıfı biliminin temel ilkelerinden taviz vermeksizin kararlı bir biçimde birlik politikasını sürdürecektir.

Partimiz sosyalist hareketin birliği kapsamında başlıca dört çizgiyi görmektedir. Bunlardan TİP çizgisi hızla sağ-kanat revizyonizmine kaydığından sosyalist hareket içerisinde Partimize en uzak olanıdır.

Ancak, bunlardan TİP ve bir diğeri sosyalist hareketin bölünmüşlüğünü kabul etmeyerek kendilerini işçi sınıfımızın merkezî siyasî otoritesi ilân

etmişlerdir. Kendileri dışındaki sosyalist çizgilerin de birer sapmayı temsil ettiklerini iddia etmektedirler. Bu çizgilerin tutumlarını bilime aykırılığı ve subjektivizmi bir yana, işçi sınıfımızın politik hareketinin birliğini zedeleyici ve bu yoldaki çabaları zorlaştırıcı oldukları açıktır.

Şüphesiz, Türkiye sosyalist hareketi çeşitli siyasî örgütlenmelere bölünmüş olması, partimizi işçi sınıfı hareketinin bir parçası olarak, bağımsız politikasını sürdürmekten ve iktidar mücadelesi vermekten alıkoyamaz. Siyasî bağımsızlığını koruyamayan bir partinin örgütsel bağımsızlığından söz edilemeyeceği gibi, partimizin bağımsız politikasını sürdürmesi, ülkemizde işçi sınıfımızın merkezî siyasî otorite sorununun çözümlenmesinin de bir garantisi olacaktır.

YAŞASIN İŞÇİLERİN BİRLİĞİ HALKLARIN KARDEŞLİĞİ!
YAŞASIN BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ
VE SOSYALİZM MÜCADELEMİZ!
YAŞASIN TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ!

ilke 10 LİRA

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ